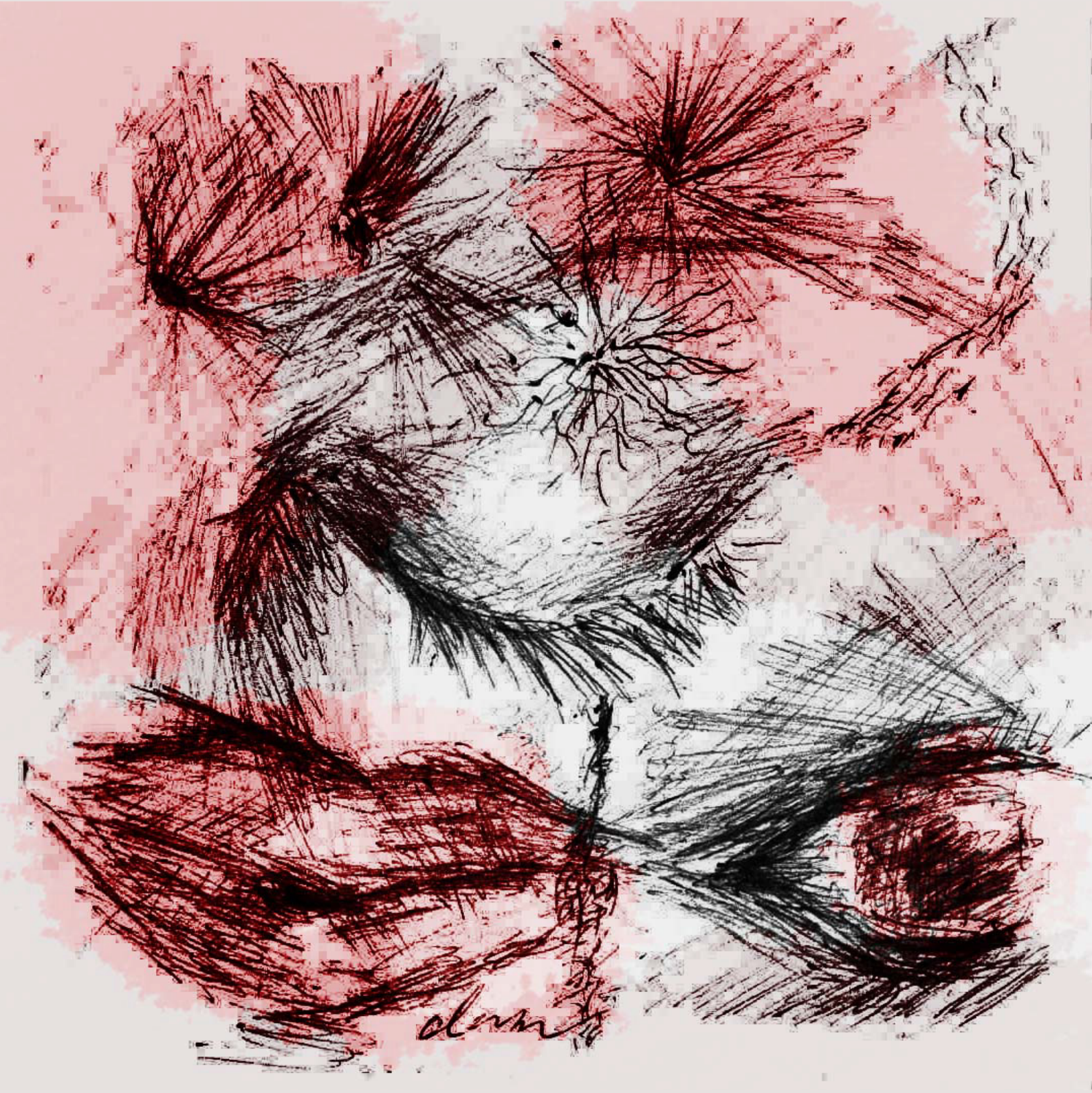

JACQUES CHESSEX

căpcăunul

Jacques Chessex

Jacques Chessex s-a născut în 1934, într-o familie protestantă din Elveția, la Payerne, în cantonul Vaud. După studii literare la Universitatea din Lausanne, publică o serie de texte în diverse reviste. Explorează meleagurile ținutului Vaud, între Alpi şi Jura, o modalitate de a retrăi trecutul, de a-şi căuta ascendenții şi atavismul țărănesc. În cărțile sale, Chessex revine adesea asupra paşilor lui, bătătorind zăpada sa neagră şi albă.

În 1956, tatăl lui se sinucide; acest gest, această catastrofă intimă îi bîntuie o parte a operei. Un an mai tîrziu apare prima lui culegere de poeme la Mermod, acelaşi editor care-i publică pe Albert Cingria şi pe Francis Ponge. Atras de proză, Chessex cizelează în egală măsură nuvele şi povestiri, dintre care *Mintea luminată,* apărută în 1962 şi care va obține prestigiosul premiu Schiller în Elveția. El exportă în Franța scurte ficțiuni, recepționate de N.R.F. şi de „vameşii“ Jean Paulhan, Marcel Arland şi Georges Lambrichs. În 1967, povestirea lui *Confesiunea Pastorului Burg* – viața unui pastor îndrăgostit de o catehumenă – scandalizează Elveția romandă; regizorul Claude Goretta a intenționat să realizeze o adaptare, cu Laurent Terzieff în

rolul principal, dar proiectul a eşuat din lipsa banilor. În perioada aceea, Chessex petrece multă vreme prin sate îndepărtate, unde scrie opt ore pe zi. Paralel, el predă la Colegiul Béthusy din Lausanne – fiind mereu foarte apropiat de elevii lui prin lecturi şi cercetări în comun, conştient că şi de acolo avea ceva de învăţat.

În 1969, lui Chessex i se publică *Portretul unor locuitori din Vaud,* cronică acidă şi foarte colorată, care va fi difuzată în douăzeci şi cinci de mii de exemplare. Doi ani mai tîrziu este editată *Carabas,* o „autobiografie“ sub formă de reglare de conturi, în care se aud spărgîndu-se oglinzile masochiste. La apariţia *Căpcăunului,* în 1973, Chessex nu împlinise încă patruzeci de ani; premiul Goncourt îi revine ca un lucru firesc – am îndrăzni să spunem de la sine înţeles – pentru a distinge acel cititor compulsiv al lui Maupassant, Flaubert, Huysmans şi Alphonse Allais. De atunci, Jacques Chessex a clădit o întreagă operă, publicînd la Grasset romane *(Regatul arzător, Ochii galbeni, Iuda străveziul, Iona, Morgane Madrigal, Treimea, Moartea unui drept, Imitaţia),* povestiri (*Visul lui Voltaire, Roşu aprins,* unde îl regăsim pe Ramuz, *Domnul*), poezie şi un eseu *(Flaubert sau puştiul în abis)*. O operă de înaltă clasă şi viguroasă (un cuvînt care îi place), incitată de greşeală şi de erotism, sub tutela memoriei şi a Bibliei. Sfînt şi păcătos, solar la vremea lui, Chessex e pe drept cuvînt considerat un maestru al introspecţiei. Detestă călătoriile, dar dă tîrcoale prin „conştiinţele puhave şi confuze“, precum a scris François Nourissier, cu care împărtăşeşte gustul de a biciui şi de a se lăsa biciuit, de a-l trage pe cititor de păr. „Chessex sau lumina obscurului“, este titlul unui eseu ce i-a fost consacrat de către Anne-Marie Jaton.

„A-ţi distruge tatăl. A face din el o grămăjoară de cenuşă pe fundul unei urne. Precum nisipul. Praf anonim şi fără glas. Nisip orb.“ Toate acestea ar părea simple, chiar artificiale, într-o vreme în care o tinereţe barbară, deşi helvetică, îşi ucidea părinţii, ascultînd melodii cîntate de Leonard Cohen, Joan Baez şi Donovan. Devine însă imposibil pentru Jean Calmet, profesor de limbă şi literatură latină la Gimnaziul cantonal din Lausanne, care vine să asiste la incinerarea tatălui său, doctorul Calmet. Oasele trosnesc, dar fantomele şi gravele ofense ale trecutului revin să-l terorizeze pe „inutilul, celibatarul, neliniştitul“, antieroul Jean Calmet. Un tată e mort, iar fiul îşi dezgroapă propria viaţă. *Căpcăunul* este romanul unui fiu captiv pînă la absurd, pînă la coşmar, al unui tată petrecăreţ şi zgomotos. Eliberat de categoriile freudiene, Chessex îşi revarsă amarul şi mizeria vieţii într-o proză impecabilă, imperioasă, alternînd limba tînguitoare a *Cărţii lui Iov* cu gramatica dionisiacă a amorului. Între insultă şi dezmierd, el dezvăluie o viaţă suspendată de un potop de cuvinte dureroase, sufocate de amintirea unei fete plecate prea de timpuriu. Ca un dar de adio înveninat, ne oferă un suicid tranşant. Ca să ne spună de fapt ce? Că un tată nu moare niciodată.

În această carte, care obţine premiul Goncourt în 1973, Chessex deapănă firul unei vieţi devorate de un căpcăun care îi va fi furat progeniturii sale plăcerea de a trăi şi îi va fi creditat stupoarea.

Cînd vei înceta să mă mai priveşti?

Iov, VII,19

I

CREMATORIUL

Pleacă de la mine, căci zilele
mele nu sînt decît o suflare.

Iov, VII,16.

E seara în care începe zbuciumul lui.

Mai întîi se descoperi ciudat de singur cînd se văzu aşezat dinaintea meniului pe care tocmai îl comandase la *Hotelul Angliei.* La celelalte mese se rîdea, femei înfloritoare şi bronzate răspundeau unor bărbaţi chipeşi. Tineri se ţineau de mînă. Jean Calmet, crispat, posac, mută preocupat pe farfurie trei fileuri de biban, mai stoarce o dată lămîie peste ele, apoi împinge cu furculiţa pe cel mai mic ca să-l alinieze ironic între ceilalţi doi, fără să se hotărască să ducă ceva la gură. Vinul se încălzea în pahar. De o oră îl persecuta o imagine. Jean Calmet şovăia să o privească, o respingea, o îngrămădea între straturile opace ale memoriei pentru că ştia că avea să sufere în clipa în care şi-o va reprezenta cu precizie. Dar imaginea vagă ieşea la suprafaţă, insista, şi acum Jean Calmet nu mai putea să o evite pe fondul de umbră care o făcea şi mai distinctă. Brusc, singurătatea lui deveni insuportabilă şi întregul tablou se lumină.

Era o scenă de demult, dar care se reprodusese de mii de ori pe vremea cînd trăia împreună cu familia, la Lutry, pe malul lacului, în casa răvăşită de ţipetele certurilor, de zgomotul vîntului care zbuciuma plopii şi brazii. Se aşezaseră la masă pentru cină. Tatăl imens prezida din capul mesei. Lumina apusului îi înroşea fruntea strălucitoare, braţele lui groase luceau în lumina portocalie, forţa lui era vizibilă, fericită, muşchii şi grăsimea tare de pe piept

umpleau cămaşa descheiată, dînd la iveală smocul de peri cenuşii dintre mamelele ale căror sfîrcuri împungeau pînza în două locuri. În jurul lui, încăperea părea cufundată în noapte. Dar înaintea umbrei care se ridica din pămînt şi din colţurile îndepărtate ale sălii mari era acea masă luminată, concentrată, acel alt soare infailibil şi detestabil care roşea, care strălucea, care se ilumina de întreaga lui putere.

Şezînd la capătul opus al mesei, Jean Calmet asculta dezgustat zgomotele gurii tatălui său ocupat să înfulece. Plescăielile îl scîrbeau ca o mărturie murdară. Se vorbea puţin, fraţii şi surorile se uitau unii la alţii, mama mînca repede, se ridica întruna, tropăia din bucătărie în sufragerie, şoricel cenuşiu, înfricoşat. Martha, o elveţiancă de limbă germană care o ajuta la gospodărie, se uita fix în farfurie cu un aer reprobator. Doctorul mesteca şi înghiţea fără oprire, dar privirea lui implacabilă se aşeza pe fiecare dintre ai săi, trecea peste toţi comesenii, măsurîndu-i de sus în jos şi de jos în sus, iar Jean Calmet se simţea disperat de a fi încă o dată străpuns de acei ochi atotputernici care îl iscodeau şi îl ghiceau. Sub focul lor albastru, devenea livid, se simţea străveziu şi total dezarmat, incapabil să pară indiferent sub căutătura înfricoşătoare. Doctorul ştia totul despre el, doctorul citea în el, fiindcă era stăpînul, iar stăpînul rămînea masiv, impenetrabil în forţa lui concentrată şi rubicondă în lumina înserării.

Ruşinea şi disperarea sfîşiau inima lui Jean Calmet. Tatăl lui îi ştia dorinţele de larvă. Cunoştea ascunzătoarea batistelor cleioase… Vedea totul dintr-o singură privire. Jean Calmet îşi pleca ochii în farfurie, fără putinţa de a

scăpa inchizitorului. Tristeţea îl sugruma şi ar fi vrut să se arunce de gîtul bătrînului, să-şi plîngă toate lacrimile din corp pe pieptul lui amplu şi sonor. Fiindcă Jean Calmet îşi iubea tatăl. Îl iubea, iubea acea forţă masivă şi iscoditoare, îl scîrbea şi-i invidia pofta de mîncare, iubea acel glas dominator şi în acelaşi timp se temea de el. O teamă puţin laşă îl oprea să dea fuga la doctor şi să i se aciuieze în braţe. Îi era ruşine de laşitatea lui ca de o trădare.

Cina se terminase de multă vreme, doctorul îşi sorbea zgomotos cafeaua, dar nimeni nu îndrăznea să se ridice de la masă. Servitoarea îşi făcea de lucru în vîrful picioarelor. În sfîrşit, se aprindeau lămpile – era semnalul: după un rapid *bună seara*, fiecare ieşea în grabă din încăpere şi fugea să se ascundă în camera sa ca într-o vizuină secretă. Dar Jean Calmet nu-şi putea veni în fire. Avea impresia că privirea judecătorului său îl urmărea, îl scruta prin ziduri. Tîrziu în noapte, încă mai căuta în cărţi un refugiu sau o distracţie. Se culca. Dacă ceda dorinţei, fibra corpului său se crispa la gîndul că tatăl lui avea să-l surprindă; mai rău: că îl văzuse, că îl observase.

Avea cincisprezece ani. În vremea aceea i se întîmpla să comită mici furtişaguri, o încercare de a sustrage ceva acelei priviri. Ca să se înarmeze cu un secret. Intra într-o librărie şi buchisea cu un aer cuminte şi degajat. Brusc, băga în buzunar culegerea de poezii sau revista şi ieşea în stradă cu senzaţia de povară, de opacitate, care îl ocrotea împotriva tatălui său. Poseda în cele din urmă ceva al lui, un loc ferit, un loc ascuns de cenzor! Dar Jean Calmet îşi iubea tatăl. Oare de ce nu i-o fi spus? Îl podidiră lacrimile şi rămase o clipă golit de gînduri. Apoi începu să mănînce

din peştele rece, străduindu-se să se adune şi să rezume situaţia. „Am treizeci şi opt de ani, îşi spuse. Sînt profesor la gimnaziu. Şaizeci de puşlamale de ambele sexe gîndesc prin mine.“ Dar amintirea acelor tineri nu-l înveseli, dimpotrivă, se simţi prea solitar, prea bizar de mîhnit pentru a pretinde să le dea chiar şi cel mai neînsemnat exemplu, pentru a le propune ceva anume. Nici vinul nu reuşi să-l reconforteze. Achită nota de plată şi se întoarse să se închidă la el în cameră.

Se întinse pe pat, dar nu izbuti să adoarmă. Ceremonia din cursul dimineţii îi revenea în minte. Sentimentul de eliberare pe care-l resimţise la crematoriu îl tortura ca o remuşcare. Se strădui, cum citise prin nişte reviste, să-şi lase corpul să atîrne greu, iar membrele fără nici un control al voinţei. Era pe punctul de a dobîndi o primă pace, cînd îi trecu prin gînd: „Fac pe mortul“. Dintr-o dată durerea se redeşteptă. Revăzu cimitirul Bois-de-Vaux, aleile netede, miile de morminte: în adîncul fiecărei gropi, un schelet întins, un cadavru în stare de descompunere conserva rudimentar forma omului care fusese. „Ultimul somn“ păstra familiaritatea unei obişnuinţe simple şi bune în care se recunoştea, derizoriu, puţinătatea puterii de care dispune moartea. Era acolo ceva liniştitor, unificator, care îi sfîşia inima lui Jean Calmet. Mormîntul ca un pat de toate zilele. Oasele sfidau timpul. Craniul, dinţii, fracturile, talia celui ce zăcea acolo erau uşor de recunoscut – se puteau identifica plombele dentistului, inelele, zdrenţele hainelor. Această formă de supravieţuire pur fizică îi păru brusc lui Jean Calmet la fel de preţioasă ca şi eternitatea. Iar el, ce făcuse el cu tatăl lui? Ce hotărîseră fraţii şi surorile lui, ce-i supuseseră spre aprobrare? Dacă stăteai să asculţi, nimic nu era mai murdar ca un corp ce putrezeşte sub o mînă de pămînt. Trebuia să se gîndească la mama sa. Imaginea doctorului în descompunere ar fi urmărit-o fără răgaz. Şi igiena! Era o toamnă deosebit de caldă. Un motiv în plus. Pe un asemenea timp, morţii se strică mai repede. Jean Calmet îşi dăduse consimţămîntul cu un sentiment de uşurare. Doctorul avea să fie redus la cenuşă. Nu se cuvenea să i se lase nici o şansă de a-şi conserva, în pămîntul îngăduitor, vigoarea lui exasperantă şi scandaloasă. Trebuia distrusă această forţă, aceşti muşchi, pînă la ochii peste care se închiseseră, pentru cîteva ore, pleoapele grele şi roşii. Să-şi distrugă tatăl. Să facă din el o grămăjoară de cenuşă pe fundul unei urne. Precum nisipul. Praf anonim şi fără glas. Nisip orb.

Iar acum, Jean Calmet era bîntuit de gîndul acestei urne. Unde s-o pună? Nu era sigur că mama lui nu ar dori să o aibă lîngă ea. Angajatul de la pompe funere îi avertizase ceremonios pe fraţii lui şi pe el: „Se întîmplă uneori ca văduva să vrea să păstreze cenuşa în grădină, în salon sau chiar la căpătîiul patului, ca să nu se despartă de fiinţa iubită“. Pe moment, Jean Calmet zîmbise în sinea lui, cuprins de milă pentru atîta superstiţioasă fidelitate. Acum, pe cînd stătea culcat în umbra umedă, istovit sub cearşafurile grele, amintirea cuvintelor funcţionarului începu să-l neliniştească, să-l obsedeze: dorinţa naivă a acestor femei provenea dintr-o intuiţie profundă, magică, în măsură să confere recipientului şi bietului său conţinut virtutea terifiantă a prezenţei? Acele rămăşiţe pe care le crezuse atît de total dezlegate de putere regăseau astfel,

prin prostia unor babe ramolite, o malefică importanţă. Nu se poate, era mai bine să se convingă de inocenţa unui pumn de zgură. Gunoi adunat cu mătura.

Jean Calmet îşi aminti cu plăcere de modestia cîtorva înţelepţi care ţinuseră să li se împrăştie pulberea într-o pădure, pe o cîmpie, sau să se presare pe cursul unui rîu o fină ploaie argintată. Îşi imagină diafana semănătură, goana ei între malurile umbroase; amestecîndu-se foarte repede cu apa, devenind ea însăşi apă curgătoare, gonind îndelung mai înainte de a dispărea în mare sau a se transforma în ceaţă. Jean Calmet văzu parcă aievea sufletul celui mort în nori, prea fericit în credinţa că se afla la sfîrşitul destinului său terestru. Invidie mortul şi sufletul acela.

Se sucea şi se învîrtea, străduindu-se să se liniştească, repetîndu-şi că la ora aceea cenuşa tatălui său se afla încă la crematoriu, în cutia de aluminiu, ferecată şi numerotată, în care fusese închisă chiar în dimineaţa acelei zile. Cînd în cele din urmă adormi, visă că se agăţa de o iarbă neagră ca să ajungă în vîrful unui taluz înalt. Aflat la jumătatea drumului, deasupra lui se decupă pe cerul nopţii un taur enorm: monstrul îl lua în coarne şi îl zdrobea. Mai tîrziu, avea să-şi amintească adesea de acest coşmar.

Gimnaziul îl învoise două zile în vederea ceremoniei. Jean Calmet era liber şi astăzi. Începu să se gîndească la adunarea ce urma să aibă loc seara. Fusese stabilită pentru ora opt, la Lutry. S-ar fi întrunit în sufragerie, dinaintea fantomei doctorului din capul mesei. Ar fi citit o serie de termeni tehnici, ar fi răsfoit paginile unui catalog: pe cea din stînga, reproduse cu grijă în mici cadre negre, ar fi văzut

fotografiile urnelor disponibile în fabrică; pe cea din dreapta – dimensiunile acestora, avantajele şi preţul curent, uneori corijat cu pixul. Jean Calmet se mira de subitul lui interes profund faţă de categoriile diverselor obiecte funebre. În urmă cu o săptămînă nu ştia nimic despre publicarea unui anunţ mortuar, alegerea unui sicriu, despre cărţile de vizită ale fabricanţilor de urne şi ale lucrătorilor în marmură funerară. Habar n-avea nici de geografia cimitirului pe lîngă care trecea totuşi cu maşina, de-a lungul unei laturi interminabile, ori de cîte ori cobora spre malul lacului. La începutul dimineţii avu impresia că se deschisese subit dinaintea lui un domeniu imens prin care circula minunîndu-se de diversitatea şi ierarhiile lui. Către amiază, ca din nebăgare de seamă, merse pe jos prin cimitir, admirînd numeroşii antreprenori de pompe funebre, sculptorii, gravorii, lucrătorii în marmură, mozaicarii, ale căror ateliere şi vitrine se înghesuiau în împrejurimi. Mai înainte nu le băgase în seamă niciodată.

În dimineaţa acelei zile i se întîmplă să uite adevăratul obiect al vizitei lui, preocupat de toată acea varietate funebră. Apoi îşi aduse aminte de tatăl său şi se întunecă. Intră în cafeneaua unde ieri dimineaţă, exact la aceeaşi oră, fusese servită o gustare uşoară la ieşirea din crematoriu. Cafeneaua avea un nume frumos: *Locul de odihnă.* Chelnerii nu-l recunoscuseră, însă în fundul sălii, într-un soi de nişă, reţinută ieri pentru familia doctorului, azi se afla o alta în faţa aceloraşi sticle, aceloraşi ceşti de ceai şi aceloraşi prăjituri, şi acest spectacol îl reconfortă preţ de o clipă. Nimic nu mai avea însemnătate, pentru că aceleaşi scene puteau fi jucate zi după zi fără ca patronul sau

chelnerii stabilimentului să remarce şi altceva în afară de o familie în negru, mereu la fel, întrunită de trei sau patru ori pe zi în fundul sălii, pentru a celebra trecerea morţii.

Jean Calmet îşi veni în fire printr-un efort aproape anormal al voinţei. Brusc, trupul lui gustă răcoarea umbroasă a cafenelei şi spiritul său fu vrăjit de singurătate. Mulţumită lui Dumnezeu, doctorul nu mai era decît un strat subţire de cenuşă pe fundul unei cutii închise cu cheia. Era sigilată cu un număr matricol pe care Jean Calmet şi-l notase cu grijă în carnet. Carnetul se afla în buzunarul lui. Pipăi copertele mici prin velurul sacoului, deasupra inimii care bătea din nou regulat. Totul era în ordine.

Afară, soarele lovea în casele care îţi luau ochii. Jean Calmet se gîndi iritat la întrunirea din seara aceea. Aveau să vorbească iar despre doctor. Fantoma enormei creaturi rubiconde rîdea cu toată gura în capul mesei. Cei cinci copii vor coborî glasul pentru a intra în amănuntele morţii şi ale moştenirii. Mama va străbate încăperea fără să rostească un cuvînt, va dispărea şi va reveni în vîrful picioarelor, cu o cafetieră în mînă, servindu-i pe toţi în tăcere. Amănuntele morţii… Uluit, Jean Calmet îşi dădu seama că nu ştia nimic despre moartea tatălui său. Îi telefonaseră la gimnaziu, dar nu preluase el mesajul şi pe moment încercase un sentiment de uşurare, ca o dulce convalescenţă, care îl împiedicase să-şi imagineze ultimele clipe ale tatălui său, anulîndu-i curiozitatea mai tîrziu, cînd se afla în prezenţa medicului care îl asistase pînă la sfîrşit. Atunci i-ar fi fost uşor să se informeze, chiar şi foarte discret, asupra modului în care doctorul trecuse prin ultima uşă. Dar nu-l întrebase pe medic. Îi evitase compania. Doar o clipă se aflase în

apropierea lui atunci cînd intrase în cafenea, dar conversaţia foarte dezlînată nu depăşise banalităţile de circumstanţă. „A fost îngrozitor“, repeta mama, dar acest cuvînt era singurul care i se potrivea Căpcăunului şi, oricum, vocabula prea uzată nu spunea nimic precis în legătură cu ultima dramă. „Lasă că-i bine aşa“, îşi zise Jean Calmet. „Nu văd de ce aş suferi cerînd să mi se povestească sfîrşitul lui în amănunt. Îi venise rîndul. Există dreptate pe lumea asta.“ Şi se lăsa pătruns de această idee, savurîndu-şi regularitatea pulsului care bătea distinct la încheietura mîinii şi suflul de aer care-i umfla plămînii de douăsprezece ori în şaizeci de secunde. Aer inhalat şi aruncat afară. Zvîcnirea sîngelui. „Dacă m-aş juca ţinîndu-mi respiraţia, îşi spunea Jean Calmet, dacă n-aş mai răsufla, ca altădată, aş vedea negru înaintea ochilor, aş zări cercuri cafenii rotindu-se sub pleoape, aş simţi că mă umflu, apoi că plesnesc, aş auzi dangătul aceloraşi clopote în capul meu…“ Găsise un petic de iarbă în fundul grădinii din Lutry, avea şapte ani, stătea culcat pe jos şi tulpinile gramineelor proaspăt tăiate îi înţepau omoplaţii prin cămaşa subţire. Deodată simţi nevoia să moară ca să fie la fel de viteaz ca eroii şi cavalerii din cartea de istorie. Îşi amintea de Ioana d’Arc cuprinsă de flăcări şi de Roland rănit de moarte sunînd din corn sub stînci, în timp ce plămînii lui explodau într-o ploaie de sînge în fundul gîtului. Băieţaşul îşi desfăcea braţele ca un martirizat, trăgea în piept o gură enormă de aer, îşi bloca brusc respiraţia şi supliciul începea: pete brune, puncte arzătoare ca un foc de artificii, sunet de clopote în urechi… „Sufăr, îşi repeta Jean Calmet încîntat, şi ceva îi inunda sîngele cu un foc negru pe care nu-l va mai uita. Am fost

făcut să sufăr. Trebuie să rezist fricii, trebuie să îndrăgesc această suferință.“ Îl cuprindea amețeala. O plăcută beție de inițiat şi de victimă. Apoi ceda în fața panicii, aerul pătrundea în el cu zgomot, cerul îşi recăpăta transparența albastră prin care porumbei sălbatici şi pescăruşi săgetau ca nişte păstrăvi.

Pe atunci, o elevă a lui Jean Calmet începuse să slăbească, să devină palidă, cearcăne verzi arcuindu-i-se sub ochi.

Sub axile îi apăruseră inflamații şi ganglioni la gît. În septembrie suferise o primă operație şi după cîteva săptămîni lumea credea că se vindecase. Apoi ganglionii reapăruseră şi locul tinerei din clasa a doua clasică rămînea din ce în ce mai des gol.

– Isabelle o să moară, îi spusese Eugénie lui Jean Calmet. Şi ea ştie asta. Ne-am dus să-i facem nişte fotografii cu Alain. Vreți să le vedeți?

Era spre sfîrşitul unei lecții, într-o dimineață, şi Eugénie scosese un teanc de poze dintr-un săculeț de tricot portocaliu.

Isabelle.

Ochii de un negru arzător străluceau în orbitele adînci.

Slăbiciunea feței. Paloarea. Părul întunecat, şuvițe pe frunte şi pe acel chip de sfîntă, cutremurător de viu, o gură mare, cu buza inferioară puțin umflată ca pentru o ultimă inspirație lacomă înaintea saltului. Isabelle-care-va-muri. Şi ea o ştie. Şi asta îi fascinează pe colegii ei.

Jean Calmet privea intens chipul condamnat, gîtul slab unde se săpa misterios o singură adîncitură care se pierdea în cămaşa cu carouri. Isabelle, camera ei, chipul ei luat de

foarte aproape. Ochiul lui Jean Calmet pătrunde în ochiul larg deschis al tinerei fete, în adîncul orbitei luminescente. Umerii goi, capul sprijinit de un poster al lui Joan Baez, jaluzelele aproape închise filtrează soarele de la ora patru. Şi chipul ei e închis, ochii sînt îndreptați spre tavan, nasul subțiat, obrajii scofîlciți, doar buza umflată ca pentru un sărut dat unui iubit invizibil. Isabelle, cu dinții înspăimîntător de albi, în fața unei uşi zăvorîte. Isabelle tăiată în două, un singur ochi negru şi arzător îl fixează pe Jean Calmet. Isabelle-care-va-muri. Şi care ştie. Şi care sfîrtecă, fără să vrea, biata inimă a lui Jean Calmet.

Isabelle nu reveni la clasă decît o oră sau două pe săptămînă, ca în vizită, cu un şal de lînă pe umeri şi cu paloarea ei fosforescentă. Apoi absentă cîteva săptămîni. Jean Calmet află de la elevii lui că era din ce în ce mai slăbită şi că avea noi ganglioni foarte proeminenți sub claviculă. În fiecare zi, după cursuri, un mic grup de colegi mergea să o vadă, străduindu-se să-şi ascundă sentimentele şi terorizați, în cămăruța ei din Sauvabelin. Nu stătea culcată. Desena frenetic, scria poeme, oboseala părînd să o fi părăsit pentru totdeauna. Părinții ei îi lăsau pe tineri în pace: tatăl, profesor într-un alt gimnaziu, zîmbea enigmatic pe coridor. Mama le aducea coca-cola şi chifle, după care dispărea undeva în fundul apartamentului.

Acum Isabelle nu mai cîntărea decît treizeci şi opt de kilograme, dar mai trecea pe la şcoală.

– Nu vreau să mor virgină, le spusese prietenilor.

Îl alesese pe Marc şi făcuseră dragoste pe malul lacului, ascunşi în trestie, pe un sac de dormit adus de băiat, într-o noapte de toamnă pe cînd lebedele, sturzii, rațele trimiteau

chemări peste apele cețoase pînă în revărsatul zorilor, printre malurile trandafirii.

Marc e frumos. Are un nas mare şi o şuviță de păr care îi cade peste sprîncene. Poartă eşarfe şi pulovere şi gravează în aramă portrete ale Isabellei, reproducîndu-le pentru cîțiva colegi; o desenează pe Isabelle goală în fața pădurilor şi țese tapiserii în violet şi alb. Isabelle l-a ales pe Marc. A făcut dragoste cu el de vreo trei-patru ori.

Ghirlanda de ganglioni apărea înspăimîntătoare pe gîtul ei. „Inoperabilă“, spuseseră medicii. Nu mai venea deloc la ore.

Cînd ajunse să cîntărească treizeci şi cinci de kilograme, cu două săptămîni înainte să moară, organiză o excursie la Crécy, un sat din Broye suspendat pe un circ de coline. De ce la Crécy? Bunica ei avea acolo o fermă. Vacanțele copilăriei. Secerişul. Fîntîna cu apă rece în zori după prima plimbare nocturnă cu un dragon însurat, chiar înainte de prima comuniune, la cincisprezece ani şi jumătate, el se joacă stropindu-te, ia apă în palma lui lată, te răstoarnă pe ghizdul fîntînii, te plesneşte cu apa înghețată şi te sărută violent: gura lui care mai mirosea a vin şi a tutun introduce în gura ta o limbă lungă ce-ți taie răsuflarea şi-ți adună saliva pînă în fundul gîtului şi printre interstițiile dinților. Ai cincisprezece ani şi jumătate. Peri noi ți se încrețesc în chiloți. Ai menstruație de trei ani şi încă nu te-ai obişnuit cu asta. Toată viața e înaintea ta, fiindcă niciodată nu-ți trecuse prin minte că ai să mori la şaptesprezece ani, înger al Domnului, ipostază de treizeci şi trei de kilograme, acum, mică martiră torturată în Auschwitz-ul lui Dumnezeu.

Ea, Isabelle, era cea care conducea expediția. Aveau cu ei aparatele foto. Făceau parte din grup Marc, Jacques, Eugénie, Anna, Alain şi turcul Surčne. Luaseră un autocar pînă la Moudon şi de acolo, pe jos, ajunseseră la Crécy, unde se îndreptaseră imediat spre cimitir, fără să se mai oprească nici la cafenea, nici la biserică, cum făcuse Anna care, cu înclinațiile ei teatrale, ținea să-i căsătorească pe Isabelle şi pe Marc dinaintea Sfîntului Altar.

Cimitirul din Crécy e la vreo cîteva sute de metri de sat, într-o uşoară pantă de deasupra văii imense. Era timpul cînd iarba este de un verde crud, cînd ramurile sînt îmbobocite şi vîntul călduț topeşte ultimele petice de zăpadă de la liziera pădurilor.

Isabelle ştia că îi mai rămăseseră cincisprezece zile de trăit.

La capătul ultimei alei, ultimul loc de dinaintea ogoarelor, este pregătită o groapă; grămada de pămînt, conică, aşteptată să acopere coşciugul coborît în pămîntul primitor şi rece din Crécy.

Soarele inundă cimitirul.

Isabelle se îndreaptă spre groapa ei, se opreşte o clipă pe marginea acesteia, se apleacă şi culege în căuşul palmei un pic din pămîntul care o va acoperi peste cincisprezece zile.

Băieții şi fetele stau pe două bănci la cîțiva paşi, tovarăşi, frați şi surori, paznici liniştiți în aparență, sfăşiați de teroare şi tandrețe. Tînăra moartă se culcă acum în plin soare pe mormîntul vecin cu al ei, vîntul uşor trece printre chiparoşi clătinîndu-i, un pițigoi ciripeşte în tufiş, iar din vale urcă mirosul focurilor de crengi aprinse pe taluzurile îndepărtate ale fermelor.

Isabelle, se vede cum respiră, stă întinsă pe mormîntul vecin cu al ei. Îşi uneşte mîinile pe piept, apoi le desface şi cu stînga, cu braţul întins, atinge, mîngîie buza nisipoasă a gropii.

Anne începe să plîngă, se ridică şi pleacă singură în fundul cimitirului.

Alain şi Jacques fac poze: Isabelle culcată pe lespedea vecinului ei, Isabelle pipăind marginea gropii ei, Isabelle mergînd spre mormîntul ei, în picioarele goale, cu saboţii sub braţ; vîntul îi saltă rochia pe coapse, poate că-i o fantomă care se duce pe aleea lungă; pletele fantomei flutură în jurul capului, piţigoii îi vorbesc de pe lumea cealaltă – unde va trebui să se întoarcă: „Vino, fantomă adorabilă a celei mai frumoase fete care a existat vreodată, regăseşte-ţi căile de umbră lunară unde te-ai născut, coboară în văgăunele noastre pline de noapte parfumată!“

Dar Isabellei nu-i vine a crede. O aşteaptă pămîntul bolovănos să putrezească, să se topească între scîndurile dislocate. Dezgustător. Dumnezeu e un ticălos. Şi Anne plînge întruna, cu fruntea strivită de zidul acoperit cu licheni pe care aleargă procesiuni de gîndăcei roz închis, fraţii tuturor micuţilor născuţi morţi din valea preafericită.

Isabelle s-a mişcat pe lespede, ferindu-şi ochii de soarele orbitor.

Tăcere. Apoi piţigoii. Ciori, foarte departe. „N-am să le cunosc niciodată, vor plana deasupra acestui mormînt, ele vor trăi două sau trei ierni mai mult decît mine, nu voi mai fi decît oase îmbrăcate în zdrenţe de pînză cînd le va veni şi lor rîndul, o mînuţă de vîscozităţi şi de pene îngheţate în spatele unui mărăciniş de noiembrie. Nu vreau să mă gîndesc la ul-

tima rochie, dar am şi ales albul cu panglici aurii. Albul, puritate, rochia mea, o Marc, Marc al meu, fiindcă vom fi făcut dragoste. Nu voi muri virgină, Marc, dragul meu, mă vei vedea în rochia mea albă, cu mîinile împreunate pe panglicile ţesute cu aur, Tata şi Mama vor închide coşciugul şi voi mă veţi însoţi pînă la Crécy.“

O albină s-a aşezat pe lespedea caldă, Isabelle deschide iar ochii, îşi întinde braţele lungi de-a lungul trupului şi cu palmele atinge piatra. Soare plăcut, o albinuţă de pe acum pudrată cu polen. „Ai dat iama, albinuţo, prin primii mîţişori de alun, prin bobocii de ciuboţica cucului, de arnică, mierea ta va fi caldă în iarna asta, dar eu nu voi mai fi aici ca s-o gust“.

Străbătînd stofa, soarele îi încălzeşte sînii rotunzi, atît de proaspeţi, atît de tineri pe mizeria coastelor.

Acum se petrece ceva tandru. Marc s-a ridicat, s-a apropiat de tînăra fată, s-a întins lîngă ea pe lespede şi şi-a pus mîna arsă de soare pe fruntea palidă a Isabellei. Nu se mişcă, nu scoate un cuvînt, îşi cufundă privirea în ochii intens negri ai tinerei, îi vorbeşte din priviri, o iubeşte, se află pe muchia dintre zi şi noapte; el va rămîne în lumină cu mierea, cu păsările, cu vara, iar ea se va duce, umbră rece, umbră rătăcitoare prin spaţiile pustii. O, Marc! Ce frumos era gestul tău deasupra acestui mormînt, în acea după-amiază de martie, pe culmile văilor însorite. Ce blîndă e mîna ta pe fruntea albă, ce misterioasă şi limpede privirea ta în privirea acestei făpturi vii, care de pe acum îţi vorbeşte de noapte.

Ochii li s-au umplut de lacrimi. Plîng copiii, plîng în tăcere dragostea lor, îşi plîng singurătatea înfricoşătoare.

Cine hotărăşte? Cine condamnă? Marc, Isabelle. Va trăi zece zile, cincisprezece zile, va fi îmbrăcată în rochia cea albă, dricul o va aduce de la Lausanne la cimitirul ales de ea, la mica ei groapă, sub acest soare.

Orfeu şi Euridice s-au culcat unul lîngă altul pe lespede, ascultă vîntul în iarbă, respiră mirosul unui foc de crengi, se înfioară cînd piţigoiul îşi trimite chemarea prin fluierături scurte. Băieţii şi fetele s-au retras în fundul cimitirului, privesc scena de departe, n-o vor uita niciodată.

Toate astea i-au fost povestite lui Jean Calmet la sfîrşitul lui martie, mult mai tîrziu, cînd mugurii apăreau pe ramuri, cînd mîţişorii se acopereau de o pulbere galbenă, cînd porumbeii albăstrui şi roz se iubeau pe turlele catedralei.

Preocupat mereu să ajungă la timp, Jean Calmet sosi primul la Peupliers şi fu nevoit să suporte conversaţia îngrijorată a mamei lui. Se uita la mărunta femeie cenuşie cu o compasiune duşmănoasă. Din ea ieşise. De la ea i se trăgea statura pirpirie, fragilitatea, emotivitatea şi acea prea faimoasă fineţe pe care tatăl lui o ridica în slăvi rîzînd cu hohote ca pentru a-şi bate joc mai bine de el şi a-l umili. Cenuşie. Bătînd în cenuşiu. Asta era. Mama lui, un soi de şoricel bătrîn, înspăimîntat şi terorizat.

Ea nu îndrăznea să abordeze singurul subiect care-l interesa, se învîrtea în jurul lui, îl evita. Pentru prima oară, Jean Calmet privea cu toată atenţia marea sufragerie unde obiectele de aramă frecate bine străluceau în razele soarelui ce apunea. Lîngă un perete se afla o bancă, masa mare era goală, dar scaunele din trestie, cu spătarul înalt, indicau locul fiecăruia. În capul mesei, înspre perete, se afla

teritoriul tatălui. Doctorul se rezema de spătarul scaunului la cîţiva centimetri de pendula cu balansier solemn, un orologiu înalt ca un sicriu, provenind din fundul unei văi jurasiene unde un unchi de departe, îndopat cu vişinată şi psalmi, îl meşterise o iarnă întreagă în spatele geamurilor mici, zgîriate de promoroacă.

Jean Calmet privea orologiul. Arama cadranului strălucea în lumina crepusculului. Bătăile limpezi şi lente rupeau tăcerea. Încă o dată, îşi admiră tatăl pentru că putuse să stea ani de-a rîndul în faţa acestei maşinării ridicate ca un monument în spatele lui: de parcă ar fi vrut să se asimileze alegoric acestei forţe, de parcă ar fi vrut să-i avertizeze pe toţi de dominaţia lui irevocabilă. Dar tatăl murise şi pendula cea mare continua să bată în cutia ei.

– Ai fost liber şi azi? i se adresă mama timid.

De milă, Jean Calmet o întrebă despre doctor. Mama lui se lumină. Cu o mîndrie înfricoşată în care el recunoştea tot ce detestase la ea – acel orgoliu de sclavă martirizată lăudînd severitatea stăpînului – începu să povestească zilele lui din urmă.

– A muncit pînă în ultima clipă, tu ştii, bietul meu Jean. Pînă în ultima clipă! Respira anevoie de la ultimul atac, dar se încăpăţîna să-şi vadă toţi bolnavii în fiecare dimineaţă, nu voia să lase pe nimeni în plata Domnului, iar după-amiaza nu şi-a scurtat niciodată consultaţiile. Ar fi putut să renunţe la vizite, dar a ţinut să vadă fiecare bolnav la domiciliu, fără să uite pe nimeni. Pe nimeni. Pînă în ultima clipă i-a îngrijit pe toţi. Era un sfînt, bietul meu Jean. Îţi dai seama ce efort a trebuit să facă inima lui bolnavă! Se sufoca, avea ameţeli…

Cu o groază crescîndă, Jean Calmet îşi amintea de agitaţia lui în dimineţile în care îşi însoţea tatăl. Să fi avut opt, nouă ani. Urcau scări interminabile, trînteau uşile ascensoarelor mizerabile, după ce doctorul suna de două ori, pătrundeau în apartamente cu mobile înghesuite şi prost aerisite, în camere unde se condensa miasma acră a unui bătrîn neras care gemea.

Urma baletul monoton şi dur, cearşafuri date la o parte, cămaşă ridicată pînă la brîu, doctorul palpînd, apăsînd un deget pe o burtă, ciupind o pungă de grăsime, aplecîndu-se ca un canibal deasupra unei inimi, cercetînd acea carne care se abandona, flască şi umflată sau uscată, roşiatică, febrilă, rănită, formidabilelor lui mîini. De fiecare dată, sexe, fese desfăcute, tufişuri de peri. Gemete, respiraţii hîrîite, lacrimi murdare sau tumori, bube, pete şi toate acele neputinţe nude, toate acele organe sexuale expuse, toate acele pubisuri asemeni unor dîre de funingine pe pielea palidă alcătuiau o înfricoşătoare galerie cadaverică asupra căreia domnea stăpînul cărnii îndurerate şi umilite. Stînd tăcut într-un colţ, la început în umbră, buimăcit, Jean Calmet nu-şi putea desprinde ochii de la scenă, fascinat de precizia mişcărilor tatălui său, bolnav de forţa lui şi supunîndu-se el însuşi autorităţii ei. Uneori, doctorul avea nevoie de el. Trebuia să coboare din nou în curte, să caute un flacon sau o seringă curată în portbagajul bătrînului Chevrolet sau să pregătească ceai în bucătărie pentru bolnav, să dizolve un praf în apă caldă, s-o aducă la patul a cărui miasmă acidă îi punea un nod în gît.

Dar trecuseră trei zile de cînd inima doctorului cedase. Stăpînul se sufoca la rîndul lui, aruncînd de pe el

cearşafurile, gesticulînd ca şi cei pe care îi îngrijise, respingînd grotesc moartea care îi încleşta pieptul. Tiranul se sufocase ore de-a rîndul, hîrîind, rostogolind ochii înnebuniţi, bătînd aerul cu braţele ca un prunc uriaş, pentru ca în final inima lui mare şi roşie să explodeze în cuşca ei de coaste şi de carne.

Jean Calmet îşi privea mama cu o curiozitate nouă, întrebîndu-se cum de putuse suporta această tutelă aproape cincizeci de ani. Era supărat pe supuşenia ei. Totul ar fi putut fi altfel – inclusiv viaţa lui – dacă ea s-ar fi revoltat. Dar ea trăise atîţia ani fără să cîrtească sub povara ţipetelor, ordinelor, capriciilor furioase, voracităţii lui de mîncău, maniilor lui autoritare de doctor. Tatăl şi mama lui făceau parte amîndoi din familii de ţărani mai curînd săraci. Se căsătoriseră de tineri. El muncise ca un nebun ca să-şi plătească studiile – calfă de zidar, muncitor la terasamente, hamal în gară. La douăzeci şi cinci de ani îşi deschisese propriul cabinet în Lutry şi acolo rămăsese. Podgorenii îl adoptaseră: împreună cu ei bea zdravăn, vigoarea lui impunîndu-le. Cînd se ivea prilejul, le înghesuia pe fetele lor, ridica fustele duduilor din cafenele. Avea faţa roşie, nasul coroiat şi lucitor, buzele groase. Mirosea a trabuc şi a vin alb. Transpira… Ea era mărunţică, puţin adusă de spate. Ştearsă. O descopereai intimidată şi încremenită, între două uşi, neîndrăznind să intre în odaia în care doctorul îşi citea ziarul, împroşcînd injurii la adresa lumii întregi. Sau cu gîtul întins, ascultînd, mai şoricel ca niciodată, paşii grei ce făceau să scrîşnească pietrişul de pe terasă şi portiera maşinii închizîndu-se cu zgomot: o clipă de răgaz. Dar stăpînul nu întîrzia să intre, exploda,

întorcea totul cu fundul în sus şi începea tropăitul mărunt dintr-o cameră în alta, alergarea grijulie, neliniştită, ezitările, lungile aşteptări în dreptul uşilor, unde copiii ei o surprindeau, stînjeniți, răniți de spaimele ei şi prea pătrunşi de propria lor frică pentru a îndrăzni să o îndemne spre vreo cutezanță.

Reprezentantul pompelor funebre sosi în acelaşi timp cu fraţii şi surorile lui. Toţi luară loc în jurul mesei. Bărbatul, ceremonios, îmbrăcat în negru, scoase din servietă o broşură mare şi o deschise fără grabă.

– Țin mai întîi să vă prezint condoleanțele casei noastre, rosti el cu glas dulce. Noi ştim că familiile care trec prin asemenea încercări au nevoie de serviciile noastre. Şi ne străduim să le satisfacem exigențele. Pentru domnul, tatăl dumneavoastră, care a fost incinerat ieri dimineață, cred că vreți să comandați o urnă…

Toată lumea tăcea. Reprezentantul pompelor funebre marcă o pauză pentru a sublinia importanța mesajului său, apoi reluă cu o voce mieroasă:

– Bineînțeles, casa noastră dispune de vreo douăzeci de modele diferite, de la cele mai scumpe şi mai îngrijit lucrate, pînă la cele mai modeste. La fel ca şi pentru sicrie. O întreagă gamă, de la stejar masiv, capitonat cu mătase, la simpla ladă din lemn de brad, închiriată pentru respectiva împrejurare. Dar nu e vorba despre aşa ceva. Să vedem urnele.

Tuşi şi ridică în sus catalogul larg deschis, astfel încît cei din jurul mesei să poată vedea distinct crochiurile şi fotografiile care străluceau în culori electrice pe hîrtia satinată, scînteietoare. Fața lui searbădă radia de gravitate

deasupra costumului negru de comis mortuar. „Necrofagule, gîndi Jean Calmet, te îmbogățeşti de pe urma unui comerț murdar, furnizezi, ca îngrăşământ pentru patronii tăi, o ciudată cenuşă!“ Apoi îşi dădu seama că invidia siguranța omului palid şi senin, cu cap de ibis pleşuv, care de mai multe ori pe zi, poate chiar în fiecare seară, scotea din încurcătură familiile îndoliate, împotmolite în obligații complicate.

Bărbatul plimbă catalogul pe sub privirile asistenței.

– Vedeți, doamnelor şi domnilor, avem tot felul de urne. (Îşi drese glasul.) Tipul A1, reluă el, cel mai scump, este din marmură albă de Carrara. Obiectul e greu: douăsprezece kilograme o sută. Patruzeci de centimetri în înălțime. Un model foarte stabil. Evident, prețul e pe potrivă, dar reprezintă tot ce puteți găsi mai frumos pe piață. Priviți liniile acestea curbe, aceste reflexe luminoase. O adevărată operă de artă!

Îşi îndreptă indexul, cu respect, spre poza unui vas mare pe care l-ai fi putut crede tăiat dintr-o bucată de gheață albă ca neaua şi intolerabil de pură.

– Tipul A2, continuă el după o pauză admirativă, şi el este foarte îngrijit. E dintr-o marmură roz, pătată cu roşu şi brun – ciubuce, postament rotund, capac asortat, origine garantată, unsprezece kilograme, patruzeci şi cinci de centimentri. Pisica sau cîinele dumneavoastră se poate juca în jur, căci e imposibil să răstoarne o asemenea piesă. Modelul B1 este tot din marmură: o marmură pestriță autentică, priviți micile cochilii încrustate, e importată special pentru casa noastră. Acest articol este executat în două mărimi: la simpla dumneavoastră cerere, vă putem livra

formatul mare, în care încape cenuşa a două persoane. Este practic, reţineţi, reprezintă o mîngîiere să ştii că într-o zi sau alta cenuşa ta se va alătura celei a defunctului.

Jean Calmet tresări. Nimeni nu se clintise în jurul mesei. Pasărea solemnă întoarse pagina.

– Modelul B2 este dintr-un stuc prelucrat cu grijă, verde sau negru, inscripţionarea în aur intră în sarcina casei noastre. Modelul C e dintr-un bronz ars artizanal. Laturile sînt ornate cu motive în relief, la alegere, cu corole de lalele sau frunze de iederă. Tipul D este din oţel, cu mînere prinse în nituri. Un mic capac prevăzut cu o cheie vă oferă aceeaşi securitate ca o casă de bani. Trebuie să vă spun că executăm acest model în miniatură, de dimensiunea unui ou de porumbel, pentru cenuşa pruncilor morţi la naştere; articolul îşi găseşte uşor locul într-un bagaj, într-o valiză, de exemplu, într-o poşetă, astfel că puteţi lua cu dumneavoastră pe micul dispărut chiar şi într-o călătorie. Evident, în cazul urnelor mari, urne de adult, treaba e mai dificilă. Dar toate articolele noastre sînt livrate cu soclu; la comandă, îl instalăm chiar noi în salon, în living, în birou, unde vă convine. În acest fel nu vă mai despărţiţi de dragul defunct.

Pentru a doua oară, Jean Calmet fu străbătut de un frison violent. Trebuia să evite cu orice preţ ca urna tatălui său să rămînă la Peupliers. Trebuia închis într-un loc îndepărtat, întemniţat după solide gratii definitive. Luă cuvîntul şi vorbi pe un ton îngrijorat:

– N-ar fi mai bine să depunem urna la columbariu? Există cu siguranţă nişte nişe libere. În felul acesta, cunoştinţele noastre i-ar putea aduce tatei un omagiu fără să ne invadeze casa…

– Nimic mai simpu, răspunse comisul, spre marea uşurare a lui Jean Calmet. E suficient un telefon şi noi aranjăm totul cu crematoriul. Ne ocupăm de toate. La sfîrşit vă transmitem o mică factură şi treaba se rezolvă ca pe roate. Puteţi, de asemenea, să obţineţi o concesiune pe douăzeci şi cinci de ani. După al douăzeci şi patrulea sînteţi încunoştiinţaţi de scadenţă de către administraţie, în cazul de faţă de Biroul de Înhumări şi Monumente Funerare, şi aveţi tot timpul să vă pregătiţi. De altfel, în ziare apar periodic atenţionări.

Adăugă ca pentru sine:

– Desigur, e o soluţie bună columbariul. Paznicul ţine nişele foarte curate, şterge praful în fiecare dimineaţă, iar urna dumneavoastră străluceşte ca un ban nou!

Jean Calmet şi-l închipui pe portarul îmbrăcat în albastru, cu un pămătuf în mînă, curăţînd de praf fiecare piesă de marmură sau de alamă, insistînd, scotocind toate colţişoarele din spatele vasului sinistru, urmărind cu înverşunare praful de pe pereţii nişei şi de pe mînere, de pe toate ridicăturile, de pe dungile capacului, de pe relieful pîntecului urnei, cu o minuţiozitate de maniac supravegheat de o adunare de fantome bănuitoare. Dar mai ales îl tulbura un cuvînt – *nişa,* cu imaginea căreia se asociau de îndată zboruri moarte, gîngureli, pene cenuşii şi roz înfoiate, guşiţă lîngă guşiţă îndrăgostită pe care *columbariul,* alt cuvînt promiţător de aripi mîngîietoare şi de calde îmbrăţişări de pene, începuse să-l incite de îndată ce comisul de la pompe îl pronunţase în deplina lui inocenţă. Astfel, acest loc, retras în ocolul lui de chiparoşi, dobîndea o graţie fină, inconsistenţa unei colivii preţioase, unde soarele filtrat de arborii

negri iriza penele aripilor, aprindea un cioc, incendia pleoape de coral, gheruțe de perlă roz, interminabile demonstrații de tandrețe în adîncul alveolelor răcoroase.

Comisul o dată plecat, catalogul trecu din mînă în mînă în jurul mesei. Jean Calmet se uita la frații şi la surorile lui cu stupoare. Niciodată nu se simțise mai departe de ei. Se agitau, vorbeau cu atît mai mult şi cu atît mai tare cu cît explicațiile individului îi siliseră să tacă. Privirea lui trecea necruțătoare de la unul la altul. Etienne, inginer agronom, înalt, roşcat ca tatăl, dar mai puțin robust, mai puțin puternic, care se însurase prea devreme numai ca să scape de doctor. Pe urmă Simon, învățător, roşcovan şi fin, Simon care avusese neplăceri fiindcă se închidea toată vara cu nişte băieți într-o cabană de pe munte. Simon, preferatul mamei. Simon care îşi petrecuse copilăria corcolit de ea, refugiat între fustele ei, în confidențele ei, în şuşotelile ei tînguitoare. Simon ornitologul. Simon care cutreiera pădurile cu un binoclu înşurubat la ochi. Simon pe care Jean Calmet îl invidia fiindcă întotdeauna era lîngă el un tînăr zvelt, stînd la pîndă sau îngenuncheat alături ca să prindă un inel de picioruşul unei gaițe, ca să mîngîie, cu un deget uşor, capul de mătase al unui pițigoi prins în fileul întins de ei între doi meri din grădină. Nu-i iubea pe aceşti frați ai lui, dar măcar pe ăştia doi, pe cel mare şi pe al doilea născut, îi înțelegea, îi cunoştea intuitiv. În schimb, din surorile lui emana un mister opac care îl îndepărtase constant de ele, care-i provocase o teamă amestecată cu angoasă şi remuşcări. Hélčne, blonda voinică, infirmiera, care vorbea ore întregi cu doctorul chirurg despre tratamente şoc şi despre toate bîrfele din spital. Anne, care

era mai mare decît el cu doi ani, Anne, care nu făcea nimic, care călătorea, primea cărți-poştale de prin Suedia, de prin Statele Unite, dispărea, se întorcea logodită, îşi schimba amantul, pleca iar, veselă, grăbită, se mai logodea o dată şi învăța o nouă limbă, o nouă țară, mai înainte de a se încurca în alte complicații la întoarcere.

Jean Calmet era prîslea: mezinul, micul mezin, cum i se spusese de mii de ori în timpul copilăriei, încît acest cuvînt ajunsese odios şi roşea de ruşine şi de furie la şcoala de duminică şi la catehism cînd pastorul povestea istoria ultimului fiu al lui Iacob: „Raşela muri dîndu-i viață. Dorise să fie numit Benoni, fiul durerii mele, dar tatăl lui îl striga Benjamin, adică fiul dreptei mele…“ Pînă şi el, Jean Calmet, purta ca al doilea prenume pe cel de Benjamin, scris pe actele lui oficiale, ceea ce explica repulsia sa cînd era nevoit să-şi prezinte paşaportul, cartea de identitate, livretul militar sau alt document care-i amintea acest nume detestat. Şi-l repeta în singurătate, ca să sufere, îndurînd greutatea consoanelor: Jean-Benjamin Calmet, Peupliers, Lutry, Vaud. Jean-Benjamin Calmet, compania a VII-a, secția 4. În campanie. Jean-Benjamin Calmet, profesor la Gimnaziul cantonal din Cetate, calea Rovéréaz 78, Lausanne.

Copiii doctorului Paul Calmet şi ai doamnei, născută Jeanne Rossier. O familie. O descendență. Veniți, fiii mei, dați fuga, fiicelor, voi îmi veți încălzi membrele, forța voastră îmi va îndulci zilele bătrîneții, iar cînd nu voi mai fi, voi veți avea grijă de cenuşa mea. Astfel veți şti că nu sînt mort cu desăvîrşire, fiindcă gena mea trăieşte în voi pînă la ultima generație. Etienne, Simon, Hélčne, Anne şi

Jean. Pînă la ultima generație… Jean Calmet își reține un zîmbet ironic: doar Etienne avea copii, pe care el nu se străduia să-i cunoască, departe de așa ceva, deoarece i se păreau niște sălbatici ciufuliți și urlători în rarele împrejurări cînd dăduse peste ei la Peupliers.

Jean Calmet privea gînditor chipurile fraților și ale surorilor lui. Așadar, moartea tatălui nu schimbase nimic? Aveau aceleași expresii încordate, aceleași gesturi iritante și aproape temătoare trecîndu-și catalogul din mînă în mînă. Frații lui încercau întotdeauna să se ia în serios. Își jucau rolul de orfani cu o strădanie care îți făcea rău. Hélčne și Anne rămîneau mereu acele străine atrăgătoare și respingătoare, cu sinuozități pline de o lipicioasă umezeală. Nu, nimic nu se schimbase. Ca și mai înainte, pendula bîntuia interminabil încăperea, lampa avea aceeași culoare portocalie, colorînd vasele de aramă și banca neagră, lacul se vedea prin fereastra deschisă, noaptea era albastră deasupra apei negre și în adîncul peisajului, sub munte, străluceau luminițele din Evian. Ca și mai înainte. Nimic nu se schimbase. O tristețe invadă carnea lui Jean Calmet, îngreunîndu-l ca o sfîrșeală insuportabilă. Ca să scape de ea, se interesă de catalog, se scutură și încercă brusc o bucurie interioară. Tatăl era mort și îl incineraseră la crematoriu. Mort, doctorul. O mînuță de cenușă. Citi cu voce tare, comentînd descrierea articolelor recomandate de funcționar, detaliind anumite puncte, revenind asupra altora. Vorbea improvizînd, cu un glas puternic și limpede, de parcă ar fi analizat un text în fața elevilor lui.

Căzură de acord asupra urnei din marmură pestriță. Tipul B1. Toți găseau frumoasă acea marmură cu cochilii,

cenușiul-brun al pietrei, finețea ei și numele amintind de catifea. Articolul părea foarte natural din cauza cochiliilor fosilizate care înveseleau marmura: fiecare gîndea că ar fi fost pe gustul *elementar* al tatălui. Se alese modelul pentru un loc. Lui Etienne îi reveni sarcina să transmită comanda la pompele funebre.

Întorcîndu-se acasă, Jean Calmet dădu peste un arici și îl privi îndelung. Își lăsase mașina la garaj și urca pe calea Rovéréaz cu pași mărunți, cînd deslușì un rîcîit în hățișul unui gard viu, apoi o suflare, un soi de plînset pițigăiat, repetat, care se pierdea într-un mîrîit. Ar putea să pară bizară relatarea acestei întîlniri nas în nas cu un arici preocupat în asemenea măsură încît nici măcar nu-l zări pe Jean Calmet. Întîmplarea urma să aibă, mai multe zile la rînd, o semnificație de bun augur: ca o prevestire fericită care i-ar fi fost transmisă de animal; o lecție de sălbăticie la marginea grădinilor umede, sub secera lunii, în iarba albastră.

Jean Calmet văzu mai întîi niște ochi frumoși care luceau sub ramurile joase ale unui laur: o pupilă neagră încercuită cu aur, în jurul căreia niște pori, și ei aurii, moarați, descriau o pată ce atrăgea privirea. Nasul se mișcă, avid, umed, mică cireașă neagră în vîrful unui rît cu blană de abanos, foarte netedă. Nemișcat, uimit, Jean Calmet se întreba dacă animalul avea să-l zărească și să dispară. În pofida oricărei rațiuni, în adîncul lui își dorea ca ariciul să rămînă pe loc. Vietatea avea să-i dea un sfat. Toate simțurile lui Jean Calmet se concentrau spre ea – spre acel cap solid și fin care se deslușea, distinct luminat de lună, pe fondul frunzelor negre. Se auzi un scrijelit în umbră și apăru

corpul, suplu, lung, purtat de un pîntece rotund de o ciudată senzualitate. Lăbuţele scurte alergară cîţiva centimetri, nasul adulmecă pămîntul, burta ondulă, rotundă şi plină, sub armura zbîrlită a ţepilor ale căror vîrfuri albe alcătuiau un halou argintiu care îi dădea acestei apariţii uimitor de terestre o alură diafană, spiritualizînd-o.

Jean Calmet asculta urcînd în el avertismentul care îl tulbura. Perfect imobil, se simţi brusc pătruns de mirosuri de iarbă udă, de drumuri desfundate, de humus putrezind, de dîrele limacşilor, de insecte cu labe mari, de rozătoare istețe şi temătoare, de parcă nişte picături de vigoare ar fi ţîşnit violent în el din adîncul unui sol secret, îmbătîndu-l, cutremurîndu-l, năpădindu-l cu o febrilitate proaspătă şi nouă. Sălbăticia animalului era extraordinară printre grădinile îngrijite şi vilele cochete. Ieşită din pămîntul intact şi puternic, vietate pură, minunat de inocentă sub coroana spinilor argintii, era semnul primitiv aşteptat de Jean Calmet dintotdeauna, simbolul unei libertăţi vesele şi sălbatice, dovada că nici o dominaţie nu va subjuga niciodată marile forţe telurice care izvorăsc, care ţîşnesc, care se strecoară printre construcţiile aberante.

Ariciul se decupa pe drum cu precizia unei figuri heraldice. Luna albea asfaltul şi arunca argint ariciului ghemuit, conturat pe nisip, gîndi surprins Jean Calmet, care începu să-şi recapete suflarea. Se scurse un minut lung, în timpul căruia vîntul puse în mişcare frunzele, mirosul pămîntului deveni mai dens, aproape agresiv, atît era de încărcat de emanaţiile materiilor intrate în putrefacţie şi în acelaşi timp la fel de noi ca savoarea lăptoasă a rădăcinilor. Ariciul stătea pe loc, negru, cu ţepi fosforescenţi. Dintr-o

dată se puse în mişcare, termină de traversat drumul, se strecură în iarbă şi dispăru sub un alun. Jean Calmet îl mai auzi mişcîndu-se, ţepii scrijelind scoarţa copacilor; o insectă trosni în botul animalului şi nu mai răzbătu nici un alt zgomot în afara trecerii vîntului prin frunzişuri. Umbra se refăcea. Vietatea se întorsese în misterul ei.

În lunile care urmară, Jean Calmet avea să întîlnească şi alte animale augurale. În noaptea aceea adormi uşor şi se odihni profund. La sculare, a doua zi dimineaţa, nu-şi amintea să fi avut nici un vis urît. Nu taur, nu tată coborînd vijelios un taluz şi zdrobindu-l! Văzu în asta un semn favorabil şi se bucură să se întoarcă la gimnaziu.

Jean Calmet închide uşa cancelariei şi porneşte pe coridorul rămas pustiu, unde bustul lui Ramuz[1], negru, sinistru, aruncă o privire goală spre micul lavabou al secretariatului. Jean Calmet abia se mişcă, de parcă un mecanism ascuns s-a stricat în adîncul lui. Şi totuşi dimineaţa fusese bună, îşi ţinuse cursurile cu bucuria începuturilor… O mirare îl ţintuieşte locului. Clopotele catedralei bat amiaza. Bronz grav în vîrful colinei, tresăltînd pe meleagurile din jur, orchestră cerească de călugări şi de episcopi care i-au înlocuit pe calviniştii cu tichia pătrată. O coţofană zboară oblic prin faţa plopilor tremurători asemeni unor aureole diafane. Jean Calmet se opreşte, nu-l mai ţin picioarele, dar privirea lui fotografiază scena veselă, arbuştii, gresia edificiului scăldat în lumina galbenă a

[1] Charles-Ferdinand Ramuz (1878-1947), scriitor elveţian de expresie franceză, autor de romane în care redă poezia naturii şi a vieţii din Vaud (n.tr.).

soarelui şi prăpastia cețoasă care a înlocuit oraşul, sub colină. Pluteşte în aer ceva viu după bătaia clopotelor, aproape hazliu, ca o tiflă… Jean Calmet se pune din nou în mişcare, convins că el este singurul îngrijorat în acea lumină de miere. A predat lecții bune: Petronius, Apuleius. Elevilor săi le place să citească împreună cu el. Scriitorii din epoca decadentă li se par deschişi, complici. Nu-i suportă pe Cicero şi Vergiliu, pe care îi consideră aserviți puterii, asimilîndu-i cu plictisul şcolar, cu compunerile, cu notele obținute la teme şi traduceri. Dimpotrivă, magia textelor din perioadele tulburi, înrudirile lor orientale, genul lor de pasiune irațională îi atrag, îi fascinează şi fiecare curs ajunge să fie animat de vrăjitoarele, de vîrcolacii şi trivialitățile lui Apuleius. Dar ce-i cu oboseala asta, cu spaima din membre? Jean Calmet se îndreaptă spre *Café de l'Evęché.* Un grup de fete în blugi o iau înaintea lui – rîd, vorbesc tare, părul lung le flutură pe umerii încă bronzați. Jean Calmet intră la *Evęché* şi ia loc la singura masă liberă de lîngă vitrină. Comandă un Ricard şi se concentrează, posomorît, în contemplarea peisajului. Puştoaicele acelea frumoase tocmai trec pe malul drept al podului Bessičres, fac pe nebunele, se împing, se întorc, gesticulările lor se detaşează ca o provocare pe cerul de un albastru cenuşiu. Jean Calmet le simte cît de minunat de vesele şi zdravene sînt şi primeşte drept în inimă lovitura pe care o cunoaşte.

Bea un gît de Ricard.

Nu-i bun Ricard-ul pentru neliniştiți. Acționează prea repede asupra sistemului. Două aripi opace de fiecare parte a craniului, dulcele care arde, care îți ridică stomacul în

esofag: e departe sănătatea gălăgioasă a liceenelor. Jean Calmet se cufundă în răul lui ca într-o reverie pufoasă. De ce s-o fi făcut profesor? Ca să scape de adulți? Ştie prea bine că adultul cel mai cumplit a fost dintotdeauna tatăl lui, care nu-l părăseşte nici după moarte. Clasele în care a intrat, în care va intra de acum înainte, reprezintă refugii împotriva autorității acestui tată care se înverşunează cu întreaga lui greutate asupra restului lumii. Refugiu precar şi cu atît mai amenințător cu cît spiritul mortului pătrunde aici mai uşor decît voluminoasa lui carcasă! Oare de ce, chiar în acest moment, Jean Calmet se gândeşte la cabana unui sfîrşit de vară a copilăriei lui cu o nostalgie aproape disperată? Pentru că e solitar şi plictisit? Revede aievea peisajul: seară, vîntul se ridică din adîncul văii şi spulberă frunzele platanilor care nu-şi iau zborul ca cele ale altor arbori, ele fug pe orizontală către muntele în umbra de pe acum plină de clopote. În jos se întinde valea uscată. Acolo domneşte prospețimea învolburată care ridică frunzele spre indigoul violent al cerului… Jean Calmet îl revede pe tatăl şi pe mama lui şezînd sub lampa roşie din încăperea cu pereți din lemn, e singur în preajma lor, citeşte *Comoara de pe insulă,* se ridică, se apropie de fereastră şi vîntul îi bagă şuvițele de păr în ochi. Scena se fixează dinaintea lui cu o precizie acută: iarba agitată, seara violet, înăuntru lampa, cămaşa albă a tatălui său descheiată, dînd la iveală peri cărunți, mama puțin retrasă din cercul de lumină, cu o revistă pe genunchi; tăcerea se prelungeşte, ascultă cu toții tînguirea föhnului printre platani. Ah, totul era cu putință pe atunci, îşi spune Jean Calmet pe care îl sfîşie imaginea aceea fericită: se juca cioplind bărcuțe din lemn de brad,

putea să citească istorioare cu piraţi, să decoreze un bulgăre de unt cu vîrful furculiţei, să-şi imagineze goana fantomelor în podul cabanei, să încerce a-l ajunge din urmă pe doctor printre stînci, să privească neobosit zborul ciorilor pe deasupra crestelor albe, ca o broderie cu ţipete răguşite a căror ameninţare te face să zîmbeşti.

Jean Calmet dă pe gît Ricard-ul dintr-o înghiţitură şi ochii i se întorc spre imaginea de demult: pe atunci era protejat, păzit, viaţa era înaintea lui, deschisă, posibilă, nimic nu distrugea certitudinea şi tandreţea…

Îl scutură un frison. În jurul lui, muncitori în albastru, negustori în halate albe îşi plătesc consumaţia înainte de a se întoarce la garaje, la prăvălii. Primii elevi de după-amiază încep să se adune în mici grupuri vesele, se aşază, aprind ţigări, comandă cafele, băieţii îşi petrec braţul pe după gîtul fetelor… Jean Calmet nu izbuteşte să se ridice şi să plece. Nici o hotărîre. Dispărută, forţa dimineţii aceleia. Dar, ca o revanşă a gimnaziului, loc neîntinat, asupra lumii adulţilor şi a serioşilor, în *Evęché* invadează periodic tinerii care restabilesc ordinea lui. Sau dezordinea! Dar nimeni nu poate citi în el de cînd a murit doctorul; pînă şi această idee îl linişteşte. Pipăie cu satisfacţie bentiţa de mătase neagră care-i barează de şase zile reverul sacoului. Unii dintre elevii lui îl salută politicos. Jean comandă friptură rece ca să-şi facă de lucru şi se sileşte să mănînce tot. Se apropie ora două şi jumătate, ora cursurilor: grupurile se despart zgomotos, se ridică, în stradă e o gălăgie colorată, înghionteli de copii mari cu plete lungi, o paradă de coliere cu clopoţei, de sariuri, de blugi decoloraţi, de insigne antiatomice, de bluzoane U.S., de bărbi tunse şi de dinţi

strălucitori. Apoi nimic. Catedrala bate sfertul de oră. În cafeneaua pustie, chelneriţele golesc scrumierele într-o cutie mare de aluminiu pe care o plimbă de la o masă la alta, bombănind. Jean Calmet se ridică, iese şi porneşte cu paşi mici pe strada de la Mercerie.

Împinse uşa buticului şi fu plăcut surprins de parfumul destul de vulgar de cosmetice care domnea aici. Pentru ca jumătatea de oră să rămînă pe deplin completă şi bună, acest parfum prea dulceag era necesar. Se simţi, de asemenea, mulţumit că, la acea oră, era singurul client din salon: domnul Liechti o să aibă tot timpul să-l răsfeţe, să-l înconjure cu atenţii. Jean Calmet va putea să guste plăcerea fără martori. Altă condiţie indispensabilă: să nu arunce priviri neliniştite în spatele lui. Fără ziar boţit cu nervozitate sau agitat, fără tusete menite să atragă atenţia. Aşezat într-un fotoliu de trestie în mijlocul prăvăliei lui micuţe, domnul Liechti citeşte o revistă italiană. Bucuros, el se ridică şi Jean Calmet încercă un liniştitor sentiment de tihnă să revadă dinţii lungi şi rari, obrajii supţi şi fruntea înaltă, pleşuvă a bătrînului frizer. Un pieptene alburiu se iţeşte din buzunarul halatului albastru. Cu un gest teatral, Jean Calmet e invitat să ia loc într-unul dintre cele două fotolii din piele uzată. Jean se aşează, se răsturnă uşor, ceafa îi întîlni tetiera răcoroasă. De îndată îl năpădi o plăcere prevestitoare a unei beatitudini complete. Dar nimic nu trebuia forţat. Domnul Liechti avea mişcări lente, meticuloase, şi pe Jean Calmet îl încîntară de acele pregătiri din prăvălia silenţioasă în care pluteau efluvii acide de apă de colonie.

Nu întîmplător îşi făcuse un obicei din a frecventa acel loc. Demodată, fără pretenţii de lux, frizeria era puţin

frecventată. În plus, avantaj apreciat mereu de cel care vrea să coboare în sine fără a fi întrerupt, domnul Liechti nu făcea parte dintre acei frizeri care îşi ucid victima cu cleveteli sportive. Era tăcut, timid şi întrebarea scurtă – „Nu vă tai?“ – ieşea legitim de pe buzele lui subţiri.

Înnodă un şervet în jurul gîtului lui Jean Calmet, care se miră o dată în plus de transformarea adusă imediat feţei sale de acea bucată de pînză. În oglinda puţin pătată la colţuri, pe unde întîlnea policioara din marmură artificială, trăsăturile lui erau curios de accentuate. Relieful lor distinct se detaşa pe şervetul imaculat, şi Jean Calmet se privea pentru prima oară fără severitate şi fără arţag.

Domnul Liechti luă un borcănaş de sticlă de pe un raft şi îl scutură într-un bol de aluminiu, umplîndu-l cu o făină uşor granulată. Adăugă în el apă caldă şi, cu mişcări repezi de pămătuf, ridică în recipient o spumă care strălucea în faţa lambriurilor din prăvălia lui. Pămătuful se învîrti cînd într-o parte cînd în alta în spuma care se îngroşa, preţ de cîteva minute. Apoi domnul Liechti ridică instrumentul în lumină, apreciind densitatea cremei cu un ochi satisfăcut. Abia atunci se apucă să o aplice pe faţa lui Jean Calmet în benzi late şi plate, a căror ordine o strică imediat prin mişcări viguroase, săpunind îndelung pielea clientului său care, cu capul răsturnat sub presiunea puternică şi regulată, închidea ochii. Săpunitul îi transmitea un calm şi o prospeţime care îl făceau să se înfioare pînă la genunchi.

Domnul Liechti apucă un brici şi ascuţi lama lungă pe cureaua lată ca un centiron pe care o trăgea şi o întindea cu mîna stîngă. Era un brici de oţel, lucitor, cu plăselele din corn galben, a cărui lamă scotea un şuierat rapid şi regulat pe curea. Apoi îi încercă tăişul cu un deget:

– Să trecem la treabă, domnule Calmet! spuse el zîmbitor, arătîndu-şi dinţii rari. Şi cu pămătuful în mîna stîngă, învioră supleţea cremei de pe obraji şi bărbie.

Briciul porni să alerge pe pielea clientului cu o delicateţe uluitoare. Mai întîi în jurul favoriţilor, a căror linie o marcă precis, apoi de-a lungul obrajilor, respectînd simetria gesturilor exacte: mişcarea lamei pe stînga, alunecare scîrţîită, urmată imediat de alta pe obrazul drept, întoarcere la stînga şi prelungirea operaţiei pînă la comisura buzelor; rapid, briciul trecu de partea cealaltă, gura se strînse puţin pentru a întinde pielea care se oferea astfel mai netedă şi mai fericită tăişului oţelit. Pentru a nu lăsa nimic la voia întîmplării, domnul Liechti se mai întoarse o dată pe pomeţi, trecînd lama cu grijă, fără să apese, pe suprafaţa lină.

Jean Calmet, cu ochii închişi, încerca o beatitudine proaspătă. Simţea o pace profundă, fiecare mîngîiere a briciului reprezenta o atenţie fină, care-l copleşea. Nu-şi mai amintea de singurătatea lui, nici de oboseală. Se lăsa în voia acelor degete dure şi pricepute, a acelei lame uscate, a mirosului acidulat al halatului şi al prăvăliei, a uşorului zgomot regulat al briciului pe barbă, blîndă răzuire, a şuierului, a alunecării ce-l legăna, îi adormea amintirile şi îi trezea pe întreaga suprafaţă a pielii o voluptate care radia. Acum, domnul Liechti îi înclină energic capul pe spate, ocupîndu-se de bărbie prin mărunte mişcări circulare: lama mergea cu mai multă circumspecţie, se rotea, se întorcea pe lat sub buză, mai întîrzia puţin, în timp ce frizerul prindea între două degete pielea, o reţinea, o reforma după trebuinţa briciului care muncea, ameliorîndu-şi fără încetare efectul.

Apoi tăişul coborî în lungul mărului lui Adam şi, urmărind gulerul format de şervet, urcă pe gît în mişcări

mici, pantă pe stînga, pantă pe dreapta, ajunse la ureche, coborî din nou, întîrzie asupra unei zone pe care n-o atinsese, alergă din nou pînă la favoriți, se întoarse la nări, răzui, curăță cu vîrful rotunjit, lustrui obrajii, netezi bărbia.

Jean Calmet era stăpînit de o plăcere liniştită.

Domnul Liechti lăsă unealta pe policioara de marmură artificială, mai adăugă puțină apă caldă în spumă, învîrti pămătuful în bol, mai unse o dată obrajii şi gîtul lui Jean Calmet, luă iar briciul, ascuți din nou lama şi, foarte lent, ca pentru a ridica spuma de pe piele, continuă alunecările: fața apăru netedă, lucind uşor în oglindă.

Domnul Liechti ridică o parte a şervetului, puse pe ea un burete cald şi-l şterse pe Jean Calmet după urechi şi sub maxilar. Destupă imediat un flacon mare, mat şi stropi toată pielea cu o apă de colonie înțepătoare, acrişoară ca o bomboană de la bîlci; fața începu să-l ardă, dar se răcori aproape imediat cînd alcoolul se evaporă. Domnul Liechti scutură şervetul, îi făcu vînt lui Jean Calmet, căruia frisonul i se propagă în tot corpul.

– Un pieptănat!

Domnul Liechti îi aranjă părul fără grabă.

Se terminase.

Jean Calmet plăti, strînse mîna domnului Liechti şi se opri o clipă în pragul frizeriei. Aerul era plăcut, lumina aurie, septembrie se apropia de sfîrşit, soarele după-amiezii arunca o lumină roşiatică peste strada veche… Jean Calmet inspiră profund şi plecă să hoinărească pe lîngă vitrinele magazinelor. Se gîndea la plăcerea lui de adineaori, rămînînd destins, purtat de o bucurie deosebită: în fibra lui pătrunsese ca o forță care voia să se facă recunoscută, să

se facă iubită, o putere nouă. Jean Calmet privea trecătorii cu o siguranță nouă, şi ea, detaliindu-le chipurile şi îmbrăcămintea, examinîndu-le felul cum mergeau, admirînd femeile, mai ales, scrutîndu-le ochii, mirîndu-se de diversitatea atracției acestora şi de lumina care mocnea în adîncul lor. Cîteva dintre ele îi întoarseră o privire care-l arse pînă în adîncul ființei. Putea fi deci fericit, chiar şi el? Putea să treacă drept cineva, o făptură remarcabilă, să fie fixat în mulțime de o femeie? Se putea interesa cineva de el, putea ieşi din anonimat? Avu impresia că o neruşinată îi făcuse cu ochiul ca într-o doară, că prin vitrinele magazinelor vînzătoarele îi întîlneau privirea şi nu şi-o abăteau imediat în altă parte. Jean Calmet se oprea, cerceta lacom părul, pielea, gesturile, ghicea dorințe şi deziluzii, adulmeca piste, inventa întîlniri amoroase şi intrigi, imagina o corespondență inteligentă şi voluptuoasă, o întreagă toamnă de tandrețe şi de încredere deplină.

Nu se grăbea. Cursurile de a doua zi erau pregătite şi, gîndind la ele, avu un alt motiv de bucurie. Pentru a onora *Metamorfozele,* numi Photis şi Psyché două surori gemene, blonde şi bronzate, care ieşeau dintr-un butic pop încărcate cu pungi mari din plastic multicolor. Ronțăi un hot dog în bătaia vîntului şi intră să bea o halbă la *Café du Pont,* apoi se lăsă absorbit din nou de îmbulzeala de la intrarea marilor magazine.

Se aprindeau luminile.

Blîndețea lui septembrie punea parcă o aureolă în jurul oamenilor şi al lucrurilor pe care felinarele îi scăldau în lumina roz a înserării.

În clipa în care ajunse în mica piață Palud, se clătină, avu impresia că o să leşine şi fu nevoit să se sprijine de un

zid ca să nu cadă: tatăl lui mergea de cealaltă parte a pieței. Tatăl lui! Lac de sudoare, Jean Calmet își înfipse unghiile în tencuiala primăriei. Cu ochii ieșiți din orbite, fixa fantoma cu disperare: era chiar doctorul, nu încăpea nici o îndoială, pasul greu punînd liniștit stăpînire pe trotuar, statura robustă, profilul congestionat și batjocoritor sub pălăria pusă pe-o ureche. Apariția se opri în dreptul unei cafenele, cu o mînă întinsă spre mînerul ușii. Terorizat, Jean Calmet își trecu degetele peste fruntea asudată. Nu mai gîndea, tremura, respira precipitat; de cealaltă parte a pieței, la douăzeci de metri, rula cu încetinitorul îngrozitorul film: tatăl lui împingînd ușa cafenelei, statura voinică, înspăimîntătoare care pătrunde în local, ușa care se închide în urma ei!

Cunoștința îi reveni cu un sentiment de frig intens care-l îngheță din cap pînă în picioare. Trecu un camion cu remorcă, ascunzîndu-i cafeneaua unde strigoiul trebuie că-și sorbea vinul alb, cu trabucul între degete, cu pălăria pusă în fața lui pe masă. Jean Calmet se hotărî brusc, traversă piața în fugă și dădu năvală în *Café du Raisin:* nici urmă de doctor. Patru sau cinci singuratici sorbind din pahare și chiar în fund, sub pendulă, un tip zdravăn, vag roșcovan, cu umerii rotunjiți și privirea pierdută de oboseală… Ăsta să fi fost omul pe care îl luase drept tatăl lui? De neconceput. Doar cu cîteva clipe în urmă doctorul trecea agale pe trotuarul pavat, Jean Calmet îi recunoscuse perfect profilul, mersul apăsat; doctorul purta pălăria ca un chefliu, pantalonul armonică, iar forța lui dură radia… Jean Calmet se întoarse acasă. Spaima lui era înlocuită acum de un sentiment acut de milă: tatăl lui era

mort și revenea printre cei vii, rătăcitor, pentru că era nefericit, neliniștit, poate disperat. Cine ar fi putut să-l ajute? Ce sprijin implora de pe lumea cealaltă? Un dezgust îi strînse stomacul. Așadar, nu își va afla pacea niciodată. Nu va exista nici un răgaz.

Umezeala toamnei îi căzu pe umeri.

Se închise în vizuina lui tremurînd și se îndopă cu somnifere ca să fie sigur că va dormi.

A doua zi, dezgustul încă nu-l părăsise. După ore, Jean Calmet se întoarse acasă și se apucă să răspundă teancului de scrisori de condoleanțe nemișcate pe masa lui de o săptămînă. „…Profund mișcat de solicitudinea dumneavoastră…, emoționat de simpatia dovedită…“, alinia formulele, le distribuia în scris pe cap de corespondent, colegi, foști elevi, colegi de universitate: între scrisoarea lui și el, o întreagă galerie de judecători ironici care străpugeau bietul vid al banalităților lui pe măsură ce le servea. Teama și îndoiala se infiltraseră în el mai perfid după-amiază și nu conteneau să crească de cînd începuse să deschidă plicurile bordate cu negru, să citească mesajele funebre și se apucase să răspundă. Mulțumea cunoștințelor că îi scriseseră cu ocazia morții tatălui său. Dar ieri la Palud, fantoma… oare doctorul murise cu adevărat? Toată dimineața, Jean Calmet se dojenise pentru viziunile lui ridicole. Se lăsase ademenit o după-amiază întreagă de o înșelătoare plăcere de viață și, drept pedeapsă, avusese parte de acea apariție, de stafia aceea, de halucinația grotescă. Pe limbă, gustul amar al somniferelor și în inimă – remușcările, reproșurile care nu tăcuseră cît fusese ziua de lungă; se

jurase să nu mai cedeze unor fantasme. Doctorul dădea tîrcoale prin oraş! Trebuie că era emotiv şi slab din moment ce se lăsa prins de prima asemănare vagă care apărea pe nepusă-masă. Nu găsea destule cuvinte ca să se blameze, să se admonesteze. În seara aceea, lucrurile erau mai puţin simple. Neliniştea se insinua în el „…De cînd a murit tatăl dumitale, dragul meu Jean…“ Respinse furios ultimul mesaj şi luă din servietă un tratat de igienă pe care îl împrumutase în cursul după-amiezii, asigurîndu-se că nu-l vedea nimeni, de la biblioteca gimnaziului.

Îl deschise la pagina 215 şi reciti cu extremă atenţie articolul parcurs în grabă pe cărările dintre rafturile garnisite de cărţi. Se intitula „Semnele morţii“ şi Jean Calmet buchisi cuvînt cu cuvînt:

În afara opririi respiraţiei, semnele morţii sînt următoarele:

1. Oprirea pulsului.

2. Absenţa reflexelor pupilare şi corneene; întunecarea ochilor.

3. Scăderea temperaturii corpului: sub 20° C, moartea este certă.

4. Apariţia rigidităţii cadaverice.

5. Apariţia petelor cadaverice; pete de un roşu vineţiu pe părţile declive.

6. Descompunerea cadaverică.

Imediat i se făcu ruşine că împrumutase această carte idioată. Îşi resimţea naivitatea ca pe o meteahnă: se revedea în bibliotecă, neliniştit, strecurînd nervos şi pe furiş tratatul în servieta întredeschisă… Tatăl lui murise pe 17 sep-

tembrie. Îl incinerase pe 20 la crematoriu. Doctorul Gross semnase actul după ce constatase moartea. Moarte definitivă. Moarte de netăgăduit din care nimeni nu se mai întoarce niciodată. Jean Calmet porni să reflecteze asupra petelor roşii şi albastre ale cadavrelor. Asupra părţilor declive. Pulpele groase, albe, învineţite de vergeturi. Suferea că un gînd trivial îl dusese la brînza gorgonzola, pastă alburie, şi ea pătată de vineţiu, cu miezul verde-coclit ca venele moarte în carnea rigidă. Pete urîte pe părţile grase ale piciorului şi la genunchi. Rotocoale violacee, echimoze sanguine. La genunchi! Jean Calmet îşi aminti de un amănunt care se petrece de obicei la crematorii: rotulele rezistau la foc, lucrătorul trebuia să le scoată din cenuşă cu lopata, apoi să le arunce într-o pungă din pînză groasă care aducea curînd cu un sac de bile, zornăind funebru. Viziune copilărească! Dar pentru o clipă povestea îl amuză, alungîndu-i angoasa care îl frămînta de ore întregi. Mintea lui vagabonda în jurul rugului pe care arsese sfîntul Laurenţiu, a flăcărilor Inchiziţiei, a cuptoarelor de la Auschwitz. „Bună treabă, gîndea Jean Calmet. Într-adevăr, soluţia finală. Pune mîna pe un eretic, bate-l, închide-l, dă-i o amendă, proscrie-l, prinde-l iar, bate-l din nou, căci refuză să tacă, se încăpăţînează şi-i dă cu gura mai departe! Arde-l. Şi se face linişte. Îi iei pînă şi forma. Focul! Straşnicul purificator! Omul tău nu mai este decît un pumn de cenuşă bună de aruncat în fluviu sau lăsată în voia vîntului. Şi nu mai auzi niciodată cenuşa vorbind!“ îşi spune mulţumit Jean Calmet, care intuieşte întreaga dimensiune a erorii lui. „Este exact invers! îşi zise el cu un accent ironic şi dur. Cenuşa vorbeşte cu atît mai tare cu cît martiriul e

mai atroce. Nu poți reduce la tăcere resturile persecutaților. Crucile Inchiziției, focurile de la Sfîntul Ion, mormanele de pantofi, grămezile de dinți de aur de la Auschwitz strigă Victorie! Cenușa e vie, limbută, vindicativă, ea se reîncarnează, pornește la atac, povățuiește, triumfă, persecută la rîndul ei! Frigarea sfîntului are mai multă putere decît tăciunii călăului. Cei care au murit în flăcări se întorc și iau cuvîntul. Dar trupurile distruse de foc…“ Imaginea tatălui său în cuptorul crematoriului de la Montois îl tulbură pe Jean Calmet. Carnea doctorului plesnise în căldura cumplită, se deschiseseră fisuri, eructînd grăsime, scuipînd apă, se căscaseră găuri, mărginite de creste umflate, tot corpul torturat se desfăcea, se prăbușea, ca în cele din urmă să se năruiască în adîncul cuptorului, cumplită incandescență cleioasă care se micșora, se aplatiza, răcindu-se încet, pastă cenușie de oase și de viscere, apoi zgură, jalnic nisip, subțire strat de pulbere îngrămădită în întunecimea cuptorului ale cărui corpuri de încălzire se răcesc și ele și se contractă zbîrnîind… Tristețea îl înăbușea. O sfîrșeală alcătuită din remușcări și oroare îi comprima toracele. Îi era greu să mai stea la masa supraîncărcată de cărți și de lucrări ale elevilor, de parcă o lovitură violentă îi rupsese coloana în dreptul omoplaților, iar durerea îi strîngea torsul, îi zdrobea plămînii, îi turna plumb în inimă. Lampa arunca o lumină dublă, albă în partea de jos, roz sus, pe pereții acoperiți de cărți și de gravuri ai biroului. Biroul lui! Încă un termen pe care îl luase din Lutry așa cum capeți o boală. „Tata este în biroul lui. Tata te cheamă în biroul lui. Grăbește-te, Jean, ce mai aștepți? Tata vrea să te duci în biroul lui!“ Trebuia să lase totul baltă, să alerge, să coboare

scările, să deschidă ușa încăperii misterioase unde doctorul, roșu, lucea în lumina lămpii, în spatele fișelor și dosarelor, în timp ce umbra gesturilor lui se profila enormă pe suprafața bibliotecii. Și glasul lui. Din capul locului, un ton agresiv, poate fiindcă doctorul era prea presat de munca lui ca să mai nuanțeze, ca să se mai explice, ca să-i mai asculte pe alții, care îi cedau imediat. Jean Calmet își aduse aminte de umilința lui: stătea în picioare în fața tatălui său, așteptînd doar momentul cînd s-o rupă la fugă, obligat însă să asculte ordinele, să suporte torentul, rîsetele, furia, bufoneriile, toată acea vigoare concentrată care se năpustea ca o furtună asupra lui. Ton arogant. Ochi care îți frig inima. Cuvintele jignitoare plouau:

– Cretinule, imbecilule, n-o să se aleagă niciodată nimic de capul tău. Cînd mă gîndesc că mă omor pentru voi toți, pentru tine în special, pentru studiile tale, pentru plăcerile tale, și de cine am parte în schimb, de un bleg, de un refulat, de un mediocru care mă scoate din sărite după o zi de muncă. Și măcar dacă te-ai strădui în studiile pe care le faci! Nici pomeneală. Ioc! Domnul își amînă examenele, sare peste seminarii cu amîndouă picioarele și își petrece cea mai bună parte a timpului prin cafenelele din Cetate. Dînd pe gît băuturi. Și în ce tovărășie? Cu descreierați ca și el, cu protestatari, cu paraziți, cu ratați, cu palavragii. Frumoasă companie, amice. Și cărțile tale? Cursurile tale? Faimoasa ta latină? S-a ales praful! Domnul arde gazul, hoinărește, domnul discută, domnul scrie poeme. Și în timpul ăsta eu ce fac? Eu muncesc, da, domnule! Alerg, operez, fac vizite, dau consultații, merg la spital, îndur toate porcăriile birocrației, fișe de asigurări și restul, nu am un

minut pentru mine, mănînc în viteză, nu mai dorm, alerg zi şi noapte, mă sacrific pentru tine, mă lipsesc de toate, mă omor cu zile, ți-o spun solemn, dragul meu Benjamin, mă omor pentru voi, mă omor pentru tine!

Vocea groasă, plină de mînie umplea tot biroul. Teribilii ochi albaştri fulgerau pe fața roşie. Umerii doctorului se ridicau de indignare, îl scuturau accese de tuse, răsufla din răsputeri, se înroşea şi mai tare, se sufoca de furie. În picioare, în fața lui, puțin adus de spate, cu palmele deschise, Jean Calmet se uita cu disperare, în transă, la stăpînul lui. Ce să-i răspundă? Asta era partea cea mai dureroasă: tatăl lui îl paraliza. Ar fi vrut să-i strige că se înşela. Că îl iubea. Că îşi urma studiile cu o anume plăcere. Că se cufunda în scriitorii latini cu pasiune. Că îi era recunoscător pentru că îi oferea condiții să muncească într-o ambianță agreabilă. Dar nimic nu-i ieşea de pe buze. Jean Calmet rămînea prostit, mut, cu o înfățişare încăpățînată şi vinovată, şi tocmai asta îl turba pe doctorul congestionat. Îi era imposibil să se elibereze de blestemata aceea de tăcere, să-i toarne totul dintr-un foc, despre singurătatea lui, despre disperarea lui, să-i sară de gît, să-l sărute, să plîngă pe umărul lui indestructibil, să-şi lipească obrazul de acel obraz aspru, să-i simtă ca altădată barba zgîriindu-i şi răzuindu-i fața, să-i asculte glasul puternic cum pornea din gît…

– Acum dispari din ochii mei, cretinule. Eşti la fel de idiot ca frații şi surorile tale. Am ajuns la cincizeci şi opt de ani şi nu ştiu pe cine să mă sprijin măcar o clipă în casa asta!

Cincizeci şi opt de ani. Un om bătrîn. Şi atunci, Jean Calmet îşi aminti profund ruşinat de murdara întîmplare

cu Liliane. Liliane era o fată drăguță din Paudex, chiar frumuşică, ochi mari, căprui, înaltă, proaspătă, cu nişte sîni care săltau în sutienul foarte vizibil sub bluza de pînză. Şaptesprezece ani. Poate puțin vulgară. Tatăl ei învîrtea şi el ce putea. Cei cinci sau şase copii erau îngrămădiți în podul unei maghernițe de pescar. Liliane, în şomaj. O ucenicie de vînzătoare întreruptă după două luni. Se plimba pe plaja din Lutry, bea Coca şi fuma pe terasa hotelului *Rivage*. Acolo o văzuse Jean Calmet. Nostimă, plinuță, lefteră. Se întîlniseră în fiecare după-amiază a unei luni de vară, mergeau la plajă, înotau, închiriau o barcă, trăgeau la rame pînă în larg, se întorceau liniştiți pe malul îngust… Liliane rîdea, se bronza, înflorea. Jean Calmet nu îndrăznea să-i atingă sînii, o săruta în fața porții, repede, şi aştepta întîlnirea de a doua zi cu o nerăbdare crescîndă. Liliane nu avea niciodată bani. La sfîrşitul verii, părinții ei îi ceruseră să-şi găsească un loc de vînzătoare sau de lucrătoare la uzina de gaz. Jean Calmet era disperat că o pierde. Îi veni o idee. Tatăl lui se plîngea întruna că e depăşit de hîrțoagele biroului său, pe de altă parte bătrîna bonă nu mai era în stare să îndeplinească corect oficiile de recepționare a pacienților. Ce-ar fi dacă ar angaja-o pe Liliane? Şi de data aceea doctorul primi sugestia cu satisfacție. Liliane îşi făcuse intrarea la Peupliers pe 30 august.

Schimbarea se produsese imediat. Chiar din prima săptămînă, deşi cabinetul era închis joia, ea refuzase să iasă împreună cu Jean Calmet, iar el dăduse tîrcoale în jurul casei ei, printre movilele de nisip şi de ciment din portul Paudex, moleşit de soare. Către ora şapte o văzuse în sfîrşit

întorcîndu-se acasă, alergase spre ea, dar Liliane o rupsese la fugă pe coridor, grăbind pasul. El o strigase de jos:

– Liliane, Liliane, aşteaptă-mă!

Ea se întorsese şi privirea pe care i-o aruncase fusese tristă şi ruşinată.

– Liliane!

Nici un răspuns. Ochii aceia. Întregul lor regret. Uşa de la intrare rămăsese deschisă, soarele înserării se revărsa în coridorul răcoros. Liliane stă în picioare pe o treaptă, într-un val de lumină care o scaldă puternic, pieptul îi tresaltă sub bluză, picioarele goale îi lucesc… Se întoarce şi se cufundă în umbră. Jean Calmet o aude cum urcă scara în fugă. Se trînteşte o uşă. Coşmar. Iese în căldura de afară, nu mai vede nimic, are ochii plini de lacrimi şi se întoarce la Peupliers pe malul lacului.

În zilele următoare, ea continuă să-l evite. La Peupliers, o întîlnea în prag, dimineaţa; se încrucişa cu ea în vestibul sau, brusc, în timp ce el încerca să citească în grădină, capul ei apărea la una dintre ferestrele sălii de aşteptare sau ale cabinetului doctorului, la parter; îl descoperea cu stupoare, îl saluta stînjenită şi geamurile scînteiau imediat, căci fereastra se închidea. Imaginea Lilianei dispărea în încăpere. Asta a durat o lună. O lună de iritare, de îndoială, de nerăbdare. Jean Calmet nu mai mînca. Dormea prost. Sau deloc. Cînd o zărea pe Liliane în fundul unui coridor, dispărea şi el într-un ungher de parcă îşi resimţea prea jenantă propria dizgraţie pentru a mai îndrăzni să o abordeze frontal. Se ascundea de ea. Suferea. Dar suferi şi mai mult, mai murdar, şi durabil, cînd află adevărul.

Era într-o frumoasă zi de toamnă, spre sfîrşitul după-amiezii. Vizitele probabil că se terminaseră şi Jean

Calmet avea nevoie să consulte un dicţionar care se afla în biroul doctorului. Coborî la parter, puţin neliniştit, şi ca de obicei bătu scurt de două ori în uşă: nici un răspuns. Aşteptă cîteva clipe, apoi intră. La dreapta, cabinetul era gol. Porni distrat pe coridor, împinse uşa biroului şi scena îl izbi drept în faţă: în picioare, cu sînii goi, Liliane se lipea de doctor care o săruta cu toată gura. Umerii, torsul, pîntecele Lilianei şiroiau de lumină; ea se întoarse, uimită, şi Jean Calmet văzu pentru prima oară sînul greu, rotund al tinerei fete. Doctorul respira greu. Nimeni nu mişca. Apoi Jean Calmet se trase un pas înapoi şi închise uşa. Îl cuprinse ameţeala. O secundă. Două secunde.

– Fir-ar al naibii! se auzi glasul răguşit al doctorului de cealaltă parte a peretelui.

Jean Calmet se făcu nevăzut, se închise în camera lui şi se prăbuşi pe un scaun. Trecuseră aproape douăzeci de ani. El împlinea pe atunci nouăsprezece; urma să înceapă al doilea semestru la Litere. Douăzeci de ani, şi tristeţea, ruşinea, umilinţa nu mai treceau. Se revedea frînt în două, nu putea nici măcar să plîngă. Şi Liliane, goală, în lumina orbitoare. Şi tatăl lui, roşu, respirînd greu, furios. Iar el, zdrobit de durere. De ce oare Liliane îi cedase atît de uşor ticălosului? Nu avea să afle niciodată. O revăzuse după cîteva zile şi ea nu mai îndrăznise să-l evite. Făcuseră cîţiva paşi de-a lungul lacului. Crispat, încordat, Jean Calmet o întrebase:

– Liliane, te-ai culcat cu el?

Încă mai avea în urechi intonaţia vulgară a răspunsului:

– Păi, ce-ai fi vrut, el m-a dezvirginat. Trebuia să se întîmple o dată, nu?

O iubea. Ea avea şaptesprezece ani. El, nouăsprezece. Ea era femeie. El – virgin şi rănit pînă în străfundul sufletului, înfricoşat, negăsind ce să spună ca să-i poată exprima decepția şi tristețea. Totuşi o privea cu o intensă curiozitate: buzele pline deasupra dinților laţi, o şuviță cîrlionțată peste ochii mari care nu se mai fereau, gîtul cafeniu în bluza mulată de sîni… În spatele ei, soarele de la ora şapte aprindea lacul, nori portocalii cu franjuri din aur lichid pluteau pe cer, bărci albe se încrucişau în larg sub panta verde a Savoiei. Cine hotărăşte pentru noi? Cine triumfă în frumusețea lumii? Ce nelinişte era de băut ca o otravă în lumina acelei seri? Liliane era femeie, iar doctorul amantul ei. Propriul lui tată. Jean Calmet îşi înfigea unghiile în palmă. Propriul lui tată muşcase această gură. Gustase mireasma acestei cefe. Îi prinsese în palme sînii cu sfîrcurile roz. Îi desfăcuse picioarele bronzate. Penetrase în acel pîntec. Stăpînul îşi reclamase dreptul. Posedase. Şi totul continua. Toți se plecau. Toți cedau. El domnea. Se hrănea cu supuşenia lor. Dorise această carne proaspătă ca un tribut natural adus puterii lui. Fetița asta îi aparținea. Se frînsese în brațele lui. Gemuse sub mîinile lui, gîfîise sub forța lui infailibilă. El era tatăl! Omul viguros, proprietarul. El făcea legea! Cincizeci şi opt de ani. Şaptesprezece ani. Dar legea… Jean Calmet respinse imediat ideea coruperii unei minore: doctorul nu o abătuse de la calea cea dreaptă pe tînăra fată, nu o sedusese. Îşi exercitase un drept. Cine ar fi îndrăznit să i-l conteste vreodată? Jean însuşi ceda acestui autorități, îi era ruşine, turba, dar se înclina în fața dominației suverane a tatălui său… O seară frumoasă, da. Savoia verde, cerul incendiind lacul ca de aramă şi,

profilîndu-se pe el, Liliane care-l priveşte acum cu un soi de tandrețe, de parcă totul ar mai fi încă posibil, de parcă plimbările lor se vor relua. De parcă, după tată, şi fiul avea să se năpustească asupra acelei cărni. Jean Calmet suferi imediat din pricina acelui cuvînt urît. Acelei cărni? Cine spunea lucruri aşa de murdare? Şi îl revedea pe tatăl lui, doctorul desăvîrşit, palpînd cărnuri în micile apartamente mirosind a acru, dimineața, după urcuşul cu ascensorul care se bălăbănea sau pe scara neagră, cînd îl însoțea pe la sărmani, pe la umiliți, pe la nefericiți, care-l implorau pe stăpîn să le dea ceva ca să mai trăiască încă puțin. În momentul acela, Jean Calmet trăise un soi de iluminare: ca o revelație care-l mai scufundase puțin, dar sigur în solitudinea lui. La fel şi ei, bolnavii, îl iubeau. Îl adorau în felul lor. Doctorul era generos. Se devota. Dădea fuga. Alerga. Se bătea cu asigurările. Le organiza înmormîntarea. Se alătura cortegiului. Lua cuvîntul lîngă sicriul lor. Lîngă patul lor cenuşiu doar el mai aducea zgomotul, voia bună, întreaga diversitate de afară. Liliane fusese cucerită de această putere. Iar el, Jean Calmet, bietul pitic? Fata asta avea fibra fragedă şi neîncepută. Tatăl ei făcea învîrteli. Mama făcuse învîrteli, prea mulți copii în camera ei. Şi ce viitor? Un student nervos şi dezorientat? Doctorul radia de viață. Acum Jean Calmet se uita la Liliane cu tandrețe. Erau frate şi soră, dulceața aceea de față şi el. Suportaseră aceeaşi murdărie – tirania. Puteau urca la suprafață. Să se regăsească. Să iasă din cercul infernal. Într-o bună zi va apărea şi scăparea. Doctorul o să moară. Om vedea noi cine va intra în adevăratul regat. *Dar regatul meu nu-i în lumea aceasta?* Cu un extraordinar sentiment de eliberare, Jean Calmet se descoperea deodată deschis, uşor, complet

spălat de orice furie. Gelozie? O va cultiva mai tîrziu. Ştia asta. O alungase în străfundul minţii ca pe o teamă veche. Cerul bătea într-un cenuşiu aurit. Lacul purta umbre pe ape. În faţă, Franţa căpăta tonuri ruginii, nuanţele pădurii la sfîrşit de toamnă şi ale blăniţei de veveriţă. Un miros de peşte, uşor greţos şi liniştitor, plutea în jurul canalelor de scurgere ale golfului din Lutry. Acosta o barcă. Lumea se agita pe un ponton. O bătaie? Fata neliniştită şi numai savoare îl privea în adîncul ochilor.

– Jean! Trebuia ca într-una din zile…

Nu mai avu răbdare să aştepte. Brusc, îi întorsese spatele şi o luase la goană pe pietrişul jetelei[1]. Nisipul îi scîrţîia în sandale ca o ultimă chemare a verii. Liliane! Vara. Şi Jean Calmet se aruncase ca un disperat în ceaţa caldă.

Iată ce-şi aducea aminte, stînd la masa lui mare, în faţa cărţilor şi a fişelor, în puterea acelei nopţi populate. Îşi trecu mîna pe gît: barba începuse să înţepe. Ca pe faţa cadavrelor… Jean Calmet, un sfrijit. Totul era bine. Se ridică, verifică grijuliu zăvorul, fereastra, electricitatea, se spălă pe dinţi, se bărbieri, făcu duş, se întoarse să dea tîrcoale pe dinaintea rafturilor din bibliotecă, deschise un Baudelaire din colecţia *Pléiade,* îl închise, bău un pahar de Contrexéville, care i se păru fad ca şi viaţa lui, se învîrti din nou în jurul lui Baudelaire, scotoci într-un teanc şi dădu peste o fotografie a lui Nadar[2], simţi teribila încordare a buzelor ca un rînjet, îşi recită două versuri din *Cînt de*

[1] Dig construit la intrarea într-un port maritim sau la gura unui fluviu pentru a evita colmatarea (n.red.).

[2] Felix Tournachon Nadar (1820-1910), fotograf şi caricaturist francez. A fotografiat celebrităţile timpului său (*Panteonul* lui Nadar), a realizat primele fotografii luate din balon (1858). (n.tr.)

toamnă, se înfioră, stinse lumina, aerisi pe întuneric în timp ce una sau două maşini pîrîiau în spatele grădinilor unde animale stupide, arici la fel de depăşiţi de evenimente ca şi el, respirau ultimele hidrocarburi ale aerului urban.

Ceremonia de depunere a urnei avu loc vineri, 20 octombrie. Era la mijlocul după-amiezii. Un soare firav îngălbenea cimitirul unde tufe de mărăcini de un roz pal apăreau ca nişte pete murdare în razele de lumină, ca dîrele de sînge pe o rufă chihlimbarie. Jean Calmet o găsi pe mama lui în faţa crematoriului, într-un mantou de astrahan negru, palidă şi încovoiată. O înconjurau fraţii şi surorile lui. Fix la ora patru, reprezentantul pompelor funebre îşi făcu apariţia pe aleea centrală plină de cruci şi de monumente ornate în exces, cu pălăria neagră în mînă, însoţit de slujbaşul de la crematoriu, şi el în negru, cu o pălărie antracit. Li se alăturară în pragul capelei.

Amîndoi se înclinară în faţa văduvei, îi strînseră mîna îndelung, îi salutară pe rînd pe toţi cu un aer grav.

– Nişa are numărul 157, spuse slujbaşul. Urna a fost adusă în dimineaţa asta. Aşa cum cer uzanţele, cenuşa a fost turnată în absenţa familiei. Bineînţeles, o puteţi vedea imediat. Dacă doriţi, vă rog să mă urmaţi…

Mica procesiune o porni spre cimitir, urcă pe o alee, trecu de o scară mărginită de cişmir, coti, intră pe o altă alee, printre morminte şi arbuşti, şi ajunse în cele din urmă în faţa columbariului ale cărui uşi cu gratii erau deschise.

– Intraţi, doamnă, vă rog, rosti slujbaşul, făcînd un gest cu pălăria lui neagră spre interiorul boltit.

Etienne o luă de braţ pe mama lui şi toţi pătrunseră în mica încăpere. Lumina zilei pătrundea sub boltă prin

ferestruici înguste. Jean Calmet privi în jurul lui: zidurile erau în întregime casetate în sute de nişe numerotate, a căror adîncime se distingea cu greu. Una dintre ele, la înălţimea privirii, era închisă cu o perdea neagră cu franjuri argintii: purta numărul 157, şi şi-o arătară unul altuia din priviri sau cu degetul. Apoi se lăsă tăcerea şi toţi rămaseră nemişcaţi. Trimisul pompelor funere şi slujbaşul înaintară pînă în dreptul peretelui. În numele întreprinderii lui, cel de la pompe funebre îşi reiteră condoleanţele, după care scoase o hîrtie din buzunar şi dădu citire regulamentului municipal privind depozitarea cenuşii în columbariu. Hîrtia odată împăturită, personajul se retrase un pas cu un aer de discreţie mîhnită.

Apoi reprezentantul pompelor funebre se duse în dreptul perdelei negre şi încet, cu o solemnitate afectată, descoperi nişa doctorului: urna din marmură pestriţă apăru superbă, luminoasă pe fondul de umbră, şi cei care formau mica asistenţă putură citi inscripţia cu majuscule de bronz:

DOCTOR PAUL CALMET
1894-1972

Literele şi datele luceau pe faţa zgrunţuroasă a vasului. Individul de la pompe, întors spre familie, arăta cu degetul spre nişă: de jur împrejurul acesteia, deasupra, alături, dedesubt, se vedeau alte urne pe fondul negru al nişelor. Era ca o stranie adunare de fantome nemişcate şi rotunde care făceau de gardă, în tăcere, între zidurile reci. Jean Calmet se cutremură. Iată locuinţa tatălui său pentru

următorii cincisprezece ani. În toţi aceşti ani, doctorul avea să rămînă imobil sub tavanul boltit. Imobil? Urna era bine priponită. Slujbaşul se căţără pe o scară dublă, apucă cu amîndouă mîinile vasul greu, îl aduse în faţa doamnei Calmet şi săltă capacul:

– Vedeţi, doamnă. Am îndeplinit cu grijă cele necesare. Cenuşa soţului dumneavoastră vă rămîne la dispoziţie. Oricînd puteţi rezilia contractul printr-o simplă adresă la biroul nostru municipal.

Apoi plimbă urna de la unul la altul; unii o atingeau, se aplecau asupra orificiului căscat şi priveau o clipă în interior. Jean Calmet se trase înapoi cu oroare cînd veni rîndul lui. Slujbaşul îl privi curios, dar plecă să depună urna în nişa ei.

Ieşiră cu toţii. Se făcuse frig. Soarele, ca o minge roşie, apunea peste morminte.

Se regăsiră dinaintea unei sticle de vin alb şi a ceaiului. Sujbaşul şi omul de la pompe îi urmaseră. Cafeneaua *Locul de odihnă* era plină de oameni în doliu şi Jean Calmet privea cu un ochi critic comediile zgomotoase cărora li se dedau, cu trup şi suflet, familiile nefericiţilor pe care tocmai îi depuseseră într-o groapă sau îi prăjiseră la o mie de grade într-un cuptor din fontă oţelită. Nu îşi însoţi fraţii şi surorile la Peupliers, unde mama lor îi invitase să cineze împreună. Îi părăsi, plin de remuşcări că îi lăsa prea curînd într-o asemenea împrejurare şi reveni pe străzile oraşului stăpînit de o imensă plăcere.

Era ceasul la care bandele de băieţi şi fete coborau de pe înălţimile din Lausanne, unde sînt şcolile şi facultăţile,

spre gară, ca să ia trenurile în diferitele direcţii ale cantonului. „Ce frumoşi sînt!“ îşi spunea Jean Calmet, care se oprise în mijlocul străzii Bourg şi privea rostogolindu-se hoardele de puştani bronzaţi. Supli, solizi, se grăbeau spre staţie vorbind în gura mare. Splendoarea lor îi tăia respiraţia: fragili, blonzi, cu şepci de moar sau meşe împletite ca ale celţilor, cu ochi clari ca apa de izvor, ţopăiau vorbăreţi. Sînii fetelor săltau în bluzoane. Aveau rochii lungi, indiene, violet sau oranj şi, cu toate că toamna era abia la debut, multe purtau cizmuliţe înalte care le dădeau un mers de cuceritoare inocent de perverse şi crude. Îl cuprinse ceva asemănător cu exaltarea. Jean Calmet recepta în trupul lui forţa băieţilor şi senzualitatea debordantă a tinerelor fete. Pe aceşti puştani travestiţi în luptători de gherilă sau în amici ai lui Clint Eastwood, pe aceste formidabile pachete de sănătate cu pieptul săltînd în imitaţii de piele şi în frumosul albastru Levi’s, Jean Calmet îi contempla cu o fervoare tandră care îl vindeca de austerităţile din Lutry, de fasoanele ridicole de la crematoriu. Ei erau departe de sufocarea din familia lui! Hainele lor uzate insultau bonomia lacomă a doctorului. Să meargă, să continue, să persevereze, să distrugă şandramaua, să elimine murdăriile familiilor şi pe acei patriarhi şi tirani, imbecili burtoşi care îi paralizează de secole. Îl cuprinse turbarea. Apoi începu să zîmbească, pentru că sutele de tineri veneau încă în grupuri de trei, de patru, cu hainele descheiate, dînd la iveală picioare lungi, pulpe tari în blugi zdrenţuiţi, pîntece plate încinse cu lănţişoare de fier şi de argint.

Ei îl răzbunau, aceşti barbari veseli! Nu erau făcuţi să tremure înaintea taţilor sau a stăpînilor. Mai ales sănătatea

lor îl frapa pe Jean Calmet: toţi erau voinici, fini, iuţi, iar luminozitatea arsă de soare a pielii lor, transparenţa privirii îl încîntau. Era aceeaşi fascinaţie pe care elevii săi o exercitau asupra lui: frumuseţea lor, animalitatea bizară şi fină îl copleşeau în mod misterios în fiecare clipă a lecţiilor. Se mişcau fără încetare. Îşi suflau nasul în batiste de hîrtie pe care le lăsau să cadă sub bancă. Fetele îşi dregeau glasul şi se scărpinau ca nişte îngrijitoare de vaci. Alergau prin curtea şcolii ţipînd. Organizau manifestaţii cu orice prilej, pentru pace în Vietnam, împotriva raidurilor israeliene din Iordania, împotriva doamnei Golda Meir, împotriva lui Nixon, pentru răzbunarea morţii lui Amilcar Cabral. Distribuiau sub ploaia torenţială manifeste trase la şapirograf, afişau postere antiatomice sub bătaia vîntului îngheţat, scandau sloganuri ecumenice pe ninsoare, pe urmă se băteau cu bulgări, se frecau cu zăpadă, alergau, se prăbuşeau pe banca lor din clasă ca nişte căţeluşi istoviţi.

Jean Calmet nu ştia că începuse să zîmbească. Continuau să treacă, iluminaţia în roşu şi aur a vitrinelor le făcea părul să strălucească, dinţii le scînteiau, catarame se aprindeau pe centuri, cercei răsfrîngeau lumina faţadelor ca nişte oglinzi. Jean Calmet era entuziasmat. Simţea în trupul lui căldura radiantă a acestor băieţi şi fete. Sîngele lor trecea în al lui ca o licoare. Exulta de fericire. Începu să rîdă. Ochii lor îi aprindeau propria privire. Răsuflarea lor i-o însufleţea pe a lui. În băieţi clocoteau seve. Fetele secretau minuni. Jean Calmet se ghiftuia şi din unele, şi din altele, se hrănea, se adăpa, se fortifica. Se revedea în clasă, după ore, cînd elevii lui se înghesuiau în jurul catedrei, închizîndu-l în cercul lor, aglutinîndu-l, răsfoind cărţi,

întrebîndu-l, însoțindu-l la *Evęché* în timpul recreațiilor pe care le petreceau bînd cafele şi mîncînd cornuri în plin vacarm; pe urmă urcau împreună cu el la gimnaziu şi îl însoțeau pînă la uşa cancelariei, unde Jean Calmet nu apărea decît rareori. Colegii lui, în pofida stimei pe care le-o purta, îi apăreau tot atîția cenzori plasați ei înşişi sub autoritatea paternă a directorului, cenzorul suprem, şi Jean se ferea de cele mai multe ori să-i întîlnească. Persista acea teamă de a fi prins pe picior greşit, de a fi vinovat… Băieții şi fetele îl vindecau de angoasele lui printr-o transfuzie de forță direct în inimă.

Ora şapte.

Jean Calmet rămăsese pe trotuar să admire şi să viseze. Grupurile începuseră să se răărească, animația ceda locul opulenței silențioase a unei străzi şic, unde magazinele de modă şi vitrinele bijuteriilor recăpătau dominația.

Jean Calmet se duse să mănînce o pizza în Cetate. Bău Chianti, comandă brînză şi citi ziarele în linişte. Solitar? Nicidecum. Era bîntuit de acele batalioane de copii frumoşi. Urna era oficial, municipal, contractual închisă după gratiile înalte ale columbariului. Pe scurt, domnea ordinea. Trebuia să se obişnuiască cu această fericire calmă. Iarna avea să fie blîndă şi lungă. Jean Calmet se imagina vulpe, jder, perpetuu sălbatic în căldura vizuinii, în timp ce afară ninge, şi ninge peste cîmpii şi păduri. Coşurile purced a scoate fum prin văi. Cerul e negru deasupra colinelor, o maşină trece pe şoseaua înghețată… Iarna se împlinea departe de potrivnicii. Iarna, de pe acum? De ce iarnă? Nu era decît octombrie, iar ziua aceea îl îndepărtase pe Jean Calmet de închisorile lui. Asculta toamna de aramă, surpăturile,

putregaiul cedînd locul uriaşei păci albe. Adîncuri pustii se deschideau pe meleaguri unde soboruri de păsări nemişcate, cucuvele, răpitori mari, cerbi, mistreți, bursuci, animale care supraviețuiseră, care se înverşunaseră în adîncul pădurilor, îi vorbeau pe limba lor şireată. Limba lor dintîi! Jean Calmet le asculta scotocind cu rîtul, lovind cu copita, săpînd adăposturi în pămînt. Ghearele apucau, ciocurile sfîrtecau carnea hîrciogilor îngroziți, valuri de fum îşi întindeau plasele peste vîrfurile arborilor protectori.

În fiecare dimineață, Jean Calmet şovăia între cele două obiecte de bărbierit: lama Gillette şi aparatul electric. Cînd nu se simțea bine, cînd nu era sigur, se folosea de cel electric, care nu necesita apă, un avantaj suplimentar. Cînd se simțea puternic, opta pentru lama Gillette. După instalarea urnei în columbariu, hotărîse să se folosească de lamă în fiecare dimineață, *natural*. Trecuse prea multă vreme de cînd Gillette-ul îl sfida. Îl speria. Să-l pună în funcțiune, să-l scoată din fundul cutiuței lui albastre. Dar decizia odată luată presupunea şi să-l manevreze cu precauție: obiectul rămăsese încărcat de puteri prea evidente, iar capacitatea lui de a reanima amintiri era, ca o ironie, inepuizabilă. La vederea lui, la contactul cu el se dezlănțuiau fantomele şi una dintre ele făcea să răsune sala de baie, apartamentul şi, ce era mai grav, spiritul lui Jean Calmet în întregime, cu glasul ei teribil şi furios. Copil fiind, privise de sute de ori cum se bărbierea tatăl lui. Se aşeza pe un taburet de bucătărie, la doi, trei paşi de doctor, şi nu se sătura privindu-l cum îşi săpunea fața cu mişcări repezi, precise, circulare, care-l ascundeau bizar în spuma albă. Adesea doctorul se întorcea şi, ca să glumească, întindea iute brațul:

cu o mişcare de pensulă săpunea nasul lui Jean Calmet. Apoi urma ascuțitul pe un soi de căruț fixat într-o cutie plată de oțel, şi briciul, în sfîrşit pregătit, începea operația. Doctorul dramatiza. Mima durerea, îşi strîmba gura cu două degete de la mîna stîngă, scotea gemete ciudate cînd ajungea la bărbie şi, dacă se tăia, ceea ce se întîmpla adesea din pricina agitației lui şi a grabei, îi întindea tamponul de vată înroşit lui Jean Calmet, se apleca spre el, îşi oferea gîtul, îl punea să atingă rana de unde supura un firicel roşu care se ramifica pe pielea smeadă în mici dîre înstelate. Atunci tatăl lui începea să plîngă, să strige, să gîfîie, mimînd suferința, şi, cu toate că ştia că era vorba de o scenă care revenea ca un ritual în raporturile dintre ei, copilul nu putea să nu sufere, să se neliniştească şi rămînea toată ziua impresionat de gesticulația tragicomică a doctorului. Cînd ajunsese la vîrsta bărbieritului, îşi dorise un Gillette asemănător cu cel al tatălui său. Din argint! Într-o cutie albastră.

În dimineața aceea fixa cu un ochi posomorît cutia în care zăcea sacrul obiect dur. Întinse mîna spre policioara de sticlă de sub oglinda care-i răsfrîngea imaginea prea limpede. Deschise cutia: briciul lucea în mătase. Argint uşor înnegrit. Îl luă în mîna stîngă şi cu dreapta răsuci şurubul rotund, de la capătul mînerului, care comanda cele două fixatoare ale lamei şi ea apăru, de un albastru întunecat, cu cele două tăişuri lucitoare care vor luci şi mai tare peste cîteva minute, după ce le va ascuți pe bucata de piele. Jean Calmet ridică lama şi o ținu între două degete; era rece şi albastră. Lăsă briciul şi ridică lama îngustă spre fereastră: ea trăia o viață extraordinară, concentrată şi

autonomă. O viață violentă. Jean Calmet o mai privi cîteva clipe, apoi o fixă pe căruț, o ascuți îndelung pe amîndouă laturile şi o montă plin de respect în mînerul briciului.

Sîmbătă, 21 octombrie: era ultima lui dimineață de cursuri înaintea vacanței de toamnă. Sfîrşitul lui octombrie se anunța frumos. Va avea parte de plimbări, de reverii pe mici cărări înguste, de peisaje. Jean Calmet îşi promise să urce de mai multe ori în Jorat ca să vadă pădurea şi fînețele. Avea să citească. Să-şi facă note pentru pregătirea cursurilor în vederea reînceperii şcolii. Se bărbieri calm, şterse lama şi puse briciul în cutiuță; în adîncul memoriei lui desluşea limpede chipul tatălui său.

Soare, un aer tare, arborii din parc păreau întunecați sub cerul albastru. Lui Jean Calmet îi plăceau diminețile. Oraşul era măturat. Stoluri de vrăbii se băteau ciripind pe trotuare; la stopuri, prin geamul deschis, le auzea zarva continuă ca o promisiune hazlie şi veselă. În spatele Catedralei se vedea strălucind aurul blînd al stejarilor din Sauvabelin şi fumul uzinelor mici urca drept spre cerul de mătase, ca în picturile reprezentînd Lausanne din secolul trecut, în ramele lor pretențioase, la anticarii din cartierul Cetății. Un grup de jandarmi paşnici ieşeau din cazarmă şi înghesuindu-se, rîzînd zgomotos, în două camioane. Dis-de-dimineață, la baza turnurilor de gresie, muncitorii serviciului de arheologie întinseseră scheletele călugărilor burgunzi alături de gropile deschise; fotografi cu expresii grave se agitau punînd trepiede şi făcînd măsurători sub căutăturile curioase ale trecătorilor. În ziua precedentă, Jean Calmet privise multă vreme craniile, găurile orbitelor, dinții pe care o studentă îi curăța de nisipul din groapă cu mişcări

mărunte şi precise ale pensulei. I s-a explicat că erau oseminte din Evul Mediu tîrziu: un cimitir de pe colină, biserica e zidită pe morminte; pe latura dinspre nord-est se afla cimitirul mănăstirii pe care l-au deschis şi l-au fotografiat. Jean Calmet s-a plecat cu teamă asupra scheletelor: intacte, şi acel rîs silenţios al fălcilor… Una dintre elevele lui a strecurat un fir de muşcată în gura larg căscată a mortului. O clipă, codiţele blonde ale micuţei burgunde s-au atins de oasele sfîntului apărut din eternitate.

Jean Calmet îşi gară maşina în curtea gimnaziului. Grupuri de fete şi băieţi şedeau pe băncile de piatră. Soneria răsună. El urcă scara clasei sale împreună cu François Clerc, un tip independent care publicase poeme şi care preda franceza. François se opri pe ultima treaptă:

– Ne vedem într-o zi din săptămîna viitoare? Să facem o plimbare? Ai putea să mă iei cu maşina. Am merge să bem un pahar înspre Broye, ce zici?

Un zîmbet vesel, calm şi ochii cenuşii ai lui François Clerc care spuneau: „Acceptă, nu eşti în apele tale de la o vreme, plimbarea asta o să-ţi priiască şi mi-ar cădea bine şi mie“. Hotărîră să-şi telefoneze chiar luni, mai făcură cîţiva paşi împreună pe coridorul unde alergau elevii întîrziaţi, apoi îşi strînseră mîna. Jean Calmet intră în clasa lui.

Ajunseră la Broye pe drumuri secundare şi Jean Calmet se simţi din nou fermecat de frumuseţea peisajului. Brazii amestecaţi cu stejari şi cu plopi tremurători îşi înălţau lumînările negre prin arama roşiatică a frunzelor. Turme blînde şi grave străbăteau păşunile în clinchetul tălăngilor,

ca în poemele copilăriei. Sate cu turle ascuţite apăreau printre coline, ţiglă roşie, case scunde, ferme aidoma unor castele fortificate. Maşina întîlnea în drum tractoare cărînd tone de sfeclă şi saci de cartofi aliniaţi pe podeaua platformelor. Conducătorul ridica mîna să-i salute, copii în salopete fluturau un fular sau o şapcă. Thierrens, Molondin, Combremont, ţinutul devenea mai vălurit, mai tainic: drumul înainta prin regiuni pustii şi verzi, pădurile de pe contraforturi erau mai înghesuite, mai întunecate, cîrduri de ciori se abăteau pe pante. Lui Jean Calmet îi plăceau acele singurătăţi de legendă şi cu vulpi alergînd pe sub luna portocalie. Conducea fără grabă şi, în deplin acord, cei doi prieteni tăceau. Ziua aceea de toamnă îi impresiona: iarba smălţuită de brînduşe de toamnă, perlele brumei în atmosfera tristă, păsările, gardurile vii, drumurile care se pierdeau în păduri zbîrlite, fumul focurilor pe taluzuri, unde cantonierii, în picioare, beau bere, trecîndu-şi din mînă în mînă ţigările.

Drumul cobora spre Broye: rîul strălucea în spatele sălciilor din mijlocul unei cîmpii încremenite şi verzi. Mai departe, ceaţa fosforescentă. Apa se vedea palpitînd printre ramuri şi trestie, alergînd şi scînteind; întregul peisaj devenea mai diafan prin delicateţea lui proaspătă. Jean Calmet era cuprins de o beţie care îl răscolea, privea drumul, rîul, pădurile, adîncul peisajului sub perdeaua ceţii, cu o plăcere deplină. Odată maşina garată sub un plop, cei doi prieteni se îndreptară spre malul rîpos şi se aşezară. Amiază. Clopotele satelor începură să bată din răsputeri. Jean Calmet îşi imagina dansul bronzului din clopotniţe, piaţetele pavate din faţa fiecărei biserici, uşile ogivale

deschise în lumina crudă a uliței și pe prag o pisică tigrată care se spală sau doarme…

François Clerc se întinsese în iarba măruntă și închisese ochii. Jean Calmet privea chipul fin care se destindea treptat. Umbra bărbii îi împresura gura. Se întinse și el pe taluz, simți în umeri frigul pământului, iarba retezată și uscată ce-i înțepa gîtul. François fuma. Fredona. Jean Calmet fluiera și el o mică arie. Soarele dispărea în ceață. Alpii din Fribourg străluceau pe cerul albastru. Cu ochii închiși pentru o clipă, Jean Calmet ascultă cum curge rîul Broye. Era un zgomot viu și mătăsos: o perpetuă sfîșiere, de parcă apa s-ar fi rupt, s-ar fi tăiat, s-ar fi desfăcut la infinit. Curentul mîngîia malul înverzit, iar clocotul blînd se smulgea cu regret din văile înguste, din scobiturile și cicatricile uscatului. Jean Calmet se știa frate al acestei ape: ea curgea în el, îl străbătea, îl purta prin șesuri către colinele împădurite, către pășuni, către orașele germane, către Rin… François Clerc se scutură, se ridică în capul oaselor și cei doi prieteni stătură de vorbă un sfert de oră în plin soare. Apoi plecară la Lucens, urmărind cursul apei, și intrară într-un han să prînzească. Era *Cafeneaua Căii Ferate:* o sală lungă despărțită în două într-un unghi ciudat, patroana tînără și provocatoare, chelnerița franțuzoaică, vorbind pe un ton înalt; clienți solitari, slujbași de la gară în halate albastre și, chiar lîngă tejghea, masa gălăgioasă a jucătorilor de cărți puși pe chef. Franțuzoaica naviga printre mese, îșI apostrofa subalternii, izbucnea în hohote de rîs. Jean Calmet mînca în liniște; vinul era bun, friptura avea gust de cimbru și de dafin, conversația luase o turnură veselă, încîntîndu-i pe cei doi. François povestea pățania

neplăcută prin care trecuse de curînd unul dintre colegii lor de la gimnaziu: se apucase să scrie niște misive către două eleve de-ale sale, prietene nedespărțite, mai curînd pe muchie cu notele, dar în pas cu moda. La început mesaje inocente, apoi triviale, versuri din ce în ce mai explicite. Urmaseră cîteva petreceri: fetele veniseră destul de sumar îmbrăcate și începuseră apoi să se laude. Clasa, care nu-l suferea pe profesor, începuse să se agite. François relata ancheta directorului și reacția colegului, mai curînd plouat și pocăit. Unul dintre poeme făcuse înconjurul gimnaziului, și François îl recită rîzînd:

Blondino, nu fi crudă,
Nici tu, brună perfidă…

Rîseseră și elevii. Nu așa vedea lucrurile directorul. Întreprinsese o anchetă, proferase amenințări.

– Tipul și-a pierdut capul, spunea François Clerc. Înnebunise și în cele din urmă s-a încurcat serios în propriile lui minciuni. Nu mai știa ce figură să facă după întîmplarea asta. Totul a izbucnit săptămîna trecută. Ai să vezi, cînd va începe școala, tot gimnaziul o să fie la curent. Îl plîng pe săracu' Verret. Un biet fascist bătrîn și în plus cu mutra pe care o are…

E drept că, Verret avea un cap și un tors neobișnuite: parcă sudate într-o singură bucată, aducea cu o broască, încătărămat cum era în cămăși de polițai de un verde-gri. Dar rostogolea niște ochi buni, neliniștiți, care-l mișcau pe Jean Calmet. Să fi fost adevărat că îl dăduseră pe ușă afară dintr-un internat, acuzat că ar fi pederast? Nu se știa mare lucru despre viața lui privată: probabil că se însurase cu o

austriacă sau o nemțoaică, nu se știa, o fată cu mult mai tînără decît el. În dulapul lui din cancelarie prinsese în pioneze fotografia lui Gudrun Ensslin, teribila metresă a lui Baader, decupată din *Stern*. O figură dură, senzuală, sub o hălăciugă de păr blond. Umpluse paginile ziarelor, trăgea cu pistolul în indivizi, hăituia bande. Fiică de pastor, evident. Verret o avusese elevă, o iarnă întreagă, într-un liceu din Stuttgart. Ea avea șaptesprezece ani. Urmaseră apoi destrăbălarea, crima, banda Baader, atentatele cu grenadă, ziarele…

Verret rămînea acel curios amestec de orgoliu și de umilință, plimbîndu-și capul de broască și pantalonii prea scurți cu suspine deznădăjduite, fixînd pe toată lumea cu ochii lui mari, patetici; și, pe furiș, o lua spre *Evęché* să dea pe gît o rachie ca să-i vină inima la loc. La ce visa el, Verret, dinaintea paharului cu alcool? La pistolara lui Baader? La fetița pastorului din Stuttgart pe care o punea să recite versuri din Lamartine? La băieții de la L.V.F.[1] pe care poate că nu spera să-i reîntîlnească în cîmpiile Pomeraniei? La chiloții scurți și la pijamalele de internat? La șmecherașii pe care îi sedusese și apoi îi abandonase după întîmplarea cu petrecerile? Cu siguranță la toate astea în același timp, domol, așa cum îți mesteci nostalgia; amăreala băuturii îl făcea să-și aplece fruntea largă deasupra feței de masă roșii. Idolatriza germana. Adesea Jean Calmet îi vorbise de poeți, și Verret, iluminîndu-se de o dragoste ciudată, îi citase frînturi din Schiller, și din Heine, și din Kleist, și din Jünger. Într-o seară, cînd se întîlniseră destul de tîrziu, se duseseră să bea o bere într-o cafenea afumată.

[1] Legiunea voluntarilor francezi împotriva bolșevismului (n.tr.).

Verret, cu ochii strălucitori, șoptise cîteva versuri din Goethe unei fete foarte tinere, foarte mirate, pe care iubitul ei o trăgea de braț prin îmbulzeală:

Du liebes Kind, komm', geh mit mir
Gar schöne Spiele spiel'ich mit dir…[1]

și imediat chipul lui se stinsese, o expresie de tristețe grea îi încremenise trăsăturile și Jean Calmet își lăsase mîna, fără nici o jenă, pe mîna pătrată a colegului său.

– Crezi că o să facă față situației? întrebă brusc François Clerc, trezindu-l pe Jean din visare. A înnebunit de-a binelea.

– Cred mai ales că suferă, rosti Jean Calmet, căruia îi veni în minte privirea lui Verret. E un tip foarte fin și foarte solitar. N-a avut noroc. Nimeni nu-i întinde o mînă de ajutor. Toți ne purtăm cu el ca niște ticăloși. Și tu, și eu, ar trebui să-l încurajăm cînd vor începe cursurile. Să ne întîlnim cu el din cînd în cînd. Să-l apărăm.

Și își promise, indiferent care era atitudinea lui François, să se întîlnească regulat cu Verret chiar de săptămîna următoare. Amintirea colegului său îi dădea tîrcoale ca o remușcare. Vinul îl amețise ușor. Se ridică, se scuză și se duse la toaletă.

Jean Calmet parcursese coridorul umed fără grabă, fericit că rămăsese o clipă singur. Zidurile pierdeau plăci din faianța sub care se întindea mucegaiul. Chiar alături de ușa closetului, se opri cuprins de o bruscă stinghereală provocată de ceea ce vedea – și la ceea ce începu să se uite

[1] Tu, drag copil, vino, hai cu mine,
Cu plăcere voi juca frumoase jocuri cu tine… (n.red.).

cu ochii căscaţi: alături de uşă, în faţa lui, pîndindu-l sub lumina alburie a unei ferestruici ca să-l prindă în capcană, să-l sfîşie, să-l sfideze, se afla un suport ruginit de umbrele, unde un singur baston, obiect derizoriu şi inutil, îşi îndrepta spre Jean Calmet mînerul rotunjit. Derizoriu, evident, pentru toată lumea, acel obiect vechi. O bucată de lemn bună de aruncat la gunoi sau pe foc, de azvîrlit împreună cu suportul ruginit de care te puteai lovi la picioare. Pînă una alta, obiect era acolo, poate de ani de zile, şi Jean Calmet nu-şi putea desprinde ochii de la proeminenţele lui detestabile. Era un baston dintr-un alun noduros, parcă împletit, lung cam de un metru douăzeci şi care îşi îndrepta spre el mînerul voluminos, terminat cu o măciulie mare: un soi de boboc înflorit, un gland deosebit de vizibil de la care Jean Calmet nu-şi mai desprindea privirea. De ce se gîndea la sexul tatălui său? Ce demon bîntuia acel coridor sau acel suport de umbrele sau acel closet a cărui şiroi îi dădea frisoane reci pe şira spinării, ce geniu malefic stîrnise el, în spatele faianţei mucegăite a pereţilor ca de îndată dezgustul să-l încremenească ca pe un culpabil în lumina aceea bolnăvicioasă? Sexul tatălui său se ridica spre el pe deasupra cercului ros de rugină al suportului de umbrele, mai întîi glandul îmbobocit şi cenuşiu, apoi membrul umflat, noduros, îndoit, lustruit de folosirea îndelungată, ceea ce nu-i diminua agresivitatea grosolană. Jean Calmet încerca să se liniştească privind tija bastonului, urmărind-o pînă în partea de jos, terminată cu o apărătoare de cauciuc negru în umbra suportului de umbrele. Strădanie de prisos, căci reveni repede cu privirea la umflătură, la acel cap proeminent, lucitor care se întorcea spre el din adîncurile

cărui neant ironic? Sexul tatălui său uitat într-un coridor din Broye: a trebuit ca el să treacă exact pe acolo, distrat, liniştit; să intre în hanul acela pierdut şi să se simtă bine acolo; să pornească prin acel coridor şi să nimerească în sfîrşit peste acel suport de umbrele unde îl aştepta doctorul – chemare, hohot de rîs, rană. Şi acum, paralizat, pînă în cursă, Jean Calmet gîfîia uşor dinaintea glandului turgescent al tatălui său! Întinse o mînă care tremura, se sili, apoi atinse cu două degete membrul tare, le plimbă peste noduri, reveni la bobocul proeminent. Exorcism? se întrebă. Îi era ruşine, încerca un soi de oroare faţă de gestul lui şi continua să palpeze. Deodată, de parcă s-ar fi descărcat în palma lui o sarcină electrică, dădu drumul bastonului şi se închise în toaletă. Chipul din oglindă era cenuşiu. Se întoarse la François Clerc, care citea ziarul local.

Cîteva ore mai tîrziu, întins pe pat, cu subsuorile şi fruntea lac de sudoare, Jean Calmet visa un teren năpădit de bălării, destul de în pantă, unde un bivol lua în coarnele depărtate tot ce mişca în jur. Un fel de bou african cu ochii injectaţi; coarnele alcătuiau o liră bine conturată, corpul se revărsa paradoxal într-un balon galben care, cu fiece salt, devenea mai dur şi izbea cu răutate trecătorul. Jean Calmet riscă să înainteze pe un teren pustiu de la poalele unei faleze. Balonul cornut îl lua în vizor, ţintea, dădea năvală şi izbea atroce. Jean nu striga. Îl recupera un suport de umbrele. Îl strîngea în cercul lui ruginit… Se trezi aşa cum treci printr-o uşă: tatăl lui şedea într-un fotoliu din faţa patului. Nu. Era un teanc de dosare şi deasupra o fotografie de vacanţă. Se ridicase ca un resort: se culcă din

nou, îşi întinse mădularele fără plăcere. Cu toate acestea, îşi imagină tihna răcoroasă a urnelor în columbariul din Montoie. Îl fermecară pe loc nişte gîngureli. Dulce foşnet de pene. Dezmierdări aurite şi calde. Îmbrăţişări pufoase, iluzii de spumă şi iubire, elanuri, alergări, atacuri, salturi hazlii, întoarceri oblice, picioruşe brobonite cu roz care se prindeau, ciocuri ascuţite din aur cenuşiu, ciorovăieli şi ciuguleli, limbi împletite, sărutări de curtezane, înciudări.

Întreaga criptă se trezea. Morţii se ridicau cu toţii din urnele lor. Unii erau blînzi, moaraţi, tandri ca păsările senzuale din viziunele lui. Alţii erau duri. Cenzori. Verificatori de conturi. Erau şi forme albe ridicate deasupra vaselor ca nişte gigantici viermi solitari, şi Jean Calmet ar fi vrut să urle de milă la spectacolul acelor forme fosforescente peste care se deslueşea un cap uşor de recunoscut.

Apoi somnul îl cuprinse din nou. Văzu fumegînd o vatră în mijlocul unui mausoleu însorit şi acoperit de un albastru celest. Parcurse tărîmuri scăldate de rîuri unde se deschideau curţi pline de adolescenţi incapabili să obosească. Îi ieşi în cale un taur irascibil. Ca întotdeauna în visele lui, monstrul îl fixa din înaltul unei coline, sau al unei pante, sau al unei prăpastii şi, dintr-o dată, masa lui îl zdrobea, iar el persevera să trăiască această aventură cu un strop de umor, de parcă ar fi fost inspirată de zei. Acei zei care vegheau asupra fericirii oamenilor mărunţi, de pe malul negru al nefericirii lor spre malul alb unde străluceşte orbitor lama.

II

SPIRITUL LUI DIONYSOS

De ce m-au primit cei doi genunchi
şi de ce doi sîni mi-au dat să sug?

Iov, III,12

Ai veni Crăciunul.

El se izolă.

Se învălui ca o crisalidă în convenienţe, obişnuinţe de familie, în căldura puţin echivocă de la Lutry, în afecţiunea grijulie a mamei, în muzică, mese, clopote. S-a împodobit bradul ca în fiecare an, de cînd se ştia. Veniseră surorile, fraţii lui, nepoţii cu strigătele lor pline de bucurie, melancolia cadourilor, ochii strălucitori de lacrimi în lumina lumînărilor. Şi pe urmă, scaunul gol al tatălui său. Acelaşi orologiu mare se ridica în sicriul lui din spatele fantomei.

Veni şi 31 decembrie.

Se întinse în pat.

A doua zi se plimbă pe malul lacului. Aceeaşi blîndeţe puţin dezgustătoare a malului încălzit de soarele iernii. Mimoze înflorind prin grădini. În serele vag opace luceau garoafe, begonii, ciclame, pete roşietice care îţi strîngeau puţin inima ca nişte tampoane însîngerate sub geamul cald. Palmierii se ridicau pe cerul albastru printre brazi şi platani cu crengile dezgolite. Oamenii se tîrau cu paşi mărunţi pe alei. La Lutry, pe chei, se putea lua de pe acum o băutură în aer liber, iar femeile aveau acele buze întredeschise, pline, ca pe terasele de pe Riviera.

Jean Calmet se opri la Peupliers, la mama lui, apoi se întoarse pe jos la Lausanne. Ducea dorul bătrînei case de sub arbori. Ce tăcere, astăzi, în camera mare, însorită, unde

mama lui îşi petrecea zilele între orologiu şi lacul scînteietor din faţa Savoiei. O milă tandră îi inspira femeia aceea cenuşie, complet descumpănită, lipsită de o ocupaţie, mergînd repede cu paşi mărunţi de la bucătărie la fotoliul ei, cu un ceainic în mînă, apoi turnîndu-şi precaut ceaiul, ronţăind batonaşe cu sare, îngrijorată să nu facă prea mult zgomot cu proteza ei nouă.

Nu o cunoscuse niciodată pe femeia aceea. Mila îi strîngea inima. Şi ea, mai mult chiar decît fiecare dintre ei, se încovoiase sub dominaţia tiranului, se frînsese, se distrusese. Tăcea. Dar un surîs trist spunea totul. Nu se plînsese niciodată, iar absenţa doctorului o lăsase pustiită ca un oraş distrus. Răsfoise vechi albume cu fotografii. Nu plînsese. Rămînea însă în fotoliul ei, cu albumul deschis pe genunchi, privirea fixă, pierdută în lumina ferestrei pe care n-o vedea, scrutînd prezenţele fantomatice care-i populaseră trecutul. Oh, destin de samariteancă cu demnitatea frîntă! Infirmieră uitată în fundul spitalului dezafectat. În momentul acela se lăsa înserarea peste Lutry, trebuie că ea rămăsese, în acelaşi loc, sub razele roşii ale soarelui la apus, cu privirea încremenită în faţa ceainicului rece. Doamna Jeanne-Aimée Calmet, născută Rossier. Venise de pe ţarinile pierdute de la poalele munţilor Jura, fusese servitoare, părăsise fermele, păşunile, stînele şi ajunsese servitoarea tatălui său. „Jeanne! Ochelarii mei! Jeanne! Valiza! Bastonul! O ceaşcă de cafea! Şi afurisiţii ăia de zgîmboi pe care îi creşti prost. Şi mesele la care eu nu mă voi aşeza. Totuşi, aşteaptă-mă. Eşti făcută să aştepţi, Jeanne. Mîinile tale au învîrtit lingura în supă, au fript carnea, au deschis sticla. Eu n-am să mă mai întorc. Dau

tîrcoale. Eu sînt stăpînul. Eu deschid burţi. Scotocesc în carne. Tai. Eu sînt cel care ameninţă, care consolează, care vindecă, eu cel care dă speranţă, eu cel care veghează la poarta imperiului morţii. Ea nu îndrăzneşte să se arate, moartea, biata! Bate în retragere cînd apar eu, se trage înapoi, se piteşte pe domeniile ei! Eu tai, strîng între degete, scormonesc, îndrept, leg, smulg, cos la loc, sînt un soldat neobosit, un mercenar, un legionar, pleacă de aici, moarte, nu mai inspiri frică. Sper că aţi înţeles, scutiţi-mă cu orarele voastre şi cu aerele voastre vrednice de milă, am toate drepturile, eu, războinicul, stăpînul vieţii, nu vă rămîne decît să mă aşteptaţi şi să mă suportaţi.“ Jeanne strînge masa neatinsă şi se duce să se culce singură în patul mare. Jeanne petrece vara aşteptîndu-l pe doctorul care se războieşte prin munţi şi văi. Copiii vin, pleacă, vara se sfîrşeşte, timpul se afundă în toamnă, lacul miroase a peşte putred în pragul iernii, Jeanne pregăteşte sărbătoarea de Crăciun, pe cea de sfîntul Silvestru, se uită la vechile fotografii. „Jeanne Calmet. Mama mea. Eu eram prîslea,ăl mic al ei, consolarea şi bucuria ei. Iarba ei verde. Aerul ei proaspăt. La rîndul meu, am scăpat şi eu de control. Nu m-aş mai întoarce la Peupliers. Dar voi reveni adesea. Consolarea ei. Bucuria ei. Îi voi supravieţui. Va muri în odaia cu patul mare, puţintică, împuţinată pe teancul de perne – pernele albe din cîntec. Adio, mamă, fragedă fetiţă de pe ogoarele înzăpezite. Vei fi arsă. Vei avea parte de aceleaşi flori, de aceleaşi coroane ca în luna lui septembrie. Aceleaşi figuri îţi vor aduce ultimul omagiu. Se va servi aceeaşi gustare la cafeneaua de lîngă cimitir, vin alb, ceai, batoane, biscuiţi crocanţi, şi peste o săptămînă, într-o seară

frumoasă, copiii tăi vor trece pe la Peupliers, unde îți vor alege, stînd în jurul catalogului pompelor funebre, urna. Adio, mamă, blîndă jurasiană austeră, te duceai la biserică tremurînd şi cerul ți s-a prăbuşit deasupra capului…“

Şi a început iar şcoala în ianuarie.

Conferințe pedagogice, teancuri de traduceri de corectat. Plictiseală plată.

Trecu o lună. Nimic de spus. Şi pe urmă, pe 21 februarie, Jean Calmet întîlni Fata cu Pisica.

Atunci putu crede că spiritul lui Dionysos pătrunsese în el.

Era ora cinci după-amiază.

Din pragul cafenelei Evęché, Jean Calmet o văzu pe Fata cu Pisica aşezată pe locul lui preferat. Făcu cîțiva paşi spre ea, de parcă ar fi vrut şi el să se aşeze lîngă fereastră, într-un ungher, unde lumina era blîndă şi limpede. Fata cu Pisica! Nu-l privise, dar imediat el îi dăduse acest nume – era legea magiei, cea care îl cufundase în bucuria misterioasă şi nebună a lui Dionysos. Purta o blană de pisică galben cu alb, deschisă şi lăsînd să se vadă o mulțime de coliere. Părul îi apărea de sub o tocă, galben cu alb. Păr auriu, păr bronzat. Tricota o lînă albă, cu fața aplecată peste lucrul ei; îşi scosese mai multe inele ca să poată împleti mai uşor, şi pietrele, inelele de metal înnegrit luceau pe fața de masă roşie, unde se mai afla şi o ceaşcă de lapte pe jumătate băută.

N-o mai văzuse niciodată. Poate că nici nu avea să o mai vadă vreodată. Se aşeză la o masă apropiată, în fața ei. Cu inima bătînd mai puternic, cu veselia în suflet, se uita la ea, se uita la ea cu intensitate, simțea izbucnind cascade

în adîncul lui, deschizîndu-se hăuri sonore în oasele lui, unde se prăvăleau pietre milenare. Vîntul dinspre munte şuiera printre brazi, vîntul dinspre mare lua cu asalt smochinii. El se descoperea purtat de aceste forțe, ridicat, proiectat, seve se zbăteau în sîngele lui, umori noi îl invadau, ceruri înstelate, vulcani în flăcări, izvoare, furtuni, încăierări de turme, salturi de capre pe pante înnebunite de parfumul florilor, toate aceste imagini îl împresurau, îl străbăteau, se întorceau să se afunde în el, îl aruncau într-o transă imobilă şi magnifică.

Fata cu Pisica ridică ochii. Bucurie şi arsură. Îşi lăsă asupra lui privirea – două smaralde încercuite de aramă, cărora lumina înserării le dădea o lucire profundă.

Continua să-l privească şi, spre uimirea lui, el i se adresă:

– E frumos ce tricotați acolo! Pare a fi moale…

Fata cu Pisica nu se miră. Zîmbi, şi răspunsul ei se dovedi la fel de simplu pe cît de minunată era apariția ei:

– E o împletitură, spuse ea. Şi continuă să zîmbească.

Jean Calmet băgă de seamă că, zîmbind, îşi trecea, ca o pisică, vîrful limbii trandafirii peste buza inferioară, care începu să strălucească.

– Ce lumină! rosti el, şi se întinse în timp ce darabane, fanfare, focuri, tobe bubuiau şi răsunau în capul lui ca pentru o mare sărbătoare amețitoare.

– Şi dumitale îți place cerul ăsta galben? întrebă Fata cu Pisica, lăsîndu-şi lucrul pe masă şi punîndu-şi inelele după ce îşi masase degetele.

– Cerul ăsta galben, spuse Jean Calmet, cerul ăsta galben şi cerul ăsta trandafiriu. De agată… E cald ca primăvara.

Şi imediat văzu plesnind muguri, sucuri curgînd pe trunchiurile pline de albine, pui de ciută tupilîndu-se prin iarba înaltă. Miracolul dura. Fata cu Pisica se uita la el liniştită, de parcă ar fi vrut să-şi întipărească trăsăturile lui în memorie, şi atenţia ei nu-l stînjenea pe Jean Calmet; dimpotrivă, îi făcea plăcere să fie scrutat de privirea aceea verde cu paiete de lumină care îşi arăta curiozitatea fără grabă. Era nebun de fericire. Feţele de masă roşii aprindeau incendii de-a lungul pereţilor. Dîre de soare, în care dansa fumul ţigărilor, zăbreleau penumbra pînă la tejghea. O hărmălaie de grotă plină de iubire şi patimă legăna inimile. Ce forţă emana din fata asta? Ce vrăjitor o înzestrase cu puterea aceea lîngă fereastra din cafeneaua în care Jean Calmet petrecea în fiecare zi mai multe ore? Soarele punea gratii portocalii pe acoperişurile de la Mercerie, Catedrala era o torţă proiectată pe cer. Fata cu Pisica îşi termina laptele şi din nou limba trandafirie porni să alerge pe buzele răsfrînte.

– Veniţi adesea în cafeneaua asta? îl chestionă ea.

Aştepta această întrebare, de parcă banalitatea ei era promisiunea unei înţelegeri extraordinare dintre apariţie şi el.

– Vin în fiecare zi, spuse Jean Calmet. Nu v-am văzut niciodată…

– Sînt din Montreux. Azi am închiriat o cameră în cartier.

Jean Calmet ar fi vrut să afle de ce plecase din Montreux, ce voia să facă la Lausanne, dar ştia că toate lucrurile astea îi vor fi revelate. Vraja nu înceta: Montreux, oraşul hotelurilor luxoase, solare, în grădini de smochini

şi de portocali, la poalele colinelor de brazi, Montreux, oraşul turbanelor cu perle şi a Rolls-urilor, în faţa dinţilor de ferăstrău ai Alpilor, oraş pe care o serie de miracole îl metamorfozaseră într-un cimitir suprarealist, în carte poştală anglo-balcanică, în pliant de Orient-Expres, într-o peşteră a unui Ali-Baba helvetic şi monden! Şi Fata cu Pisica tocmai plecase din acest rezervor graţie unor genii din munţi şi din ape care o inspirau şi o protejau ca pe copilul lor misterios!

Fata cu Pisica îşi pusese pe degete toate inelele, afgane, arabe. Aruncă împletitura şi ghemele de-a valma într-un săculeţ, apoi se ridică.

– Veniţi? întrebă ea simplu.

Jean Calmet lăsă moneda pe faţa de masă roşie şi o urmă. Îi deschise uşa şi soarele la apus aruncă asupra lor un nimb de flăcărui stacojii. Podul Bessičres, spre oraş, parcă ardea. Toate ferestrele care dădeau spre strada Bourg erau oglinzi ale lui Arhimede. Turla Episcopiei, masă pătrată şi întunecată profilată pe cer, era încoronată de tăciuni aprinşi, ca şi ruinele castelelor ereticilor, iar în faţa lor, Catedrala, mănunchi de lumînări şi de turnuri trandafirii, îşi lansa rachetele către cer.

Plecară în direcţia Cetăţii. Jean Calmet se uita la coşuleţul Fetei cu Pisica cu o exasperare tandră. Aşa cum îl ţinea în mînă, balansîndu-l, coşuleţul acela era o întreagă copilărie, comoara Scufiţei Roşii din pădure, bagajul viselor, atenţia mamelor pentru bunici singuratice şi o fetiţă ce porneşte să ţopăie cu ghetuţele ei pe sub copacii înalţi, şi se lasă seara, şi desişul pădurii e tot mai de nepătruns, şi vine lupul. La fel şi ea, Fata cu Pisica, aducea plăcintă şi un bulgăre de unt în adîncul pădurii. Darul ei. Cui l-a dat?

Ea se opri în fața unei porți din Cetatea din Față.

– Aici stau, spuse, şi Jean o urmă pe un coridor îngust care mirosea a ciment proaspăt. Lumina intermitentă ticăia. Fata se opri pe al doilea palier.

– Aici stau, rosti din nou, şi el intră în urma ei într-o încăpere mare, inundată de soarele roşu.

Un pat, un scaun. Lîngă perete, o valiză deschisă în care se îngrămădeau haine şi un teanc de hîrtii. Clopotele Catedralei începură să bată ora şase. Trecuse un ceas de cînd o cunoscuse pe Fata cu Pisica şi ea începuse să trebăluiască deja prin bucătărie – o auzea mişcînd ceşti, umplînd o cratiță.

– Sper că nu te plictiseşti, îi strigă, du-te şi uită-te pe fereastră, se vede frumos.

Frumos, era curtea gimnaziului, marea esplanadă plantată cu ulmi tineri, şi în spatele lor, armonioasă, vechea față dă bearneză şi marele ei acoperiş din țiglă cafenie. Ferestrele directorului şi ale secretariatului erau încă luminate. Jean Calmet se întoarse în odaie şi se aşeză pe unicul scaun. Apoi Fata cu Pisica aduse o cafetieră mică şi două ceşti minuscule pe o tavă. Nu-şi scosese toca de angora de pe cap şi nici mantoul de blană galben cu alb.

– Pleacă de-acolo, spuse ea veselă. Ocupi singura masă din casă!

Lăsă cafetiera şi tava pe scaun şi Jean Calmet se aşeză pe pat. Era un pat mare, acoperit cu o velință aurie. Se afundă în el cu plăcere. Fata cu Pisica îşi scoase mantoul şi-l atîrnă de fereastră. Servi cafeaua în ceşti de păpuşă şi luă loc alături de Jean Calmet pe patul mare.

– Sînt mulțumită că eşti aici, spuse ea. M-am instalat imediat după prînz şi aveam nevoie de cineva cu care să sărbătoresc evenimentul. Sînt mulțumită că eşti dumneata. În sănătatea dumitale.

– În sănătatea dumitale, spuse Jean Calmet şi se uită prin camera plină de soarele roşu aşa cum un mus din Țara Galilor scrutează cambuza unui galion din Indii. Camera goală pe care ultimele raze o umpleau de rubine şi aramă. Îşi băură cafeaua. Se făcu noapte. Jean Calmet nu simțea nevoia să vorbească. Era purtat de o încîntare proaspătă. Fata cu Pisica nu aprindea unica ei lampă. Cînd ştiu că întreaga intensitate a misterului şi a tandreței nu se va risipi, el o părăsi: în prag, ea se apropie de el, cu brațele atîrnînd în lungul trupului şi privirea întrebătoare.

– Da, spuse Calmet. Am să mă întorc.

Ea se apropie şi mai mult şi el inspiră o mireasmă de scorțişoară amestecată cu noaptea răcoroasă, cu un pic de sudoare, de polen, îi simți părul lung pe gît, aproape de obraz. Atunci se aplecă spre ea şi, aşa cum linişteşti o fetiță să nu se teamă de umbră, depuse pe fruntea ei un sărut scurt care îi înfioră pe amîndoi.

În zilele următoare, o mulțime de obiecte veniră să populeze camera roşie şi patul poleit al Fetei cu Pisica. Mai întîi apăru o piatră galbenă, mare cît un pumn, pe care ea ținea s-o vadă pe unicul ei scaun, alături de pat. Apoi nişte pene de lebădă pe pernă. Apoi veni o comodă şi pe comodă frunze de stejar, un briceag cu cinci lame, cărți poştale de dinaintea primului război mondial, un ceas cu lanț cu geamul spart, o cutie veche de ceai pe care se vedea

imaginea unui castel şi a unui lac mic la poalele unei coline acoperite de mărăciniş. Pe urmă îşi făcu apariţia un balansoar vopsit în negru, o băncuţă, iar pe băncuţă o pernă rotundă pe care Fata cu Pisica croşetase un melc violet.

– Mă mobilez! spunea ea rîzînd. Dar nimic nu părea mai puţin apăsător ca prada adusă din plimbările ei. Penele şi frunzele pluteau. Comoda semăna cu o jucărie de păpuşi. Cărţile poştale îngălbenite proveneau din magazia Melusinei[1]. Pietroiul galben arunca luciri de piatră filosofală. Fotoliul invita copiii în ghetuţe pe terasa unui bungalou, să se legene fără sfîrşit dinaintea unei grădini pline de catalpa, pe unde şipotea un pîrîiaş, oglindă a narciselor. Banca aştepta să vină cineva cu o umbrelă.

– De unde ai făcut rost de toate astea? întreba Jean Calmet.

– Habar n-am. De la piaţă. De la Armata Salvării! Ar trebui să vii cu mine. Au de toate în magazinul lor. E acolo o bătrînă cu grad de sergent care mă cunoaşte bine, de o săptămînă, şi îmi face rabat; frumos din partea ei, mi-a pus deoparte o manta militară, o haină de caporal cu galoane, o martingală, de toate! Şi crucea federală pe nasturi de alamă, să vezi ce frumos o să fie!

Jean Calmet îndrăgea veselia ei. Şi hoinăreala ei cît era ziua de lungă. O întrebă:

– Ce-ai făcut în după-amiaza asta?

– Am tricotat într-o cafenea.

– Care cafenea?

[1] Personaj fabulos din romanele cavalereşti care se putea metamorfoza parţial în şarpe, parţial în bunicuţă legendară (n.tr.)

– Nu ştiu. O cafenea nici prea mare, nici prea mică, în apropiere de piaţa Riponne. Era întunecată. Am stat de vorbă cu un tip, era trist, mi-a oferit un suc de roşii.

– Şi pe urmă?

– Pe urmă m-am dus să mă plimb într-un supermarket. M-am uitat la afişe.

Aşa era. Visa. Se oprea. Pleca iar. Cînd a trecut pe la ea, a doua zi după prima lor întîlnire, Jean Calmet ar fi vrut să afle cu ce se ocupa, din ce trăia. Dar ea nu răspundea la acest gen de întrebări. Avea foarte puţini bani, camera trebuie că îi fusese plătită de părinţi. Dar ce părinţi? Ea rămînea evazivă, încă mai visa, îşi imagina filiaţii bizare şi misterioase, relaţii dezinteresate, întoarceri într-un odinioară luminos, treceri într-o altă viaţă, insule în timp, călătorii. Totul era inventat şi totul era adevărat în basmele ei. Plutea, dar într-o fericire vizibilă, dulce, care continua să-l farmece pe Jean Calmet. Cine o fi ea? se întreba în timpul zilei. Îşi ţinea orele, o nerăbdare crescîndă punea stăpînire pe el, îl tulbura, iar cînd venea ceasul trandafiriu şi galben, la sfîrşitul după-amiezii, auzea sfîrîind torţele lui Dionysos, peisajul se incendia, torentele clocoteau, femei despletite, lipicioase de suc şi de soare, săreau în cuve sonore, şi Jean Calmet regăsea acea bucurie arzătoare care-l cuprinsese în clipa în care o zărise pe Fata cu Pisica.

O chema Thérčse Dubois. Tatăl ei murise în munţi. Începuse Belle Arte. Îşi reluase libertatea. Se întorcea la Montreux sîmbetele, petrecea duminica împreună cu mama ei. Thérčse era Fata cu Pisica. Era legea. Magia.

Într-o seară, Jean Calmet o găsi încercînd să prindă în piuneze un poster mare, deasupra patului. O fiară zbîrlită

– pisică, fată hirsută, panteră încordîndu-se pentru a sări din adîncul unei păduri ecuatoriale, sau al unei prăpăstii, sau al unui sistem de pereți negri pe care tremura reflexul ei fantomatic. Thérčse, în picioare pe patul cu velința aurie, desfăşura afişul pe care reuşise să-l fixeze în partea superioară, la dreapta şi la stînga, dar fotografia capricioasă se rula din nou, se întorcea, labele panterei ajungîndu-i comic deasupra capului, spațiul obscur din spatele ei se micşora, se plia, se crispa ca Pielea de Sagri[1] pe care un vrăjitor rău va fi răsturnat-o deasupra ei ca pe o scufă strălucitoare şi neagră. Dar mîna stîngă a Fetei cu Pisica reuşi să imobilizeze ruloul cuprins de nebunie şi două degețele energice apucară o piuneză în echilibru pe genunchiul ridicat. Unghia se albea în efortul degetului de a înfige mica țeapă în perete. Operațiune dublă. Fata cu Pisica se trase un pas, doi îndărăt, trecu o mîngîiere pe suprafața netedă, şi animalul feminin, fata-tigru, micul diavol-femelă scăpat din închisoarea dispărută, o reflecta în oglinda neagră a hîrtiei.

– E frumos, spuse Fata cu Pisica.

– E frumos, repetă Jean Calmet. Şi se aşeză în fotoliul-balansoar stăpînit de o perfectă fericire. Bucurie şi curaj! Tăvița, cafetiera din poveste, ceştile de pitici. Şi tu, cafea, în piepturile noastre. În pîntecele noastre învecinate, legate, şi fiecare dintre noi soarbe din cupa mică precum un crater miraculos…

[1] Aluzie la romanul lui Balzac, *Peau de Chagrin,* pielea care se micşorează tot mai mult, aşa cum se împuținează zilele omului (n. tr.).

Într-o seară, Jean Calmet se masturbă şi i se făcu ruşine părîndu-i-se că o vede pe Thérčse care îşi ațintea asupra lui ochii nevinovați. Purta colierele ei complicate şi inelele, iar pe cap, un lănțişor lega o codiță transversală. Jean Calmet îşi aminti de privirea tatălui său: ştie şi ea, dulce vrăjitoare?

Lumina de la *Evęché* începea să învăluie în mister chipurile băutorilor solitari, de parcă lambriurile din spatele lor ardeau negru, oglinzi insesizabile. Jean Calmet era exaltat de o veche panică. Ce altă dramă îi mai era dat să trăiască fără tatăl său? Îşi aduse aminte de ciudatul sfert de oră din timpul nopții: şi-o imaginase pe Fata cu Pisica strecurîndu-i o sticlă de lapte în pijama şi încălzind-o între picioarele lui. Îşi cuprinsese sexul cu mîna dreaptă şi plăcerea izbucnise fără ca el să se grăbească. Tată vindicativ, îndepărtează-te! Nici măcar nu m-am gîndit la tine. Acum, Thérčse cufundă în tine apa verde a privirii, arama în cerc fulgeră în adîncul pupilei şi deodată revine mirosul batistei scorojite de sub perna din Lutry, deodată se conturează fața roşie pe perete, ochii duri strălucesc, dar e un miros al bucuriei, sînt torturi plăcute, toate aceste răutăți care încearcă să te atingă în profunzimea care te doare mai tare, dar care nu reuşesc decît să te facă să guşti o veselie şi mai neîntinată. Fata cu Pisica *ştia* – Jean Calmet e sigur de asta –, dar încerca un soi de glorie. Unul dintre inelele Thérčsei strălucea în soare. Un cerculeț de fier prinzînd o piatră asemeni unui fruct însîngerat.

– Ai dormit bine? întrebă Fata cu Pisica.

Jean Calmet roşi puternic. Totul o lua de la capăt. Ba nu, trebuia să fie fericit. Culoarele albastre se topeau în vinele lui. Un urlet sfîşie stîncile din spatele scenei.

– Tu cum dormi? mai întrebă Fata cu Pisica. Pe ce parte? Îți ții mîinile sub plapumă?

Şi adăugă pe un ton visător:

– Aş vrea să te văd dormind, Jean. Şi repetă dusă pe gînduri: Să te văd dormind. Să te văd dormind. Dar poate că-i un capriciu. Totuşi, de cînd ne cunoaştem…

Jean Calmet se gîndea la vrăjitoarea *Măgarului de aur*. Avea să fie şi el metamorfozat într-un patruped bun de martirizat? Citise încă o dată textul, chiar în dimineața aceea, într-una din clasele lui. Grajdul în care plouă cu lovituri peste Lucius. Avea să fie schimbat într-un animal de această vrăjitoare cu cosițe de aur? Şi de ce nu? Cu plăcere, se văzu căzînd în puterile zînei. Pamphila din poveste. Şi Circe. Şi Morgane. Toate făpturile intermediare ale întunericului. Şi tu, mantou alb şi galben, şi tu, privire de frunză, privire de grădină transparentă, de noapte alpestră? Cine cheamă în adîncul împrejmuirilor? Ce cucuvea, ce fiară înnebunită sub lună s-a pus pe urlat în fibra răvăşită? Jean Calmet vede cercurile, striurile de aramă iluminînd în ochii Fetei cu Pisica. „Oare face şi ea dragoste? se întreabă. Cine-i scotoceşte coşulețul?“ El, care nu a avut parte decît de tîrfe, de biete zdrențe, îşi imaginează deschiderea umbroasă a Fetei cu Pisica, delicata brazdă de miere pe care n-a atins-o decît la femei veştejite, ostenite; pentru prima oară îşi strecoară mîna în chilotul Thérčsei, atinge gazonul cald, coboară în deschiderea din care se prelinge răşina albă, se apleacă peste pîntecele neted, îşi lasă buzele pe spuma buclată…

Cafeneaua era plină de tineri care jucau cărți sau şah. Era exact cinci şi zece. Cîțiva muncitori în albastru mîncau

sandvişuri şi beau bere în sala din spate, după estuarul îngust al tejghelei şi al toaletelor. Printre băieții şi fetele care ocupau aproape toate mesele din sala principală se aflau şi numeroşi elevi ai lui Jean Calmet, dintre cei care asistaseră, în ziua aceea, la lecția cu *Măgarul de aur*. Chiar atunci surveni un eveniment care n-a mai încetat să răsune în analele gimnaziului şi pe care poliția l-a clasat acum, cînd toată povestea s-a sfîrşit şi cînd nimeni de pe această planetă nu mai poate face nimic pentru sufletul rătăcitor al lui Jean Calmet. Este aşadar ora cinci şi zece. Alți tineri deschid uşa cafenelei şi se alătură grupurilor de jucători, înghesuindu-se pe băncile din lungul zidurilor.

Dintr-o dată, Jean Calmet începu să urle. O suită de țipete violente, o serie de chelălăituri furioase, de lătrături neîntrerupte care înghețară asistența. Se ridicase de la masă cu brațele întinse, fără să articuleze nimic. Urla. Apoi cumplitul concert scăzu în intensitate, trecînd într-o avalanşă de cuvinte frenetice:

– Nu sînt un ticălos, striga Jean Calmet, gesticulînd. Eu sînt curat, nu sînt un ticălos, lăsați-mă în pace, toți, nu v-am făcut nimic, sînt curat, sînt neprihănit, altceva n-am ce să vă spun, eu sînt curat, sînt pur!… Se prăbuşi peste masă, spărgînd halbe de bere şi cești, tăindu-şi bărbia şi obrazul, brusc inert, prostrat, ca lovit de un trăsnet sacru.

De la primele țipete ale lui Jean Calmet, liniştea se înstăpînise în cafenea şi fețele uluite se îndreptaseră spre el, îngrozite, pline de milă şi de tristețe. Apoi, pe măsură ce posedatul eructa, cărțile şi zarurile cădeau din mîini, chelnerița şi băiatul de la bufet încremeneau locului; un domn bătrîn care intra neştiutor în cafenea se opri brusc,

cu un picior în aer şi cu pălăria întinsă înaintea lui, comic în mijlocul acelei scene uluitoare.

La primele ţipete ale lui Jean Calmet, Fata cu Pisica se uitase la el intens, zîmbind. Zîmbea cu dragoste şi admiraţie. Zîmbea în mijlocul ororii şi al scandalului. Apoi îşi lăsă mîna pe fruntea prostratului crucificat pe masa cu sticlă spartă şi ceşti răsturnate. Chelneriţa şi băiatul de la bufet se puseră în mişcare. Bătrînul funcţionă pînă la scaunul cel mai apropiat. Cărţile îşi reluară locul în mîna umedă a patruzeci de tineri. Pionii porniră să se mişte pe cele şapte table de şah. Se ridicară mîini pe gît, masîndu-l, palpîndu-l ca după un naufragiu, cînd te linişteşti şi te înfrupţi iarăşi din aerul proaspăt, străbătut de păsări, după oribilul asalt al apelor. Înghiţituri de salivă ajunseră în fundul a numeroase stomacuri, dizolvîndu-se.Tendoanele se destinseră.

În clipa aceea, balanţele teribile ale binelui şi răului îl convocară pe Jean Calmet pe talerele lor. Mai întîi, ridicînd ochii de pe orizontul de sticlă spartă unde sîngera, văzu o întreagă adunare de tineri cenzori care-l priveau fix. Lentilele ochelarilor străluceau deasupra unor redutabile bărbi de profeţi. Plete de farisei se agitau pe umeri, şi tribunalul îl măsura din cap pînă-n picioare, îl cîntărea, îl sonda, judecătorii aveau să pronunţe sentinţa, aveau să rostească vorbe care nu vor mai înceta să răsune în mintea descumpănită a lui Jean Calmet. Cumplitele cuvinte ale tatălui! Fiindcă era sfîrşitul dramei: tinerii tocmai se transformaseră în tot atîţia taţi gata să pedepsească; şi mai profund, în întunericul memoriei şi al inimii lui, era chiar tatăl său, doctorul, tiranul, pe care scandalul îl resuscitase

după mai multe săptămîni de calm şi nepăsare. De parcă Jean Calmet începuse să urle pentru a-l scoate pe tatăl lui din umbra unde îl închiseseră acele cinci săptămîni. De parcă s-ar fi simţit brusc insuportabil de vinovat de această surghiunire, de parcă şi-ar fi ucis pentru a doua oară tatăl, dîndu-l uitării, alungîndu-l din zilele lui şi din visele lui, interzicîndu-i accesul la gimnaziu şi în preajma Fetei cu Pisica, alungîndu-l pentru totdeauna în noaptea roşie a crematoriului, în pîntecele rece şi încremenit al urnei. Dar doctorul se răzbunase, spărsese lacătele, frînsese gratiile, ieşise din columbariu şi fantoma lui grasă, pasul lui greu, pielea roşie şi lucitoare, şi pălăria, mantoul gros, ochii duri, trabucul, mirosul lui de vin, vocea de şef, maniile de persecutor, strigătele, disprețul, furia se abăteau asupra fiului său ca o tornadă! Zdrobit, Jean Calmet îşi privea judecătorul ridicat masiv deasupra tribunalului elevilor săi. Firicelul de sînge care i se prelingea pe bărbie îl gîdila ca o sărutare murdară, dar nu îndrăznea să ducă mîna la tăietură, nici să se ridice, nici să plece.

Totul durase patruzeci şi cinci de secunde.

Chelneriţa se şi apucase să adune cioburile pe o tavă, băiatul de la bufet schimba faţa de masă udă, conversaţiile se reluau, Fata cu Pisica scotea o batistă de hîrtie din coşuleţul ei rotund şi ştergea sîngele de pe obrazul şi bărbia lui Jean Calmet: figurile de copii bărboşi şi pletele fetelor îşi recăpătau limpezimea graţioasă dinaintea vitrinei; soarele bătea în trandafiriu, acoperişurile, podul, Catedrala începeau să ardă pe colină. Fata cu Pisica îşi deschidea micul portmoneu şi alinia cu mişcări domoale banii pe masă. Ea se ridica, la fel făcea şi Jean Calmet, străbăteau

cafeneaua, deschideau uşa, ajungeau în strada Universităţii. Ca şi ieri, urcau în camera mică, se aşezau pe patul auriu, beau cafea din ceşcuţe de păpuşi. Apoi, pentru prima dată, se întind unul lîngă altul sub poster, tăcuţi, respirînd uşor. Timpul îi înveleşte ca o blană, lumina este portocalie, prin geamurile închise aud clopotele Catedralei bătînd ora şase, şi mult timp după dangătul lor rămîn tăcuţi, de parcă ecoul acela ar fi răsunat în profunzimile pietrelor, ale coridoarelor, ale curţilor, ale grădinilor şi criptelor bătrînului oraş. În încăpere se află un pat – pe pat – un bărbat tînăr cu bărbia marcată de o tăietură lungă şi o fată cu plete luminoase. Stau neclintiţi. Îşi ascultă respiraţiile. Trece un sfert de oră. Lumina a scăzut în odaie devenind trandafirie, apoi cenuşie bătînd spre roz, apoi cenuşie ca focul care păleşte în jăratic şi se stinge, se topeşte ca razele în aerul calm.

– Mi-e frig, spune Jean Calmet şi ridică velinţa, se strecoară între cearşafuri şi îşi trage cuvertura de lînă peste umeri.

Fata cu Pisica se lipeşte de el. Se face cald. Jean Camet e nemişcat, Thérčse e nemişcată, cuvertura îi apasă matern, îi ascunde de lume, îi adună. Ei ştiu asta şi nu se mişcă. Închid ochii. Jean Calmet nu luptă împotriva amorţelii. Toropeala cîştigă teren sub fruntea lui. Poate că o să doarmă cîteva minute. Sau se preface a crede că doarme. E pe cale să dispară în somn, cînd o mînă rece se lasă pe gîtul lui şi două degete urmăresc tăietura care ustură, iar un al treilea îi atinge obrazul, apăsînd uşor. Jean Calmet întoarce capul, faţa lui e foarte aproape de faţa Thérčsei, care s-a ridicat într-un cot, se apleacă spre el şi pune pe gura lui gura ei umedă cu buzele fremătînde, şi Jean Calmet este aspirat

de această dulceaţă, bea din izvorul adînc! Respiră o mireasmă de scorţişoară, de polen, de silex cald… O clipă este ca şi cum trăia în sfîrşit cea mai adevărată copilărie a lui, zile şi zile suspendate în apa verde a viselor. O forţă proaspătă urca în el, şi pe buzele lui, în gură, limba mică a Fetei cu Pisica alerga şi se multiplica. El nu-i înapoia sărutările, se abandona, se lăsa să plutească într-o voluptate copilărească, protejată, de unde orice teamă se spulberase. Şi mereu acel parfum de floare, de piatră caldă, de grădină reavănă şi verde, acel miros de copilărie, de concediu, de vacanţa Paştelui, cînd răsună clopotele bisericilor. Printre aceste imagini trec nori veseli. Cu ochii închişi, vede o pajişte înverzită, în fundul peisajului o pădure ce dantela cerul şi mici vălătuci de aburi, asemeni unor oi, plutind în derivă pe deasupra smaraldului şi albastrului. Limba rapidă a Fetei cu Pisica trecea peste dinţii lui. Jean Calmet deschidea larg gura, limba se insinua tot mai adînc, se întorcea, urmărea conturul buzelor, revenea să se ascută pe creasta dinţilor. Apoi Fata cu Pisica se întinse peste el, Jean îi respiră parfumul cald în dreptul urechii, unde ea îşi dăduse cu apă de colonie în dimineaţa aceea, şi cel al pletelor, mai copt, mai ascuns, ca un secret pe care ea îl flutura o clipă înainte de a-l închide în cozile de aur.

Se lăsa noaptea.

Lămpile gimnaziului luminau peretele de deasupra lor şi Jean Clamet se mira de distanţa care-l despărţea, în acel moment, de clasele unde a doua zi dimineaţa îşi va preda lecţiile.

Dintr-o dată, Fata cu Pisica îngenunchie foarte aproape de el, îi descheie iute cămaşa şi i se aruncă în mijlocul

pieptului, unde depuse o sărutare. Părul ei mîngîia gîtul şi claviculele lui Jean Calmet. Petele de lumină de pe zid dispărură, se făcu noapte, dar forma şi părul Fetei cu Pisica o populau cu scîntei şi artificii, iar Jean Calmet se minuna că umbra era aşa de sclipitoare şi de blîndă în simplitatea ei.

Pe urmă, Fata cu Pisica îi linse uşor pieptul.

Apoi, în timp ce limba îi mîngîia sfîrcurile şi o mînă răcoroasă cobora spre buric, Jean Calmet se convingea de extraordinara violenţă a senzaţiilor şi a viziunilor care-l proiectau în afara lui, aşa cum taifunurile smulg casele, începînd prin a le zgîlţîi, apoi le fărîmă, le împrăştie şi toate elementele lor se risipesc violent în aer ca nişte castele spulberate.

Toate castelele lui erau spulberate.

Era frînt şi zbura.

O teribilă prospeţime izbucnea din oasele lui, îi ciuruia venele cu picături mici, albe, îi lua nodul din gît, se prelingea printre umeri. Mîna Fetei cu Pisica îi pipăia buricul. Două degete strecurate sub îmbrăcăminte alergau de-a lungul pubisului, făceau haltă, îşi reluau fuga dulce, se ridicau spre bazin, se întorceau să maseze uşor partea de sus a coapselor.

Jean Calmet stătea nemişcat şi voia să rămînă aşa. Culcat în umbră, pe spate, cu braţele de-a lungul trupului, cu pîntecele gol, cu picioarele desfăcute. Da, sînt mort, sînt de piatră, am fost întins pentru totdeauna deasupra propriului meu mormînt şi nu-mi rămîne decît să-mi unesc mîinile pe piept ca să fiu transformat cu adevărat într-un calcar rece sau în marmură!

Îşi împreună palmele cu degetele ridicate spre cer, închise ochii în umbră şi-l regăsi pe ciudatul sire François care zace în aceeaşi poziţie în adîncul criptei Jacquemart de la Sarraz. Afară, castelul îşi înalţă turnurile deasupra văii lupilor şi a vrăjitoarelor. În umbra capelei, crudul sire doarme în piatră sub paza îndurerată a văduvei lui, a fiicei şi a celor doi fii care se roagă fără încetare, de şase secole, pentru iertarea păcatelor stăpînului lor. Ceea ce-l frapase pe Jean Calmet cînd intrase pentru prima dată împreună cu tatăl lui la Jacquemart era că sculptorul îl acoperise pe bărbatul culcat cu animale respingătoare şi tîrîtoare: şerpi îi încolăceau pieptul şi braţele, broaştele i se băgau în ochi, alunecau pe obraji. Geniile malefice din Venoge ieşiseră din rîul rece şi din noaptea heleşteielor, i se alăturaseră suzeranului lor, pe care îl acopereau pentru eternitate cu solzii şi balele lor.

Dar pe el, Jean Calmet, îl parcurge o gură caldă, două mîini netede şi fierbinţi îi palpează şalele. Şi asta pentru că el nu-i vinovat ca detestabilul sire de la Sarraz! „Eu n-am ucis pe nimeni. Eu sînt bun. Tristul sire François îi prăda pe călători, îi viola, îi tortura, îi ucidea ca să-şi satisfacă voluptatea. Foc, sînge, răzbunare neagră. Eu sînt neprihănit, eu sînt nou. O noapte profundă. Mister al comuniunii şi refuz al comuniunii. O, noapte a privilegiului! Îndurare!“

Îngenuncheată, Fata cu Pisica apucă mîinile lui Jean Calmet şi le ţintui pe suprafaţa cearşafului. Acum era crucificat. Simţea tensiunea braţelor sale cu o ciudată plăcere. Respira domol, coastele i se ridicau; se vedea în întuneric, cu subsuorile oferite sărutărilor Thérčsei, cu

pîntecele neted ţi cu trupul fremătînd sub dezmierdări. Cu o mînă uşoară, ea se asigură că Jean Calmet rămăsese crucificat. Apoi îi desfăcu catarama curelei, îi deschise fermoarul pantalonului pe care îl trase în jos, îi scoase slipul şi le lăsa pe toate să cadă pe covor. Jean Calmet era acum gol sub mîinile ei agile. Fata cu Pisica, arcuită iazmă, delicios vampir, se apleca acum asupra sexului său. Pletele ei îi mîngîiau coapsele lui Jean Calmet; gura ei depunea iute pe genunchii lui scurte salutări, asemenea cărţilor de vizită aduse pe masa gazdei cu ocazia unei căsătorii, a unei înmormîntări, după care te retragi pe vîrfurile picioarelor ca s-o laşi fără martori în voia bucuriei sau a durerii, iar în stradă te întorci spre ferestrele apartamentului luminat ca spre paradis unde, în fine, ai putea să trăieşti răsfăţat. Dar demonul feminin nu se lăsa, şi cu botul, cu gura dulce, cu buzele atingea uşor sexul lui Jean Calmet, care se ridica fără grabă către suflul vesel al demonului femeie.

Jean Calmet începu să gîfîie sub buzele ei.

Acum, Fata cu Pisica se dezbrăca în umbră cu o rapiditate dezinvoltă, iar Jean Calmet îi ghicea fiecare gest. Pe pieptul lui apăsau sînii ei rotunzi, capul cu părul moale se cuibări lîngă gîtul lui, pîntecele se lipi de al lui, bazinul se potrivi peste bazin, coapsele lungi ale Fetei cu Pisica se lăsară greu peste ale lui, şi pubisul buclat se zdrobi de sexul lui Jean Calmet care ardea uşor şi-i recunoştea forma sub presiunea rotundă şi constantă. Fata cu Pisica se săltă puţin, şi ea gîfîia, vîrful sexului lui Jean Calmet îşi găsi locul şi ea îşi mişcă crupa ca să-l potrivească mai bine şi mai adînc în peştera sa. Totul era bine. Se împlinea promisiunea lui

Dionysos. Jean Calmet simţi cum alunecă pe calea laptelui către delicata subterană maternă. Era în culmea fericirii.

Brusc se întrerupse curentul.

Îl năpădi panica.

I se făcu frig, era atras în gol, se afla înspăimîntător de singur pe o stîncă ce se abătea spre largul mării, nu ştia cînd îl strigă de la înălţimea unui turn, era cineva necunoscut căruia nu i s-ar putea alătura, fusese condamnat de tribunalul unor strămoşi fantomatici; din străfundul oaselor, prinţ exilat, şarpe călcat în picioare şi urît, el urlă cum nici un om pe lumea asta nu va urla vreodată.

Ruşinea îl încinse cu fier.

Sexul îi căzu pe pîntece.

Şi el rămase nemişcat.

Fata cu Pisica se mai mişcă puţin. Jean Calmet îşi dădea seama că ea se prefăcea că nu ştie. Descumpănit, se închidea, se obtura vizibil în vreme ce toate simţirile lui aşteptau cuvîntul care l-ar fi dezlegat, ar fi găsit o soluţie, l-ar fi înviat din morţi. Fata cu Pisica săvîrşi ireparabilul: atinse cu un deget sexul lui Jean Calmet. Doctorul tună în norii orbitori, se prăvăli în ea, o posedă, o lăsă palpitînd şi lipicioasă, o posedă din nou, o frînse, o ilumină, o hăpăi, o inundă. Doctorul rîzînd cu hohote – „Şi tu, fiule umilit? Nu ţi-ai luat vitaminele? Te-ai ramolit? Priveşte la bătrînul tău tată. Ridat, ars, dar le face pe femei să danseze pe mădularul lui. Ca şi pe asta, biet nătărău. Thérčse a ta. Păi sigur, a ta. Cînd nu eşti în stare să-ţi regulezi cuceririle, măcar nu te dai în spectacol!“

Iată ce urla tatăl lui în urechile pline de suferinţă ale lui Jean Calmet. În urechile lui de sfîrşit de lume.

Fata cu Pisica se întinse din nou lîngă el, rămas neclintit. Îşi sprijini buzele de tîmpla lui şi stătu neliniştită în întuneric. Tăcură cîteva minute.

– Vrei să dormi aici? îl întrebă ea puţin mai tîrziu.

– Nu, spuse simplu Jean Calmet.

Îşi găsi hainele pe întuneric, se îmbrăcă repede, îşi puse mîna în semn de adio pe fruntea Thérčsei, care nu se mişcase din pat, apoi ieşi în noaptea rece.

Traversînd strada Cetăţii, ridică ochii către mica încăpere pe care abia o părăsise, şi ceea ce văzu îl sfîşie, umplîndu-i pînă la refuz rana de o nostalgie tandră şi turbată: pe pervazul ferestrei era o sticlă de lapte asemeni unei prime imagini a copilăriei. Cînd urcă în maşină, lacrimile i se rostogoleau pe faţă.

Isabelle muri în lunea de după Paşte, pe 23 aprilie. Rezistase mai mult decît se prevăzuse, era epuizată, rămînea culcată, nu se mai ridica decît pentru cîteva clipe ca să-şi întîmpine colegii care se reuneau în fiecare zi în camera ei.

Fu îngropată la Crécy.

Se adunaseră o mulţime de băieţi şi fete în blugi şi un şir de ţărani în negru, cu pălăria în mînă.

Jean Calmet nu participă la înmormîntare.

I se povesti totul a doua zi, chiar cînd începea şcoala. Deasupra cetăţii sufla o briză uşoară, cerul ardea albastru, grupuri de copii se strigau, se împrăştiau pe trotuarele de la Mercerie.

Jean Calmet murea de ruşine. O părăsise pe Isabelle. Nu fusese s-o vadă decît o singură dată, de ziua ei de naştere, pe 20 martie; colegii mîncau prăjituri, deschiseseră

sticle de vin, ascultau melodii cîntate de Leonard Cohen, şi Joan Baez, şi Donovan, şi Bob Dylan.

Cît va trăi, Jean Calmet îşi va reproşa că nu se dusese la înmormîntare. De ce luase somnifere în dimineaţa aceea şi căzuse lat, dormind cu capul vîrît în perna grea, şi trezindu-se la ora cinci după-amiază, în momentul cînd se servea gustarea la Crecy? N-a îndrăznit să apară în faţa părinţilor lui Isabelle, a familiei, a tuturor elevilor lui reuniţi. I-a fost frică. O frică rea, ruşinoasă, care l-a încleiat de îndată ce a aflat de moartea elevei lui, spaima murdară de a nu i se reproşa că el trăia, el, inutilul, celibatarul, nelinişţitul, pe cînd frumoasa fată era acoperită de pămînt.

– Ce căutaţi aici, domnule Calmet? Plîngeţi? Vă bucuraţi de soarele care vă arde pielea? Aţi face mai bine să luaţi locul fiicei noastre, dragă domule. Pentru felul în care v-aţi irosit viaţa… Şi pe urmă, ar fi un serviciu pe care vi l-am aduce. Cînd te gîndeşti că la treizeci şi nouă de ani nu sînteţi bun decît să distilaţi rafinamentele cîtorva poeţi decadenţi. Ce ruşine, domnule Calmet. Şovăiţi? Mai uitaţi-vă o dată la fata noastră, închidem sicriul, îl aruncăm în groapă şi mergem să bem un pahar de vin la ferma bunicilor noştri. Găsim acolo biscuiţi, prăjituri. Tot ce trebuie pentru a-ţi droga laşitatea, nu-i aşa domule Calmet, distinsule domn profesor de latină al gimnaziului!

Jean Calmet a privit fotografiile de la înmormîntare şi a ascultat chinuit relatarea acelei după-amiezi.

Gata, s-a sfîrşit. Clasa îşi aminteşte de mica moartă. Jean Calmet se întîlneşte cu Thérčse aproape în fiecare zi. Adesea unul dintre elevii lui îi aduce un poem, un cîntec; titlul este mereu acelaşi şi îl arde de durere şi disperare: *Pentru Isabelle.*

Într-o după-amiază de sfîrşit de aprilie, pe o vreme blîndă, Jean Calmet se luă după o pisică pe cărarea de pe malul lacului. Pisica aceea îi vorbi despre o sumedenie de lucruri.

– N-ai înţeles nimic, spuse pisica. Eşti un inept, Jean Calmet, un biet ins care merge din rău în mai rău. Eu ţin la tine, Jean Calmet, eşti plin de calităţi, dar de ce nu încetezi s-o faci pe imbecilul zi de zi?

Jean Calmet mergea liniştit în urma „oracolului", ascultîndu-l cu atenţie.

– Uită-te la mine, spuse pisica. Oare eu îmi fac griji? Mă frămîntă pe mine remuşcări sau tristeţe?

– Tu n-ai un tată, interveni Jean Calmet, care trase un şut într-o pietricică albă de pe cărare.

– Basme, spuse pisica. Şi îşi ridică coada către cerul fără nori, de i se văzu anusul roz între fesele negre.

Jean Calmet se simţea bine. De-a lungul cărării se întindeau garduri vii şi ziduri calde, pe dreapta, iar pe stînga, lacul începea să se înroşească în lumina apusului.

– E frumos, mai spuse pisica. Umple-ţi ochii, umple-ţi fibra, ghiftuieşte-ţi sufletul, Jean Calmet. Într-o bună zi nu vei mai fi aici ca să-ţi hrăneşti extazul de om viu. Vezi vasul acela în faţă, la Evian? Priveşte-i albul. Şi Savoia, o vezi? Albastră şi violet, tot muntele răsună de cascade şi de căderi de pietre în prăpăstii. Şi ceţurile dinspre Rhône? Îţi aminteşti de heleşteiele pline de şerpi zigzagînd pe apele liniştite în care se oglindesc razele roşii? Îţi aminteşti de uliii de la gurile fluviului şi de plevuşca din apa învolburată?

– Dar tu, pisico, rosti Jean Calmet, tu îţi aduci aminte de figura tatălui tău?

Imediat regretă întrebarea, fiindcă pisica se întoarse şi-l privi cu un aer amuzat.

Îşi continuară însă drumul. Un moment, nici unul nu vorbi. Soarele era o portocală. Lacul se acoperea de zăbrele de aur.

Pisica rupse tăcerea prima.

– Jean Calmet!

– Da! Eu sînt.

– Te-ai gîndit pînă acum la moartea ta, Jean Calmet? Să nu-mi răspunzi. Eu nu vorbesc de moartea altora. Nici de ecoul ei în mintea ta. Nici de dragile tale cimitire. Vorbesc de moartea ta, Jean Calmet. Te-ai gîndit pînă acum la neantul tău?

– Pisică nu prea veselă, pisică răutăcioasă care-i pune întrebări tare triste tovarăşului ei. Tovarăşul nu înţelege de ce pisica e răutăcioasă pe drumul ăsta.

– Nu te prosti, spuse pisica. Vorbeşte despre moartea ta. Taci, nu-i aşa? N-ai înţeles nimic, Jean Calmet. Tu eşti doar pe jumătate viu. Te consumi. Eşti mai cenuşă decît tatăl tău. Şi sîngele tău? Carnea ta încă tînără? Creierul tău plin de nebunii nevinovate? Vrei să rîzi, Jean Calmet. Ori spiritul lui Dionysos, ori nimic. Pan sau moartea. Salvarea prin opere caritabile sau ultima văgăună din adîncul ultimului munte din Grecia sau de aiurea. La capătul celor mai bătrîne mitologii sau pe cărbunii aprinşi ai fiecărei ore. Eşti pierdut, Jean Calmet, dacă nu te hotărăşti!

Pisica mergea ondulat pe pietricelele cărării, cu blana strălucind, sigură pe labele ei. Jean Calmet admira exasperanta siguranţă a animalului şi nu putea să nu asculte tot ce-i spusese. Pisica avea dreptate. Perfectă. Se mortifica

în plictis, se scufunda. Cînd ar mai putea ieşi din mlaştină? Dacă tatăl lui l-ar fi văzut ţinîndu-se după acest profet… Ce-ar mai fi rîs! „Eh, la naiba cu ticălosul de taică-meu!“ Şi brusc viziunea zdrahonului roşu îl revoltă pînă în adîncul sufletului. Îl cuprinse scîrba. Se uită la pisica suplă, frumoasă, remarcă forţa, şiretenia, plăcerea de a merge pe drumul acela şi se hotărî să-i dea ascultare. Să i se supună metodic. Trebuia să fie fericit acum. Trebuia să se ferească de văgăuni şi de spaţii minate în care se complăcuse ani de zile. Nimic nu avea să-l mai oprească.

În acel moment, pentru că sesiză acordul bărbatului, pisica ştiu că Jean Calmet nu mai avea nevoie de ea. Coti spre dreapta şi porni pe un drumeag care ducea spre o casă acoperită cu iederă, se strecură printr-un gard viu şi dispăru.

Mirat de întîlnire, Jean Calmet transforma eleganţa animalului într-o frumuseţe supranaturală, iar cuvintele lui într-un avertisment divin. Îşi aduse aminte de sosirea serii, de terasele cafenelelor pline de tineri. Îşi aminti orele petrecute după crematoriu şi gustarea funebră. Îşi regăsi bucuria de atunci, apoi descurajarea. „Şi ce-am făcut în timpul din urmă?“ se întreba el. Şi scandalul provocat în cafenea? Şi odăiţa din Cetatea din Faţă? Simţi cum se întăreşte în el legămîntul de a fi înţelept, de a fi fericit, de a trăi de acum înainte în veselie şi credinţă.

În săptămînile care urmară, Fata cu Pisica se dovedi deosebit de bună şi de blîndă, iar Jean Calmet petrecu mai multe nopţi lîngă ea. Se înghesuia spre perete, sub afişul cu pantere, Thérčse îl săruta, îl primea în ea, îl păstra, îl lua din nou ore de-a rîndul. Acum Jean Calmet o iubea,

devenise cu adevărat amantul ei. Ea îi spunea că e fericită şi el era fericit, în acel început de lună mai, cînd păsărelele din Cetate îi trezeau în revărsat de zori într-o stare de încîntare tandră.

În acest timp, Jean Calmet fu convocat la directorul gimnaziului. Colonel, deputat, domnul Grapp era un bărbat înalt, integru, de o forţă fizică ce răzbătea din gesturile lui energice şi nervoase. Era pleşuv, avea un craniu enorm, plin de proeminenţe şi purta întotdeauna ochelari negri.

Lui Jean Calmet nu-i cădea bine convocarea. Ce voia Grapp de la el? Îi cunoştea furiile violente, opiniile preconcepute de om cinstit care înfruntă evenimentele, dar mai ales se temea de el ca de cel vîrstnic, de stăpîn. Niciodată nu-l întîlnise sau nu-l zărise doar de departe pe una dintre ulicioarele din Cetate, fără să încerce un sentiment de frică, de nelinişte şi chiar de remuşcări, foarte acut, subit, de parcă ar fi fost prins brusc comiţînd o greşeală sau i-ar fi fost demascate toate vicleniile. „Oare ce-am mai făcut? se întreba Jean Calmet după acele întîlniri. Ce-o fi avînd de gînd să-mi reproşeze?“ Şi fugea cît îl ţineau picioarele în direcţia opusă şi se strecura în vreun coridor de unde îl vedea pe Grapp trecînd; cu nasul lipit de geamul cu gratii, transpirînd de spaimă şi de ruşine, de multe ori se uitase la el, la bărbatul pleşuv, înaintînd cu paşi mari, viguroşi, combativi, în timp ce el, Jean Calmet, se tupila în umbra prăfoasă a culoarului!

De mai multe ori, în cancelarie sau în vestibulul care ducea spre biroul directorului, Jean Calmet resimţise

aceeaşi tulburare, aceeaşi frică pe care o trăia cînd intra în cabinetul tatălui său. De cum zărea statura înaltă a lui Grapp, cu vestonul din păr de cămilă caramel, ochelarii negri, tălpile din crep dublu, îl apuca tremuratul, se simţea umilit ca la Peupliers, cînd bătea la uşa doctorului, asudînd de turbare şi de spaimă. De zeci de ori s-a întrebat dacă şi colegii lui încercau aceeaşi teamă. François Clerc, Verret fugeau şi ei cînd se ivea uriaşul chel? I-a observat dintr-un colţ al cancelariei unde se prefăcea că cercetează un dicţionar sau caută un număr de telefon. Nici un răspuns. François Clerc şi Verret aveau un aer destins şi stăteau de vorbă liniştiţi cu Grapp. Dar poate că doar afişau acea dezinvoltură? Poate că erau îngrozitor de neliniştiţi, ca şi el, văzîndu-se străpunşi de Stăpîn? Într-o zi îi va pune întrebarea lui François. Dacă o să îndrăznească. Fiindcă punînd acea întrebare nedisimulată, nu însemna că se descoperă pe sine pînă în adîncuri?

Se anunţă la secretariat şi doamna Oisel, căreia Jean Calmet îi admira ochii verzi şi sînii frumoşi, îl rugă să aştepte cîteva minute pînă se va elibera domnul director. Jean Calmet, lac de sudoare, se agăţa de spectacolul oferit de prezenţa doamnei Oisel. Ea se aşezase din nou la maşina de scris şi sînii îi tremurau sub bluza subţire. Douăzeci şi cinci de ani, bronzată, veselă. Dar şi ea îl intimida fiindcă avea acces la director în fiece moment şi era la curent cu toanele Stăpînului, cu proiectele şi cu secretele lui. Ea lua parte la misterele din Eleusis[1]; admisă la trepied, la cărbuni,

[1] Port din Grecia antică unde se oficiau misterele legate de cultul zeiţei Demeter (n.tr.).

la elixire şi în fumul zeului-director-al oamenilor, exala o forţă iniţiatică ce-l pulveriza pe Jean Calmet. E o femeie frumoasă. E fericită. Şi-a găsit şi ea stăpînul: un bărbat chipeş, fin, un francez, stagiar în casa în care se predau matematica şi gimnastica.

Jean Calmet aştepta, aşadar, ca directorul să-i deschidă uşa templului. Năduşea din belşug, îşi ştergea mîinile de pantaloni, temîndu-se că tot frecîndu-şi palmele de genunchi şi de coapse să nu-i îngălbenească într-un fel obscen şi comic.

Doamna Oisel smulse o scrisoare din maşină, îi aplică ştampila gimnaziului, o semnă, o împături, o introduse într-un plic, linse partea cu lipici, o presă rapid cu pumnul şi o aruncă într-o cutie de carton unde se aduna corespondenţa zeilor. Uşa directorului se deschise şi domnul Grapp apăru în prag. Jean Calmet vru să se ridice, dar ceva în el îşi pierduse cumpătul şi nu consimţea, se închidea într-o vizuină neagră. Brusc, rezistenţele cedară, se sculă în picioare afişînd o aparentă degajare şi se apropie zîmbind de domnul Grapp. Enormă, fantastică, statura înaltă se încadra în rama uşii ca un imens paralelipiped de lînă galbenă. Ochelarii încoronau sinistru părul de cămilă, iar deasupra lor craniul chel lucea, alb, plin de cucuie. Gigantul deschise gura, saliva i se adunase la comisuri, dinţii inegali se arătau asemeni unor pietre funerare din fundul unui cimitir al mîncătorilor de copii. Şi mîna păroasă se întinde, enormă, către Jean Calmet. Jean Calmet care se împiedică de pragul uşii, roşeşte, simte sudoarea ţîşnindu-i la rădăcina fiecărui fir de păr, întinde la rîndul său o mînă umedă, îl

urmează pe mîncău în reşedinţa lui misterioasă şi se lasă într-un fotoliu prăpădit pe care i-l arată suzeranul. Impresionant, suzeranul stă înfipt în spatele biroului său, osos, masiv, ochelarii negri ascunzînd şi revelînd globii sinistri care-i străpung inima lui Jean Calmet.

– N-am să o iau pe ocolite, domnule Calmet, zise directorul cu un glas puternic, şi Jean Calmet remarcă o dată în plus accentul lui provincial în care intonarea şi consistenţa sunetelor îşi păstrează savoarea ţărănească. Dumneata eşti foarte iubit în această instituţie, domnule Calmet, noi apreciem înalta dumitale conştiinţă profesională. Elevii dumitale muncesc, eşti capabil să-i entuziasmezi, ştiu de la numeroşi părinţi cît te respectă şi te admiră. Asta mă autorizează să-ţi vorbesc astăzi cu toată hotărîrea.

Făcu o pauză, zîmbi cu toţi dinţii, iar Jean Calmet se pregăti să fie doborît şi devorat.

– N-am vrut să stau de vorbă cu dumneata imediat, domnule Calmet. Trebuia să-ţi las timp de gîndire şi reculegere. E vorba de incidentul de la Evęché. Îţi dai seama că totul a ajuns la urechile mele. Mi-au vorbit mai mulţi colegi, iar cîţiva părinţi mi-au împărtăşit mirarea lor. Adaug că am primit un telefon discret de la poliţia judiciară, care dorea să afle dacă nu cumva drogurile au fost de vină. În meseria noastră sîntem foarte supravegheaţi, domnule Calmet, şi cu atît mai puţin te înţeleg, cunoscînd înaltul dumitale simţ al datoriei care ne apropie pe toţi, că te-ai lăsat pradă unor asemenea excese. Ce s-a întîmplat, domnule Calmet? Erai băut? Te-ai debusolat complet? Un

moment de rătăcire uşor de înţeles, dacă asta ai vrea să susţii. Spune-mi, domnule Calmet. Dacă stau şi mă gîndesc, aş putea fi tatăl dumitale…

Jean Calmet făcu un efort cumplit ca să fixeze lentilele misterioase: nu putea scoate o vorbă, mîna umedă îi tremura pe braţul fotoliului.

– Am avut o indispoziţie, rosti el în cele din urmă.

Domnul Grapp îl aprobă cu o mişcare a capului, de parcă ar fi vrut să încurajeze un copil.

– Nu m-am mai putut controla, urmă Jean Calmet cu glas pierit. Am spus lucruri incoerente. Nu mai vedeam nimic…

– Necazul e că le-ai strigat lucrurile alea, i-o reteză dur directorul. În poziţia dumitale e foarte regretabil. Erau peste treizeci de elevi în cafenea. De altfel, această cafenea… în fine, e o altă problemă pe care o voi aborda la timpul şi la locul potrivit. Cred că eşti de acord, domnule Calmet, că atitudinea dumitale a fost absolut scandaloasă.

Jean Calmet admise, bîlbîindu-se.

– Eşti cumva bolnav de nervi, domnule Calmet? Ai nevoie de îngrijire, de un tratament de cîteva săptămîni într-o clinică?

Jean Calmet tresări, îngrozit. Clinica, psihiatrii, biata lui inimă scoasă la lumină, celula, regimul… Îndrăzni să se declare perfect sănătos.

– Îţi place să bei, domnule Calmet? Eşti văzut adesea stînd la masă înconjurat de elevi cu beri sau lichioruri de anason dinainte…

Nu, Jean Calmet nu era un băutor. Desigur, îi plăcea compania tinerilor. Nu, nu-i îndemna să bea. Nu şi nu,

domnule director, nu era atras în mod deosebit de alcool. Nu, vinul nu reprezenta pentru el o trebuință. Nu simțise așa ceva niciodată.

– Ar trebui să te însori, domnule Calmet, spuse directorul. Nu e bine ca un bărbat să fie singur. Dumneata, care vii dintr-o familie numeroasă, trebuie că te simți cu atît mai singur acum. L-am cunoscut bine pe scumpul dumitale tată, un om care a trăit pentru ai lui, copleşit de copii, de pacienți! Ah, ce om extraordinar era! Ducem lipsă în zilele noastre de oameni ca el. Țara asta are o serioasă nevoie de ei. Statura, domnule Calmet! Pumnul! Forța! Devotamentul! Pe scurt, se întrerupse el brusc, contez pe dumneata ca micul incident de la *Evęché* să nu se mai repete. Gîndeşte-te la ai dumitale, gîndeşte-te la noi. Aeriseşte-te. Găseşte-ți o tovarăşă de viață, fă-i copii, domnule Calmet. *Et libri, et liberi,* cum ziceau dragii dumitale latini. Ai avea timp să-ți buchiseşti cărțile şi să creşti o mică familie. Hai, la revedere, domnule Calmet. Am fost mulțumit să te văd. Am încredere deplină în dumneata.

Se ridică. Statura zdrobitoare în veston galben ascundea toată fereastra, o mînă mare, păroasă se întindea către Jean Calmet, i-o zdrobea pe a lui, o scutura în aer între burta canibalului şi victima provizoriu cruțată. Scăpat teafăr, se regăsi complet aiurit pe coridorul unde Ramuzul de bronz îl fixa cu ochii lui goi şi grețoşi.

Jean Calmet coborî în piața Palud. Era golit de gînduri, mergea maşinal în după-amiaza uşor călduță, puțin dulceagă. Ştia încotro merge. Nu-i era ruşine. Trebuia să alunge scena pe care o trăise printr-o altă scenă nu prea frecventă. Trebuia să scape de naivitatea lui Grapp astupînd fereastra, ucigînd viața.

Liniştit, coborî în piața Palud pînă la Louve, deschise o uşă cu mîna dreaptă şi porni pe o scară. Etajul trei.O uşă de lemn, vopsită în negru, cu o etichetă lipită pe ea: Pernette Colomb. Jean Calmet sună. Uşa se deschise: Pernette Colomb. Sînii mari în corsajul descheiat. Ochii lungiți cu fard strălucitor. Cincizeci şi cinci de ani. Rotundă, gura roşie, o figură ironică şi vulgară.

– Ei, a venit profesoraşul meu! exclamă ea, depuse un pupic pe obrazul lui Jean Calmet, se trase pe trei sferturi din uşă, făcu o reverență şi cu un gest comic îl invită să intre în apartamentul ei de două camere.

– Cum îți merge, profesoraşule? A trecut cam multişor de cînd n-ai mai dat pe la Pernette a ta. Ai avut multe de făcut şi prietene de iubit!

Jean Calmet nu se pierde cu firea: sub zeflemea, reperează un soi de tandrețe puțin voalată care îi atenuează uşor angoasa. Pernette se lipeşte de el pe canapea:

– Să ne gîndim mai întîi la cadouaşul tău, nu-i aşa, puiule, ca să ne luăm de-o grijă. Ca de obicei, profule?

Fără să se uite la ea, în mîna care se lăsase pe coapsa lui strecură bancnota de cincizeci de franci pe care o pregătise în buzunar. Pernette o înhață şi o aruncă într-un sertar al comodei, pe care îl încuie răsucind cheia de două ori. Bate din palme, se întoarce spre Jean Calmet şi se aruncă peste el pe canapea, ridicîndu-şi în sus picioarele goale, care lucesc. Îl înlănțuie, gura ei roşie care miroase a sirop de rodii se lasă rapid pe gura lui.

– Vino, puiule.

Îl trage de braț. Îl împinge în a doua încăpere, îl opreşte dinaintea unui lavabou. E cald. Îi deschide cureaua

pantalonului, îşi strecoară mîna în slip, îi apucă sexul şi-l pune pe marginea rece a chiuvetei. Săpun de toaletă roz. Două mîini, sub jetul cald, îi spală sexul erect. Îşi ţine pantalonii pe coapse. O urmează pe femeia voinică pînă la patul neted. Combinezon. Corset. Picioare deja goale. Se apleacă gîfîind, gura siropoasă aspiră, linge, o mînă aleargă pe spatele îngust al lui Jean Calmet într-un du-te-vino de o surprinzătoare rapiditate.

Chilotul negru alunecă pe pulpele groase. Pubis aproape trandafiriu. Mîna profesorului de limbă şi literatură latină de la gimnaziul cantonal din Cetate scotoceşte în cuibul public şi dă deoparte buzele lubrefiate cu glicerină.

– Vino! Vino! Suspine. Zvîrcoleli. Jean Calmet înge-nunchează între rotunjimile, obuzele, putinicile, jam-boanele netede ale Pernettei Colomb. Într-o zi îi explicase numele de Pernette. De fapt mă cheamă Denis. Dar tatăl meu mă iubea ca un nebun. Îi plăcea să bea. Era meşter şindrilar. La Fribourg, înainte de război. Mă lua pe bicicleta lui şi mergeam să dăm o raită prin împrejurimi, ne opream prin cafenele, el mai trăgea cîte un cidru, un absint, absintul era pe vremea aia pe toate drumurile. Tata mă striga vaca domnului, Pernette a lui, le zicea amicilor că eu sînt singura lui dragoste, consolarea lui, mîntuirea. Într-o zi, cînd băuse prea mult, ca de obicei, a căzut de pe un acoperiş şi şi-a rupt gîtul. De atunci n-am mai vrut să mi se zică altfel decît Pernette. Asta-i tot ce mi-a rămas de la el. Numele meu de luptătoare, domnule profesor! Jean Calmet s-a înfipt adînc în voluminoasa buburuză care se preface tulburată, pricepută. Dragă! Dragă! strigă gîza. „Francezule, încă un efort!“ gîndeşte „dragul“ pe care cuvîntul acesta îl răneşte.

Dar plăcerea umedă îl apasă, îl suge se ancorează profund în ea, aproape imobil, se răspîndeşte în cavitatea fericirii.

Jean Calmet nu-i trist, iar vacarmul din piaţă îi promite să-i ţină de cald cînd va coborî. Denise se pierde în gentileţuri; cum îşi cunoaşte clientul de ani de zile, îi oferă un pahar de vin bun ca să nu plece prea singur în oraş.

Jean Calmet mai primeşte un pupic cu adieri de rodie. Şovăie în dreptul pragului. Iese. Da, desigur, am să mai trec. Ajuns în coridor, tristeţea se prăbuşeşte peste el. Coboară scara. Din nou în piaţă, încearcă o ruşine care-l îngheaţă, îl face să evite privirile oamenilor. Oh, Jean Calmet, tu ştii prea bine că Denise este femininul de la Dionysos! Sora, fiica, soaţa exaltată a divinului! Parodie. Se lasă înserarea. Jean Calmet îşi pleacă fruntea, şi în acel moment, aşa cum cedezi zonelor de umbră, acceptă să se îndepărteze de munţii mari, plini de zei.

III

GELOZIA

Oasele lui sînt încă pline
de vigoarea tinereții…

Iov, XX,11

În acest timp, la gimnaziu avu loc o manifestare de care vorbi toată țara şi-i acordă o celebritate definitivă domnului Grapp. Din rațiuni diferite, manifestarea avea să schimbe viața lui Jean Calmet.

Totul începuse la Catedrală, în decursul ceremoniei promovărilor care marchează trecerea a sute de băieți şi fete de la colegiul secundar la gimnaziu. Cum dispunea de un amvon foarte solemn pentru a recita un poem, un elev profită de împrejurare ca să critice verde în față sistemul, să pună la îndoială programele, să-şi bată joc deschis de profesori şi să-şi îndemne colegii să nu mai suporte multă vreme situația.

Scandal înspăimîntător.

În timpul promovărilor, şi de la amvonul sacru al bisericii, un contestatar, un stîngist insulta autoritățile! Ziarele exagerau întîmplarea, toată țara reacționa: regiunile rurale nu scăpau ocazia să blameze o şcoală care fabrică doar stîngişti, oraşele se împărțeau între falşi duri de dreapta şi socialişti puşi pe glume, părinții trimiteau la redacții scrisori animate de dorința răzbunării şi insistau să li se tundă pletele fiilor lor.

Domnul Grapp şi Departamentul Instrucției Publice luară o decizie spectaculoasă: oratorul fu eliminat. În loc să înceapă cursurile în aprilie, nu se putea întoarce la gimnaziu decît în septembrie. Acesta se dovedi pretextul pentru tot felul de evenimente pe care grupările de stînga

le provocau fără încetare chiar de la sfîrşitul lui aprilie: defilări cu banderole şi pancarte, întruniri dezlănţuite în micile pieţe din Cetate, manifeste zilnice al Cîrtiţei, ale lui Spartacus, ale ligii marxiste sau ale Rupturii, discursuri ale eliminatului în faţa Departamentului Instrucţiei Publice. „Reintegraţi-l pe Pierre Zwahlen“, scanda în piaţa Barre o mulţime colorată şi veselă, printre care se amestecaseră destui vagabonzi, beţivi, presupuşi legionari, suflete damnate ale cartierului şi ale celor două cafenele deocheate.

Era într-o frumoasă după-amiază de primăvară, frunzele încoronau arbuştii din Barre cu o spumă diafană, iar castanul cel mare întinerise cu o sută de ani. Tinerii, gesticulînd şi rîzînd, pătrunseră în strada Universităţii într-un cortegiu dezordonat: se dansa, se cînta, fetele purtau flori în păr, pansele împletite în cosiţe, trandafiri mici, altele ridicau buchete de lalele culese de prin parcurile publice, la Ouchy, la Montbenon, fiindcă totul ne aparţine! Pentru noi sînt florile, pentru noi sărbătorile. Nu lipsea nimic. Pancarte vesele: faceţi dragoste, luaţi-i la trei păzeşte pe profi, schimbaţi şcoala, părinţii voştri sînt nişte tolomaci, şi iar dragoste, libertate, ca într-un poem de Eluard. Rochii lungi, picioare goale, blugi, toate uniformele abandonate pe malul fluviului de către sudişti la sfîrşitul zilei decisive de 6 aprilie 1865[1], şi cîntece frumoase, *Partizanul, Internaţionala, Bandiera rossa, Vremea cireşelor,* şi oameni stupefiaţi pe trotuare, alcoolici de prin partea locului cărora bărbile de trei zile le dau aspectul unor scaieţi, prostituate

[1] Dată marcantă a istoriei Statelor Unite ale Americii: nordiştii cîştigă războiul de Secesiune şi abolesc sclavia. După o săptămînă, Lincoln este asasinat (n.tr.).

bătrîne încîntate de tot acest balamuc; trei coşari beţi îşi aruncă în sus uneltele, un băcan înfuriat vrea să cheme poliţia, dar sfîrşeşte prin a intona *Vremea cireşelor* împreună cu ceilalţi, un pitic ţîşnit ca o ghiulea din Cafeneaua Mozaic nu-şi poate înfrîna avîntul, se izbeşte de un grup de fete înflorite şi se îndeasă în ele, îşi întinde braţele prea lungi, se cramponează de o fustă portocalie, strînge un mijlocel cu amîndouă mîinile şi porneşte să se învîrtească, dans, piruete, cu frumoasa înaltă, sublimă adolescentă a tuturor visurilor lui.

Jean Calmet privea spectacolul cu o intensă plăcere. Şedea pe zidul mic care delimitează parcul de maşinile jandarmeriei, de la poalele Castelului, îndrăgea culoarea cerului, acel albastru viu care însoţea farandola, îl amuzau sloganele repetate la megafon, agitaţia, hărmălaia, şi cînd Zwahlen îşi pronunţă discursul, îl ascultă şi se bucură. Brusc se întunecă şi spaima îi puse un nod în gît: zărise în mijlocul unui grup de fete şi băieţi un coşuleţ rotund care îi amintea acut de ofranda Scufiţei Roşii. Privi cu atenţie grupul: coşuleţul apărea între două şolduri, pe jumătate ascuns acum de lozinci scrise pe pînză şi de pancarte. Jean Calmet desluşi dintr-o dată nişte plete aurii care se revărsau sub o tocă galben cu alb: Thérčse. Şi cine o ţine de mînă? Tînărul cu părul lung? Dar e Marc, băiatul acela melancolic, Marc, logodnicul fetiţei moarte la Crécy. Marc-Orfeu cu păr frumos care fusese fotografiat pe lespedea rece împreună cu diafana Euridice la porţile Infernului. Marc o ţine de mînă pe Thérčse. Vîrtej de rochii şi panglici. Strigăte. Hohote de rîs. Apoi megafoanele îndeamnă

mulțimea să se regrupeze în Piața Tunelului și în cîteva minute Barre-ul devine pustiu, se mai aud cîntece care se îndepărtează, primăvara rămîne stăpîna locului.

Jean Calmet o regăsi pe Thérčse la *Evęché:* îi povesti de manifestație fără a pomeni nimic de Marc. Își reluase studiile la Belle Arte, avea de gînd să studieze decorațiunile interioare, mergea mai repede ca învățămîntul. Nu, nu se întorsese la Montreux. Acolo își va petrece week-end-ul. Montreux: Jean Calmet văzu pîlcurile de palmieri lîngă lacul violet, sub crenelurile hotelurilor gotice din golful de aur topit.

– Ne întîlnim duminică seară?

– Unde ai să fii?

– La *Apollo,* cred. Treci să vezi dacă sînt acolo. N-am să stau toată ziua cu mama. Da, treci pe la *Apollo* în jur de șase. Bem un pahar și ne întoarcem în Cetate. D-ac?

– D'ac, articulă Jean Calmet. Ea spunea întotdeauna *d'ac* pentru „de acord". Începuse și el să vorbească așa. Ai lucrat astăzi?

Nici un răspuns. Gest evaziv. Zîmbet șters de limbă, oh, pisico, pisică în bluză transparentă, pisică împodobită cu coliere din piele și aramă, cu inele arăbești și afgane, pisică în blană de așchii de bronz ondulate de unde se ivește aripa nebuniei și a dorinței zbătîndu-se în umbra umedă.

Apoi se despart, Jean Calmet merge să corecteze niște lucrări la el acasă, se culcă devreme, doarme. Dimineața se scoală aducîndu-și aminte de întîlnirea de duminică la Montreux.

Se făcuse ora opt cînd ajunse la gimnaziu. Își parcă mașina pe strada Mercerie și, de îndată ce coborî, simți că

se petrece ceva anormal. Dînd cu ochii de el, un tip a cărui figură îi era necunoscută se ascunse rapid în spatele unui zid. Pe băncile de pe promenadă se îngrămădeau pancarte, niște copilandri, elevi după înfățișare sau ucenici în primul an, fumau țigări sprijinind vitrina de la *Evęché.*

Jean Calmet, la ora aceea matinală a revărsatului de zi, cînd porumbeii de la Catedrală îi dau prima sărutare cioc în cioc porumbiței ronsardiene, tînărul și politicosul profesor Jean Calmet se afla la mii de lege depărtare de a bănui ce revelație avea să-i aducă dimineața și efectul fatal pe care această descoperire îl va exercita asupra propriei lui vieți, de pe acum minate de un anumit număr de agresiuni și stări sufletești destul de eficiente pentru a-l arunca Cerberului.

Dar era ora cînd își citea *Tribuna.* Jean Calmet, sorbind un ristretto cald, parcurgea ziarul admirînd numeroasele porcării glorificate în paginile lui cenușii.

Un al doilea ristretto ceva mai cald. Apariția cîtorva elevi grăbiți. Fum de țigări. Ovomaltine. Soneria de intrare în clase, perceptibilă prin ușa deschisă.

Și, deodată, distracția.

Cam o sută de tineri sosesc în fugă de pe strada Mercerie și se așază pe pavaj în curtea de jos a gimnaziului, rîd și strigă slogane. E un *sit-in*[1]*:* ca în campusuri, stau pe jos, se distrează, profesorii pășesc peste ei ca să intre în clădire. Vreo cincizeci de băieți pătrund gesticulînd în curtea de sus. Un megafon îi îndeamnă pe gimnaziști să

[1] Manifestație nonviolentă la care participanții se așază pe jos pe stradă sau în locuri publice (expresie englezească) (n.tr.).

reacţioneze împotriva deciziei luate de directorul Departamentului. Învălmăşeală. Strigăte. Cîteva grupuri se pregătesc să intre în clădirea Academiei. Brusc se face linişte, toţi rămîn pietrificaţi; în uşa Academiei, masiv, imens, cu craniul lucind, pe nas cu teribilii lui ochelari negri, domnul Grapp îşi face apariţia, gînditor, contemplîndu-şi adversarul. Dar, în pofida forţei concentrate pe care o încarnează, altceva uluieşte asistenţa: în mînă – monstruozitate nouă, obiect apărut din vremi trecute, semn agresor şi dominator, stîrnind mirarea ca un animal arhaic –, Grapp ţine un harapnic, un harapnic lung de artilerie, încolăcit ca un şarpe gata să muşte, o curea lungă de piele împletită, prinsă de un mîner lucitor şi solid ca o bîtă. Un moment de stupoare, un băiat scoate un strigăt, megafonul îşi reia refrenul şi mulţimea manifestanţilor se îndreaptă către intrarea principală. Şi Grapp s-a pus în mişcare. Cîteva secunde de ezitare. Apoi Grapp ridică harapnicul, îl face să şuiere şi se repede asupra agresorilor. Descumpăniţi, băieţii bat în retragere. Vor spune mai tîrziu: nu din frică sau din respect, surprinderea a fost cea care i-a făcut să cedeze. Toţi sînt năuciţi, înmărmuriţi, cîţiva rîd nervos. Alain şi Marc fac fotografii, dar harapnicul şuieră, nu se încurcă, Grapp înaintează, un grup întreg o rupe la fugă şi ajunge la poarta mare în dezordine. Grapp nu se mai poate stăpîni, aleargă de la unul la altul, cu harapnicul ridicat, îi ajunge din urmă pe fugari, aleargă pînă la barăcile de lemn de lîngă intrarea din vest, se întoarce în salturi mari, cu harapnicul ridicat, şuierînd, trece de portal, îi urmăreşte pe cei scăpaţi teferi în strada Cetăţii din Faţă, o ia înapoi, apucă venerabilul portal cu gesturi mari şi închide grilajul. Curtea e pustie. Domnul Grapp e stăpîn pe situaţie.

Jean Calmet a văzut toată scena de la o fereastră a cancelariei. Şi el este la fel de năucit. În zilele următoare, elevii îi vor da amănunte pe care nu le-a putut sesiza de la etaj: domnului Grapp îi curgeau balele şi făcea spume pe cînd fugea, scotea strigăte nearticulate, un elev a fost lovit în ochi cu harapnicul… Nimic nu se mai putea adăuga panicii inspirate de colosul înarmat cu cumplita împletitură ucigătoare. În zilele următoare, o ploaie de caricaturi, fotografii, mesaje. Grapp îşi cîştigase dreptul la o menţiune în *Le Monde,* la un portret, înarmat cu harapnicul în *Le Canard enchaîné:* glorie şi rîs galben, rîs negru sau rîs roşu, din nou toată lumea se învrăjbeşte şi se ia la ceartă.

Ce este un harapnic? Jean Calmet se gîndea la instrumentul puterii. Harapnic de călău, harapnic de amant, harapnic al umilinţei şi al plăcerii. Să biciui sîngele. Un stimulent. Cafeaua asta m-a stimulat. Să biciui un puşti neascultător. Tu vei fi biciuit! Moşul cu biciul[1]. Şi chiar aşa a fost supranumit imediat Grapp de toată lumea: Moşul cu biciul. Dar în fotografii, în ziare, ochelarii negri, calviţia cu protuberanţe şi rictusul corijau sever ceea ce cuvîntul ar fi avut ca nuanţă blajină. Dimpotrivă, această poreclă căpăta o conotaţie sadică, iar statura peronajului, umerii enormi, grumazul puternic, mîinile păroase îi confereau extravaganţă. În faţa imaginilor din ziare, pe care cerneala tipografică le înnegrea şi le simplifica sinistru, pînă şi cei care nu-l întîlniseră niciodată pe domnul Grapp resimţeau vigoarea lui colerică, turbată, concentrată ca pe o evidenţă insuportabilă. Ca pe un soi de obscenitate.

[1] Personaj mitic, înarmat cu un bici, cu care erau ameninţaţi copiii (n.red.).

Într-o noapte, lui Jean Calmet îi apăru harapnicul într-un coşmar; începu să strige şi se trezi supărat pe frica lui, promiţîndu-şi să se supravegheze. Nu era nimic de făcut: statura lui Grapp crescuse şi mai mult după întîmplarea aceea, grotescul, bufoneria, nebunia scenei nu făcuseră decît să-i sporească misterios autoritatea nesăbuită şi brutală pe care Jean Calmet i-o recunoştea. Băgase de seamă, în discuţiile pe care le avusese aproape în fiecare zi cu elevii la cafenea că tinerii reacţionaseră şi continuau să reacţioneze exact ca el: consideraseră biciul ca pe un avertisment patern dat de destin. Exasperaţi, furioşi sau doar ironici, ei părăsiseră terenul, fugiseră sub ameninţarea teribilei curele. Dar mai degrabă decît în faţa ei şi a şfichiului şuierînd, ei cedaseră simbolului autorităţii, însemnul distinctiv al Tatălui, sceptrului şi ordinii, şi această fatalitate ierarhică îi liniştea tot atît, în profunzime, pe cît îi agasa la suprafaţă. Autoritatea se manifestase, glorificată de atributul ei: totul era bine. Puteau rămîne copii, fiindcă Tatăl era la putere. Fiindcă el veghea. Fiindcă se arătase în toată măreţia lui vijelioasă şi dominatoare.

Zeus! Jupiter tunînd! Din trecutul îndepărtat ieşeau la iveală analogii paterne. Şi locotenentul Creatorului, Regele-Dumnezeu, tatăl statului, prinţul-tată al supuşilor săi, toate ipostazele unui *pater familias* sever şi necruţător în aspra lui bunăvoinţă.

În clasă, într-una din dimineţi, lăsară deoparte *Măgarul de aur* ca să vorbească despre eveniment, şi Jean Calmet îşi dădu seama o dată în plus de atenţia ce i-o acorda fiecare dintre elevii lui. Nu din cauză că zeci de postere şi teancuri

de manifeste acuzau violenţa. Era ceva mai grav: ca descoperirea Dependenţei. Şi se simţeau cu toţii curios de uşuraţi şi de liniştiţi.

În dimineaţa aceea, de la catedra lui, Jean Calmet se uita mai ales la Marc, care îi evita privirea. Marc şade în fundul clasei, în colţul opus ferestrelor, alături de Sandrine Dudan. Menaj perfect, Marc şi Sandrine se sprijină unul pe altul, trişează împreună, desenează, fac filme. Sandrine e mică, negricioasă, iute ca o capră de munte. Marc îi evita privirea… Ceva nu-i dădea pace lui Jean Calmet. După prima manifestaţie, Marc începuse să lase urme din ce în ce mai frecvente la Thérčse: mai întîi fusese un clasor, un fular, apoi agenda lui şi, printr-un soi de neruşinare provocatoare, *Romanele greceşti şi latine* din colecţia *Pléiade,* pe care Jean Calmet i le împrumutase. Chiar de la uşă, Jean Calmet recunoscuse cartea groasă, verde, pe unicul scaun de la căpătîiul patului desfăcut.

– Cine ţi-a dat cartea asta? întrebase el gîfîind. Nici măcar n-o salutase pe Thérčse, n-o cuprinsese în braţe, nu depusese un sărut scurt pe tîmpla încadrată de spuma părului.

– Unul dintre elevii tăi: Marc. Voiam să citesc *Măgarul de aur.* De cînd mi-ai vorbit de el…

– Ai fi putut să mi-o ceri mie.

Jean Calmet puse întrebarea care-l sufoca:

– Ţi-a adus-o aici?

– A uitat-o la plecare. Te deranjează?

Ticăloasa. Gata. S-a terminat. Nu mai am nimic. Marc… îi revede faţa frumoasă şi insolentă, şuviţa lungă

de păr căzută peste nas, ochii strălucind de o ardoare blîndă, gesturile domoale, atît de tandre, pe mormîntul din Crécy… Simte că ceva îl sfîşie pînă în adîncul sufletului.

– Şi-a petrecut noaptea aici?

– Pentru Dumnezeu, Jean! Am nouăsprezece ani! Fac ce vreau, înţelegi, tot-ce-vreau!

Ochii ei sînt plini de fulgere. Fata cu Pisica scuipă, se trage înapoi, e gata să atace. Marc pe cuvertura aurie. Marc şi ceşcuţele de cafea. Marc în adîncul patului, Marc crucificat, Thérčse peste el, iazmă adorabilă, demon-femelă care se rostogoleşte, vampir încununat de aur diafan. Oh, cămăruţa a ajuns un castel pe un munte împădurit, o fortăreaţă blestemată în care geniul răului îi atrage pe bieţii trecători! Vrăjitoare, călău, zînă malefică, Fata cu Pisica aduce la ea băieţi de prin împrejurimi, le macină carnea, se înfruptă din ea, se hrăneşte, sîngeroasa!

Thérčse nu-i sare în cap.

– Vino, atîta îi spune.

Jean Calmet se apropie de ea.

Thérčse îl întîmpină, îşi deschide braţele, îşi freacă buzele de gîtul lui unde barba zgîrie puţin, îl atrage spre patul desfăcut. Sînt ceasurile cinci, sfîrşit de după-amiază, străzile trebuie că sînt pline de oameni aferaţi. Îl culcă pe Jean Calmet ca pe un prunc, îi scoate fără grabă hainele, îl înveleşte cu cearşaful şi cu velniţa groasă, se dezbracă şi ea, se întinde peste el, îl întemniţează în noaptea ei blondă, îl parcurge cu o limbă rapidă ca o ploaie de vară.

Privirea lui Marc se fereşte mereu. Fascinat, Jean Calmet nu-şi poate desprinde ochii de la capul lui frumos, brunet, de la şuviţa neliniştitoare… Pe unde era în noaptea

trecută? În odăiţa din Cetatea din Faţă? Au făcut dragoste, nu încape îndoială. E destul să mă întorc cu spatele ca ei să se întîlnească. Marc, optsprezece ani, Thérčse, nouăsprezece…

Clasa fierbea. Elevii îşi luau vorba din gură. Tonul urca. Agitaţia colora obrajii, iar Jean Calmet nici măcar nu încerca să arbitreze dezbaterea. Se sprijinise de o bancă în fundul clasei, chiar lîngă Marc. Cotul lui atingea puloverul de lînă groasă al băiatului care nu se trăgea înapoi, parcă încremenit de oboseala. Se trezi în cafenea în timp ce clopotele Catedralei băteau miezul zilei, la masa lui Jean Calmet, cînd Thérčse, care se oprise o clipă în prag, în lumină, îi reperase şi se apropia de ei rîzînd.

– Bună ziua, domnule profesor. Bună ziua, Marc. Purta un batic de caşmir alb cu galben peste plete şi părea o icoană. Bună ziua. Marc…

Toţi trei ştiau. Jean Calmet le spiona privirile. Doi copii bucuroşi. Un gimnazist şi o studentă la Belle Arte. Mîncară toţi trei, Thérčse, Marc, Jean Calmet, apoi copiii se întoarseră la ore şi Jean Calmet, care era liber, porni spre casă, unde avea de rezolvat corespondenţă şi de corectat lucrări.

Ieşi pe la ora cinci şi se duse să bea o bere. La braseria *Sallaz,* în faţa ferestrei, un tînăr făcea însemnări pe o Biblie. Era un bărbos, puţin peste douăzeci de ani, cu umeri largi şi cu ochelarii pe nas. Citea, scria unele lucruri într-un carnet, îşi continua lectura şi, cu un mic creion de argint, făcea adnotări pe marginea textului şi sublinia pasaje lungi, ajutîndu-se de o riglă de buzunar, aşa cum au mate-

maticienii. Jean Calmet se uită la el cu invidie: în pofida vacarmului, băiatul se izolase total în lectura lui, pătruns de text, însufleţit de cuvînt ca un ermit în chilia lui. Răspîndea o impresie de forţă concentrată şi de seninătate. Continua să scrie pe marginea Bibliei, să sublinieze şi să noteze scurt şi îngrijit în carneţelul lui. Oare cine era? Un student la Teologie sau un pastor tînăr de la una dintre parohiile Sallaz sau Chailly? Era vineri. Îşi pregătea fără îndoială predica de duminică. Sau era vorba de unul dintre numeroşii evanghelişti care străbat ţara în lung şi în lat, îi atrag pe tineri şi întemeiază comunităţi dezordonate, pe care se grăbesc să le abandoneze pentru locuri ceva mai stabile? Ăsta părea prea serios pentru un asemenea rol. Atunci, educator? Un preot într-o instituţie? La casa de corecţie din Vennes, de pildă? Jean Calmet se cutremură. Casa din Vennes planase ca o ameninţare asupra întregii lui copilării. „Dacă nu eşti cuminte, te trimitem la Vennes!“ „Ah, ce copil, spunea mama unuia dintre pacienţii doctorului, un muncitor în portul Paudex care avea necazuri cu băiatul lui; a ajuns la Vennes, evident!“ Pe vremea aceea se vorbea de *Casa de corecţie:* Jean Calmet o popula cu copii goi, plini de răni, cu călăi înarmaţi cu vergi şi cu bice. Ca într-o imagine englezească pe care o văzuse într-o carte veche a doctorului, băieţii erau legaţi de pat, ţintuiţi de perete cu inele, bătuţi cu cravaşa, în fundul dormitoarelor, de supraveghetori enormi şi groteşti.

Dar bărbosul ăsta nu avea nimic dintr-un torţionar. Citea sîrguincios, cu o vizibilă plăcere, iar Jean Calmet se minuna că, după mii de ani, vorbele lui Moise, David sau Solomon puteau captiva şi umple o inimă cu o vigoare

proaspătă; că o parabolă a lui Iisus era în stare să exprime adevărul cotidian; că povestirile ucenicilor Lui sau scrisorile Sfîntului Pavel confereau sentimentul securităţii ca nişte locuinţe solide şi luminoase, ca nişte evidenţe actuale.

Trecu o suflare peste mesele celor care beau vin alb şi bere. Un zgomot confuz de glasuri de demult bîntuia sala: Dumnezeul poet, Dumnezeul cuvintelor îşi trimitea Verbul prin acea Biblie mică, grena, deschisă lîngă o halbă de bere, şi milioane de strigăte tumultuoase din Vechiul Testament repetau la rîndul lor cuvîntul Domnului, tînguielile şi laudele evanghelişti lor repercutau ca un ecou glasul Lui.

Înmărmurit, Jean Calmet se lăsa furat de un extaz catastrofic, de parcă l-ar fi aşteptat de luni de zile. Un tufiş de mărăcini luă foc. Flori se umpleau de sînge. Armate de broaşte invadau străzile şi pătrundeau prin case. Nori de ţînţari izvorau din praful pămîntului. Muşte veninoase îşi făceau apariţia. Turmele de mai mureau pe marginea drumului, iar Jorat ajunsese doar o grămadă de hoituri rău mirositoare. Ulceraţii şi pustule acopereau membrele tuturor acelora pe care Jean Calmet îi cunoscuse mai îndeaproape sau mai de departe, de parcă ar fi trebuit pedepsiţi că întîlniseră o creatură atît de exasperant culpabilă. Un enorm nor de grindină se rupse dintr-o dată peste ţară, masacrînd iarba înaltă plină de clopoţei şi livezile cu petale strălucitoare. Pe urmă, vîntul vijelios aduse tone de lăcuste asupra oraşelor şi satelor; ele se lipeau de urechile şi de ochii celor care îndrăzneau să iasă din casă. Părinţii, elevii, toate cunoştinţele lui Jean Calmet erau aproape morţi, în genunchi, nenorociţi, cerînd îndurare; o noapte deasă ca

supa de mazăre acoperi complet tot teritoriul. Era lipicioasă, grea, şi cînd toţi primii-născuţi muriră la aceeaşi oră, Jean Calmet se simţi în fine bucuros că, fiind prîslea tribului, scăpa încă o dată de mînia celui Etern.

Bărbosul continua să citească din Biblie.

Jean Calmet îşi băuse berea de mult. Unde era Marc? Unde era Thérčse? Făceau dragoste sub cuvertura de culoarea aurului? Goi, năduşiţi, agili, îşi amestecau saliva, răsuflarea tînără, şi din patul lor, din patruzeci şi cinci în patruzeci şi cinci de minute auzeau zbîrnîind soneria gimnaziului. Jean Calmet nu era supărat pe ei. Suferea. Un ac îi străpungea inima cînd îşi imagina îmbrăţişarea umerilor şi a mîinilor, subsuorile negre ale lui Marc lipite de subsuorile blonde ale Thérčsei. Un vîrf de cuţit îi sfredelea capul cînd revedea suprafaţa netedă, suptă, uniform argintată din jurul buricului mic, de fetiţă, al Thérčsei. Tăişul unei securi se abătea peste mîinile lui, sfîrtecîndu-i carnea pînă la os, în clipa cînd revedea unghiile fine ale degetelor de la picioare pe care Thérčse le întindea spre el din fundul patului: „Muşcă-mă, spunea ea, ia-mi degetele în gură, ca atunci cînd eram mică şi tata striga: vreau să te mănînc, mă gîdila, îmi lua picioruşul în gură, mi-l muşca, ah ce foame-mi este, ah, ce foame, spunea el, iar eu chiar credeam că o să mă înghită cu totul!“

Imaginea trezea ciudate amintiri în Jean Calmet. Era un joc foarte vechi, probabil că avea vreo patru ani şi nu şi-l amintea niciodată fără a resimţi cu un fior genul acela de oroare inspirată de zgomotul cuţitului pe piatra de ascuţit. Doctorul se întorcea din turneul lui, cu faţa roşie,

plină de sudoare sau cu părul lipit de ploaie. Ei terminaseră cina şi fraţii mai mari urcaseră în camerele lor; bona spăla vasele, iar la masa mare de jos nu rămăseseră decît Jean Calmet şi mama. Copilul colora un desen şi îngîna un cîntec, doamna Calmet tricota. Deodată, maşina! Portiera care se trînteşte, paşii grei şi grăbiţi pe pietriş. Uşa de la intrare, zgomot în vestibul şi tatăl pătrunzînd în încăpere. Tacîmul lui e aşezat în capul mesei, dinaintea pendulei mai înalte decît el. Îşi bate pe umăr soţia, îl ridică în braţe pe Jean, îl ciufuleşte, îl sărută, îi corectează dintr-o trăsătură desenul, rîde de el, iar îl sărută şi îl lasă jos. Copilul rămîne în picioare dinaintea bărbatului hămesit. Doamna Calmet aduce carnea şi toarnă un pahar de vin.

– De ce ai rămas înfipt în faţa mea? strigă doctorul care-l ţintuieşte cu privirea pe Jean, mestecînd carnea cu lăcomie. Un moment de tăcere, timp în care nu-l mai slăbeşte din ochii lui sălbatici.

– Am să te mănînc dacă n-o rupi la fugă. Am să te mănînc aici, la masă, mititelule!

Jean Calmet nu poate să fugă. Nici n-are chef s-o facă. Cunoaşte urmarea şi aşteaptă. Freamătă de plăcere şi de spaimă cînd se gîndeşte.

– Vasăzică nu vrei să te ascunzi! Lasă că ai să vezi tu!

Doctorul ia cuţitul de carne cu mîna dreaptă şi îl ridică în faţa lui. Lama scînteiază. În stînga ţine cuţitul de masă şi, alene, cu grijă, ascute cele două lame, frecîndu-le cu putere una de alta, în timp ce se strîmbă cu cruzime, rostogoleşte ochii, îşi arată dinţii şi îşi trece limba peste buze.

– Ah! Ah, strigă el îngroşîndu-şi glasul, ah, ah, ah, am să te mănînc. Degeţelule, ai să fii un fel în plus la masa mea! Nu vezi, ascut cuţitul cel mare!

Şi copilul admiră lama care străluceşte şi aruncă fulgere sub lampă.

– Ascultă, oţelul se ascute, ascultă concertul ăsta frumos!

Şi pe Jean îl încîntă cumplitul şuierat al celor două lame.

– Ah, ah, ah, domnul cel gras o să-l mănînce pe băieţelul care hoinăreşte prin pădure!

Doctorul face tot felul de grimase. Dintr-o dată, cu o agilitate incredibilă, întinde laba, îl înhaţă pe Jean de guleraş, îl trage spre el, îl îndoaie pe genunchi şi pune lama rece pe gîtul lui.

– Ehei, mieluşelule! strigă doctorul. Ia să-i tăiem noi beregata! Să-i curgă sînge mititelului!

Vîrful cuţitului înţeapă pielea, doctorul apasă puţin, aşa-i jocul, oţelul se înfundă un milimetru în carne, unde cîteva vase mici cedează imediat. Mîna stîngă a doctorului strînge tare umărul firav. Dreapta plimbă cuţitul pe gîtul alb. Călăul grohăie şi bombăne. Victima se abandonează şi leşină de plăcere. În fundul încăperii, în umbră, doamna Calmet, nemişcată, priveşte scena rituală cu ochi ficşi, lipsiţi de expresie.

Doctorul îi dă drumul băiatului şi continuă să mănînce ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Gata, s-a terminat. De altfel, e timpul de culcare. Temător, Jean depune o sărutare pe obrazul tatălui său, iar mama îl duce în camera lui de la etaj şi îl culcă după o toaletă rapidă…

Jean Calmet plăteşte berea şi iese. Se aprind luminile. Thérčse şi Marc au adormit probabil. Se întoarce acasă şi se aşază visător la birou: printr-o coincidenţă ironică, pe teancul lucrărilor de corectat, foaia lui Marc e prima. Citeşte cu voce tare: Marc Barraud, Traducere din latină, 2 G clasică. M.T. Cicero: *De finibus*. Ia foaia, o pune dinaintea lui şi, cu un condei plictisit, începe să sublinieze cu roşu greşelile şi interpretările eronate pe care oboseala dragostei le dictase preafericitului elev.

A doua zi, care era o sîmbătă, dimineaţa lui fu ocupată de un consiliu profesoral extrem de urgent şi de solemn. Domnul Grapp îi reunise pentru a răspunde la îngrijorarea sporită a profesorilor în faţa recentelor evenimente, surprinşi de violenţa reacţiilor elevilor şi a părinţilor lor surescitaţi. Şedinţă penibilă pentru Jean Calmet, pe care îl amuţea un sentiment de culpabilitate în fundul sălii mari, lambrisate şi austere, ca sala unei parohii a bisericii Deşteptarea. Pe scaunele aliniate ca pentru un spectacol, aproape o sută de colegi luaseră loc cu gravitate. Chiar şi cei tineri aveau un aer sever şi încordat. Toţi erau însuraţi sau logodiţi, cele cîteva femei din adunare erau ireductibil ireproşabile. Jean Calmet însă era rivalul unuia dintre elevii săi la graţiile unei studente de la Belle Arte. Gălăgie. Scaune trase. La ora opt şi paisprezece, fix, directorul îşi făcu intrarea şi se lăsă liniştea. Domnul Grapp se aşeză la masa mare din faţa rîndurilor de scaune, în mijlocul decanilor şi secretarului care îşi făcea de lucru de pe acum cu hîrţoagele lui.

Domnul Grapp prezida cu o voce puternică şi, în dimineaţa aceea, amintirea gestului său încă proaspătă în mintea

tuturor conferea discursului o încărcătură emoțională convingătoare. Pe măsură ce vorbea, detaliind evenimentul, analizînd circumstanțele, judecînd reacțiile autorităților şi ale publicului, cîştiga un plus de autoritate asupra asistenței, în rîndul căreia rînjetele şi minele sceptice ale stîngii făceau loc chipului preocupat din ceasurile grave. Deputat în Marele Consiliu, colonel de stat-major general, Grapp poseda arta de a mînui o adunare, iar statura lui – era în picioare în spatele mesei, dominînd sala cu cele o sută de kilograme ale lui – tăia cheful oricăror controverse. Înnebunit, sub o aparență impasibilă, Jean Calmet măsura abisul care-l despărțea de acest om şi de cea mai mare parte a colegilor lui. Aici, totul era în serviciul ordinii, care nu tolera nici o abatere. „Şi cine sînt eu? gîndea Jean Calmet. Rătăcesc. Bîjbîi. Mă scufund. Mă tîrăsc. Exact ce-mi spunea tata. M-am îndrăgostit de o ştrengăriță care are pe jumătate anii mei. Ajung rivalul unui elev de-al meu. Asta-mi mai lipsea ca să mă compromit definitiv în fața acestei adunări şi a sacrosanctului Departament. Şi ce fată! Cu un comportament de femeie uşoară. Am dat-o în bară încă o dată. Ce fac eu printre oameni? Îi înşel pe toți. Am să-mi primesc pedeapsa, Grapp nu-şi mai ia ochii de la mine. De ce l-oi fi preocupînd? Vede că mi-e frică. Trebuie că sînt verde, da, mînjit de o murdară teamă vinovată. Vinovat, şi cu ce am greşit? Thérčse are totuşi nouăsprezece ani. Eu sînt celibatar. Nu e interzis de lege. Dimpotrivă. Dar de unde îmi vine frica pe care o încerc? Am fost prins pe picior greşit. Descoperit. Privirea directorului e ațintită asupra mea. Şi-a scos ochelarii negri, îi ține în mînă şi îi văd ochii care nu mă mai slăbesc. Pentru mine vorbeşte aşa de tare. Pe mine

mă avertizează, pe mine mă amenință! Fiindcă transpir şi probabil că sînt îngălat şi bălos ca un bețiv care a vomat pe el şi mai păstrează urme scîrboase pe buze, pe bărbie, iar cînd deschide gura te trăsneşte duhoarea acră a desfrîului, de-ți vine şi ție să verşi. Eu put a frică. Asta-i soarta mea…“ Şi Jean Calmet nu-şi mai aduce aminte că e un bun profesor de latină, că elevii îl iubesc, că slujeşte perfect gimnaziul, se acuză şi se insultă în fundul sălii, în timp ce directorul lui răspunde la întrebările celorlalți.

Sylvain Gautier, marele latinist, a luat cuvîntul. Sec, mustață albă, încrîncenat să convingă. Iată unul care nu cedează nimănui! Jean Calmet l-a avut profesor la colegiu, îi cunoaşte caracterul de bătrîn roman sobru, de o cinste ireproşabilă. Cînd Sylvain îşi coboară ochii spre el, Jean Calmet se descompune şi se pierde ca în clasele mici, la tablă, sub teribilele întrebări despre Vergiliu sau despre Cicero. Verret, care vorbeşte puțin, a dat drumul cîtorva cuvinte bizare. Micul Beimberg, matematician agresiv, cu o frunte cîrlionțată de berbec, s-a lansat într-o diatribă de tribun. Frumosul elenist Hulliger a rezumat foarte calm situația. Doamnele i-au admirat tîmplele argintii. Cînd Jaccoud a cerut cuvîntul la rîndul lui şi s-a ridicat – ochelari scînteietori, privire săgetătoare, jiletcă galben verzuie, vestă portocalie, toți şi l-au imaginat, după siguranța şi tonul lui peremptoriu, în rolul viitorului director. Jean Calmet admira şi tăcea. S-a votat şi răsvotat. Charles Avenex, hidalgo dezinvolt cu gîtul lung de scriitor rafinat, s-a ridicat să spună că el nu pricepe nimic din toate maşinațiile astea.

Jean Calmet a zîmbit de mai multe ori, dar n-a îndrăznit să vorbească, îl doare capul, e leoarcă de sudoare, se

plictiseşte, din ultimul rînd al sălii solemne cîntăreşte ce-l desparte de acei oameni de bună-credinţă.

Şedinţa a durat toată dimineaţa. La prînz, epuizat, Jean Calmet a plecat să se culce, a dormit şi a avut vise urîte. Cînd s-a trezit, şi-a amintit de unul: e în pielea goală, aleargă prin curtea gimnaziului, portarul îl înhaţă şi îl duce gesticulînd în cancelarie, unde, mereu gol şi terorizat de ruşine, e constrîns să ia cuvîntul în faţa tuturor celor care nu-i vor mai uita umilinţa. Pe urmă, Grapp îl închide în biroul lui, se uită la el plin de afecţiune şi-i împrumută o manta de ofiţer ca să se poată întoarce acasă.

Duminică. Montreux. Dinspre înălţimi, porumbei plonjează în verdeaţă, dinspre lac, lebede şi pescăruşi se războiesc pe apa cu creste de spumă gazoasă mînate de vîntul rece. Sosire sinistră: dinspre Clarens[1], zidirile mitologice, turnurile, crenelurile, posturile de pază, fortificaţiile, balconaşele suspendate deasupra grădinilor de palmieri, *Hotelul Rousseau, Hotelul Tilda, Lorius Hotel,* la stînga *Montreux Palace,* pichetat de drapele elveţiene care flutură, iar în spatele lor zăpada munţilor pune pete de un argintiu violent, şi pe urmă alte hoteluri, la dreapta Cazinoul şi un zgîrie-nori, *Eurotel,* la stînga *Hotelul Londrei, Hotelul Parcului,* la dreapta *Priveliştea frumoasă* şi *Metropolul*... Centrul oraşului.

Jean Calmet îşi parchează maşina într-o piaţă acoperită: un chioşc de metal, ţevi, buloane asemeni unor scăfîrlii

[1] Cătun elveţian, pe malul lacului Leman, ajuns celebru datorită lui J.J. Rousseau, care a locuit aici (n.tr.).

hilare, pante de aluminiu şi de fontă, ca o gară de operetă. Jean Calmet merge în lungul cheiului: palmieri scunzi cu frunzele ridicate în sus ca nişte mături, magnolii în floare, narcise înstelate, mimoze care se clatină ca nişte puişori pe lujerele lor fragile, pietriş roz, lalele de un violet ca de cărbune şi, dintr-o dată, alături, o cabană bearneză cu acoperişul de ţiglă ţărănească, o moschee îmbrăcată în ceramică albastră şi albă care aduce în acest golf de Mediterană o groază de cămile înnebunite, de răzbunări cu junghere curbate şi de război sfînt, pe fondul unui ev mediu nisipos şi analfabet. Edificiul îşi etalează numele deasupra intrării: Le Hoggar. Jean Calmet intră, urcă cîteva trepte şi pătrunde într-o catedrală de nuga fin decorată, cu plafonul aidoma unei imense raze de miere albă din care atîrnă lustre de alamă zăbrelită. Pardoseala e un caleidoscop nocturn, plin de stele, de luni, de picături de apă care ţîşnesc proaspete pe verdele închis, ca nişte ochi care îl privesc fără încetare. Bucăţi de rahat-lucum sînt dispuse pe tăvi. În nişe, lucitoare jgheaburi cu apă, vopsite în galben şi bleu. O muzică guturală susţinută de tamburine umple localul cu o melancolie neîntreruptă. Nevinovat, Jean Calmet comandă unei fete foarte voalate, ale cărei unghii vopsite într-un violet aproape negru te duc cu gîndul la lalelele de pe chei, tot ce putea fi mai rău pe lume: un ceai de mentă, aproape de nebăut, pe care se sileşte să-l îngurgiteze cu o bucată de rahat-lucum dulceag şi respingător.

Cînd iese, pe un canal ce se întinde pe latura vestică a moscheii vede o negresă cu un turban roşu, la braţ cu un campion de box din partea locului pe care îl cunoaşte din

vedere. Jean Calmet îşi zice că, în atmosfera tristă a canalului protejat de lumina lacului, negresa poartă discul soarelui la apus ridicat în echilibru pe capul ei.

Spre Savoia, cerul e mătăsos, orbitor.

Ţîşnesc pescăruşi, dîre de metal în fuziune. O colonie de porumbei cu aripi plesnind aerul se foieşte printre zidirile vechi cu ţigle napolitane şi pe deasupra apei urîte a canalului. Puţini trecători. Negresa şi boxerul s-au aşezat pe o bancă, printre palmieri. Lacul se înverzeşte. Vîntul îngheţat saltă valuri ca nişte Alpi mici între bărcile roşii şi albastre ale căror numere de înmatriculare încep toate cu V-ul victorios al locuitorilor din Vaud. În depărtare, un vaporetto minuscul alunecă pe dinaintea coastei franceze. Pe acoperişurile hotelurilor, vîntul rece se îndîrjeşte în drapelele de cinabru helvetic cu cruce albă. Păsări de baltă scot ţipete, se cufundă, ţipă iar. Jean Calmet nu-i nerăbdător. Întîlnirea cu Thérčse e stabilită pentru ora şase.

O găseşte la *Apollo*. Cînd intră, o vede la o masă de lîngă fereastră. Tînăra se decupează pe fundalul lacului şi al cerului trandafiriu, chiar în dreptul acoperişului pieţei, unde se fugăresc porumbeii. Coşuleţul rotund din răchită stă alături de ea pe banchetă; poartă baticuţul de icoană; citeşte o carte de buzunar.

Jean Calmet se apropie, fata ridică spre el ochii liniştiţi şi verzi, el se apleacă, îi atinge buzele cu o sărutare, ia loc alături de ea şi îşi lasă mîna pe coşuleţul rotund.

– Mama ta se simte bine?

– Ştii, am văzut-o foarte puţin, întotdeauna se plînge că nu mă are alături toată săptămîna şi, de îndată ce vin,

dispare, îşi vizitează prietenii, ai zice că profită de week-end ca să alerge în toate părţile…

– Şi tu ce-ai făcut, Thérčse?

– Am dormit, am citit, am mîncat, m-am plimbat prin Montreux. Întotdeauna mă simt bine la Montreux. Mă regăsesc copil. M-am dus să dau o raită prin curtea colegiului. Caraghios, nu? Ai crede că sînt o sentimentală… Şi pe urmă am făcut un desen. Uite, ţi l-am adus ţie.

Despăturește o hîrtie albă pe care a strecurat-o între paginile cărţuliei şi o pune dinaintea lui Jean Calmet. E un motan schiţat cu pix verde – doi ochi imenşi şi ficşi îl străpung pe Jean Calmet cu focul lor alb. O clipă nu vede decît pupilele dilatate, decît acel iris care-l cercetează. Motan-Inchizitor. Motan-Judecător. Îi displace pe loc. Apoi vede fălcuţele pufoase ale motanului, urechile ascuţite, mustăţile în furculiţă: cerneala verde a striat, a zbîrlit. A zgîriat imaginea cu răni mici, coborînd înstelate spre marginea hîrtiei ca o izbucnire de raze pe care ochiul le surprinde cu o senzaţie aproape dureroasă. Motan malefic. Ceva stă scris cu litere mici de tot sub blestematul animal. Jean Calmet se chinuie să descifreze fiindcă blana şi nimbul în chiciură se amestecă cu textul. Reuşeşte. Citeşte: *O noapte la Montreux – dimineaţa, în faţa ferestrei deschise* şi se întreabă imediat ce ascund acele cuvinte nevinovate. În orice caz, motanul e groaznic: Jean Calmet, fără să spună nimic, îndoaie hîrtia în patru şi o bagă în portofel.

– Scuză-mă o clipă, spune Thérčse care se ridică şi se îndreaptă către toaletă.

Rămas singur, Jean Calmet pune mîna pe coşuleţul rotund. Prin podul palmei simte netezimea pereţilor de răchită, rotunjimea capacului fixat de coş cu o balama. Urmăreşte cu degetele tijele, coboară prin adîncituri, urcă iar, trece sub o altă nuieluşă de răchită, se întoarce la prima; se gîndeşte la Scufiţa Roşie prin pădure, cu paneraşul pe braţ, o imagine tandră şi sfîşietoare, noaptea e mai deasă, ghetuţele ronţăie cărarea, se aude răsuflarea tot mai grăbită a fetiţei care iuţeşte pasul în crepuscul… Cîte coşuleţe noi străbat în această clipă tot atîtea păduri! Cîţi lupi stau la pîndă! Copila începe să fugă, gîfîie. Cabana este atît de departe! Jean Calmet vede ochii limpezi ai copilei, privire albastră, privire neagră care devine îngrijorată, năsuc care se încreţeşte, gură din care lipseşte un dinte căzut de curînd, guriţă de înger de unde se revarsă un hohot de plîns…

Thérčse tot nu se întoarce. Jean Calmet ia coşuleţul pe genunchi, îl deschide şi îşi aruncă ochii în dezordinea lui. Chiar deasupra vede o batistă mototolită cu monograma M.B. Batista asta îl răneşte. O strînge în palmă: batista e aspră, de parcă ar fi apretată. O duce la nas: miroase a spermă uscată. Acel iz de lapte rînced, de peşte uscat, de noapte cu febră… batistă plină de spermă. Sperma lui Marc. Elevul lui din 2 G clasic. Marc Barraud, optsprezece ani, strada Beaumont 57, Lausanne. Jean Calmet pune la loc batista ţeapănă, închide capacul şi lasă coşuleţul lîngă el pe banchetă.

Thérčse iese de la toaletă, îi zîmbeşte de departe, Jean Calmet remarcă suplеţea, sprinteneala mişcărilor, pletele lungi care-i flutură pe umerii fini. Se aşază.

– Ce-ar fi să facem cîţiva paşi? întreabă ea.

Acum glasul lui Jean Calmet este răguşit.

– Te-ai întîlnit cu Marc în week-end-ul ăsta?

– A venit ieri să-mi spună bună ziua. E plăcut sîmbăta. Sînt baluri, scrîncioburi…

N-a minţit. A vorbit cu un aer firesc, care-i străpunge inima. A pierdut-o. O ştie. Ştie că îşi va aduce aminte cu groază de clipa aceea cînd pămîntul îţi fuge de sub picioare. Îşi va aminti că prin geamul cafenelei zăreşte:

– un vînzător de îngheţată cu un mic cărucior alb

– un Mercedes înmatriculat în Germania care rulează cu zece kilometri la oră, căutînd un loc de parcare

– un agent public cu creionul după ureche

– un boxer care urinează peste un hidrant

– palmierii de pe chei

– acoperişul pieţei, bătînd în cenuşiu

– discul soarelui, perfect roşu pe cerul portocaliu.

Thérčse tace. Jean Calmet nu scoate o vorbă. Plăteşte, se ridică, ţine uşa deschisă, iese după Thérčse în piaţă. Maşina e la doi paşi. Pe parcursul drumului, Thérčse ţine coşuleţul strîns la piept ca pe un copilaş pe care îl protejează. O jumătate de oră de drum şi Jean Calmet o lasă în Cetate. Ea are ochii plini de lacrimi.

– Nu urci o clipă?

Se topeşte. E salvat. Încuie maşina şi o urmează pe Thérčse pe scara strîmtă. Uşa ei. Cheia. Intră amîndoi. În cameră, ea pune coşuleţul jos, aprinde repede o lumînare şi cuvertura îşi împrăştie tot aurul în penumbră.

Se întind unul lîngă altul şi, pe spuma tîmplelor, în labirintul urechilor, pe zonele netede ale gîtului, Jean

Calmet respiră mireasma de scorţişoară, de transpiraţie uşoară, de mlaştină înflorită sub lumina sudului; în păr regăseşte mirosul de cremene de culoarea ambrei căutată prin cariere, care, lovită de o piatră geamănă, scoate un firicel de fum, iar pietricica dusă la nas începe să miroasă a incendiu umed, ca o amintire a primelor cataclisme ale planetei.

Penumbra trandafirie se închide, un curent de aer face să tremure flacăra lumînării.

Blîndeţe. Jean Calmet crucificat pe suprafaţa patului; încă o dată Thérčse se culcă peste el, îl atrage în ea, îndelung, îl devorează cu dragoste, apoi se ridică, scapă din îmbrăţişare, stă în genunchi cu picioarele depărtate şi se apleacă în afara patului. Chiar şi cu ochii închişi, el ştie că întinde braţul şi bîjbîie, găseşte coşuleţul, îl deschide, ia batista lui Marc, se apleacă puţin pe spate şi se şterge rapid – batista scoate un foşnet uscat în noaptea umedă.

Marc. Chiar mîine dimineaţă îl va avea la prima oră, vor citi urmarea *Metamorfozelor* lui Apuleius. Gîndul la Marc în clipa asta nu-i mai face rău. Şi Thérčse, Fata cu Pisica, vrăjitoarea, izma, teribila zînă mătăsoasă se întinde iar peste el, îndeasă batista sub pernă, Jean Calmet o atinge cu un deget, rigidă, cleioasă, turtită sub capul cu plete strălucitoare. Lumînarea arde întruna. Jean Calmet o trage spre el, suflă în flacără şi imediat se răspîndeşte mirosul de ceară caldă şi de fitil carbonizat. „Miros de Crăciun!“ spune Thérčse. Adorm amîndoi. În noaptea aceea Jean nu va avea coşmaruri.

Trecuse ceva timp de cînd Jean Calmet nu-şi mai revăzuse mama şi suferea ca de o laşitate. În joia următoare, fiind

liber, coborî la Peupliers să-i facă o vizită. Stătură de vorbă un ceas. Doamna Calmet voia să afle cum trăia Jean, unde lua mesele, dacă îşi dădea lenjeria la spălat. Îi povestea de fraţii şi surorile lui, se cam repeta, avea aerul acela de şoricel cenuşiu, ochii mici şi rotunzi rămîneau fără expresie. În timp ce ea pregătea ceaiul la bucătărie, Jean Calmet dădu peste un ziar printre cutiile de lucru. *Incinerarea,* organ al Societăţii de Incinerare din Vaud, care apare de patru ori pe an.

– Ce mai e şi cu ziarul ăsta? o întrebă Jean pe mama lui, intrigat.

– Îl primesc de cînd a murit tata. Am intrat în Societate, nu plăteşti decît douăzeci de franci pe an şi ea se ocupă de toate formalităţile, de crematoriu, de reglarea tuturor plăţilor. Îţi dai seama! În loc de opt sute sau o mie de franci, ca toată lumea, plăteşti doar douăzeci pe an, e avantajos. Păcat că n-am ştiut nimic de asta la moartea tatei. Abia după ceremonie au trecut pe aici să-mi vorbească…

Jean Calmet simţea un rău acut. Deschise ziarul şi reperă imediat deviza Societăţii – aceeaşi care împodobea frontonul crematoriului cu literele ei mari, romane:

PER IGNEM AD PACEM[1]

O vinietă sinistră pe un fond negru înfăţişa nişte flăcări izbucnind dintr-un soi de reşou cu spirt.

– Şi citeşti asta? întrebă el.

– De la un capăt la altul, răspunse mama. E foarte interesant şi detaliat.

Jean Calmet se cutremură, începu să transpire pe veranda încinsă de soarele după-amiezii, ceaiul prea dulce îl leşina. Frunzări ziarul:

[1] Prin foc către pace (în lb. latină în original) (n.tr.).

„În caz de deces în afara cantonului Vaud, în Elveția sau în străinătate, Societatea noastră rambursează familiei aceleaşi prestații pe care ar fi trebuit să le suporte dacă incinerarea ar fi avut loc în cantonul nostru, adică: costul incinerării, costul sicriului, cheltuielile de transport de la frontiera cantonului nostru pînă la crematoriul cel mai apropiat, serviciu de organist.

În privința transportării cenuşei, e posibil să fie expediată în Elveția prin poştă, fără dificultate…“

Îşi imaginã mutra factorului cînd, din pachetul legat cu sforicică, începe să curgă un firicel subțire de cenuşă pe care trebuie să-l adune fără zăbavă şi să-l prezinte familiei defunctului. Făcu un efort ca să-şi aducă aminte că cenuşa tatălui său era închisă într-o urnă, în spatele unor gratii ferecate cu lacăt dintr-un columbariu garantat de către administrația poliției. Luă iar ziarul. Pe prima pagină, un membru al Societății trimisese un mic poem, *Ultimul Foc,* care se termina cu următoarele versuri:

Dacă focu-i cel ce ne consumă
În cenuşă te preschimbi îndată!
Dar cînd eşti acoperit de humă,
La vară ce-ai s-ajungi, măi tată?
De ce s-ar osteni grădinărind
Cei care ne-au văzut murind!

Jean Calmet lăsă să cadă oribila foaie, dar mama lui o culese, o împături respectuos şi o puse la vedere pe masă. Fără voia lui, din locul unde şedea, mai citi un fragment de articol scăldat de soarele galben al după-amiezii:

„Să vorbim mai întîi de Franța. La Paris, sala de ceremonii cuprinde 200 de locuri (scaune şi fotolii). E decorată somptuos cu mozaicuri şi cu o compoziție sculpturală: «Întoarcerea Celui Etern». Unul dintre articolele decretului din 31 decembrie 1941 prevede în mod expres: «Imediat după incinerare, cenuşa va fi adunată într-o urnă în prezența familiei». Asistența nu părăseşte crematoriul înainte de restituirea cenuşii. Aşteptarea variază între 50 şi 60 de minute“.

Făcu o pauză, înghiți o gură de ceai şi reluă ziarul:

„Strasbourg. *Există două capele: una de 300 de locuri şi alta de 80. Sala mare e dotată cu orgă, cea mică are un armoniu. Ceremonialul este identic, indiferent de localul utilizat.*

Din ajun sau cu două zile mai înainte, sicriul este depus în general în încăperile frigorifice ale crematoriului. Cu o oră înainte de începerea ceremoniei este plasat pe un catafalc, acoperit de o pînză mortuară brodată cu argint. Un amvon se află la dispoziția eventualilor oratori pentru alocuțiuni religioase sau profane. Utilizarea orgii sau a armoniului se face contra cost. Crematoriul din Strasbourg nu posedă columbariu“.

Tot mai incitat, întoarse pagina. Silueta doctorului apăru masivă în fața orologiului înalt.

„Marsilia. *Sicriul acoperit cu un cearşaf mortuar negru cu franjuri aurii este plasat pe un catafalc în centrul unei săli mari, prevăzută cu bănci. Un amvon bine poziționat permite eventualilor oratori să se facă auziți cu uşurință. Nu există muzică. Sicriul este purtat pe brațe într-o încăpere alăturată, unde se află cuptoarele.*

Asistența poate să se retragă sau să aştepte urna (în jur de o oră) fie în interiorul crematoriului, fie în cimitirul învecinat. Urna, acoperită cu o pînză mortuară, este adusă pe o mică targă pentru a fi plasată în columbariu sau transportată într-o altă localitate…“

Era prea din cale-afară. Jean Calmet, furios, mototoli foaia dublă, făcu din ea un ghemotoc şi-l aruncă cu forță într-un colț al verandei, în spatele unei tufe verzi.

– Ce te-a apucat? rosti timid doamna Calmet. Te-a deranjat ceva anume?

La ce bun să răspundă? Se simțea umilit de gestul lui. Privea mînios femeia bătrînă, adusă de spate, suferea că era mama lui, că va trebui să moară, că avea să fie redusă la cenuşă şi ea mai înainte de a-i fi putut spune o parte din ceea ce-l zdrobea de ani de zile. O fi bănuit, oare, ceva? Ghicise, în adîncul inimii, angoasa mezinului ei, terorile lui, nevoia lui de tandrețe, foamea aceea care îi martiriza sufletul şi fibra? Şi atunci, Jean Calmet făcu un gest pe care nici măcar nu-şi imaginase că l-ar putea face: se ridică, merse spre mama lui, o ridică din fotoliu şi o strînse în brațe. Îmbrățişa făptura aceea nesemnificativă care nu se zbătea, care nu reacționa, se lăsa pur şi simplu înlănțuită, mai să se sufoce. Sufla doar mai tare şi Jean Calmet se gîndi la gîfîielile Thérčsei sub cuvertura de aur. „Şi tu ai fost Ofelie, îi trecu prin cap îmbrățişînd trupul descărnat, şi tu ai încîntat, ai legănat, ai dezmierdat, ai fost Circe, Melusina, şi tu la fel ca toate zînele din basme şi acum oasele tale împung şi ridurile îți brăzdează fața!“

Brusc, Jean Calmet îşi aminti de o pensiune din Corbeyrier, unde petrecuse cîteva săptămîni de iarnă cu

mama sa, în copilărie. Într-un salon scund şi curățel, se adunau pe scaune de răchită, grupuri de doamne şi copii bolnavi de bronşită şi jucau cărți. Resturile cinei, cruste aurii, cafea cu lapte, mai întîrziau sub lustrele sufrageriei cu geamuri. Tati trimitea cărți poştale de la Lutry. În dimineața de întîi ianuarie, patronul împuşcase cu alice o pisică sălbatică în hățişul acoperit de zăpadă. Ochise îndelung. Jean Calmet avea şapte ani, nu putea să schimbe poziția puştii. Animalul atins la gît căzuse pe jos, buf, îl adunaseră de pe pietrişul înghețat care se lipea de pămînt şi îl aruncaseră într-o pubelă deschisă din fața pensiunii. Jean Calmet tuşea noaptea. Mama lui se scula, reşoul era stins, şi îi dădea un rest de ceai pectoral rece. Visa la un afiş cu țigarete Player’s care arăta o femeie-păpuşă blondă, ca de ceară, în zăpadă. Capete asemănătoare se văd chiar şi astăzi la manechinele magazinelor pentru îmbrăcăminte ieftină. După-amiază, la sfîrşitul siestei, o fetiță de şapte ani făcea pipi într-o oală de noapte fără să închidă uşa. Jean Calmet aştepta ceremonia hîrtiei, a chiloților de lînă şi a ghetelor…

– Te-ai supărat din cauza ziarului? întrebă mama lui cu un glas firav. Jean Calmet simțise vibrînd pieptul şubred la suflul vocii.

Da’ de unde, nu era supărat. Era şocat, neliniştit. Nici nu se mai gîndea la ziar. Trupul pirpiriu al mamei, cu omoplații proeminenți şi coastele de iepure, îl umpluse de o altă spaimă. Se aplecă şi atinse cu o sărutare fruntea împînzită de riduri mărunte. Către tîmplă, o şuviță de păr alb făcea pe nebuna şi-i gîdilă neplăcut buzele.

– Ştii, de cînd tata a fost incinerat, primesc o groază de lucruri de care habar n-aveam. M-am înscris în Societate gîndindu-mă că o să am în curînd nevoie de ea.

Tăcere. Cei doi erau în picioare, în lumina care pălea.

– Rămîi la masă?

Vocea tremura. Era o întrebare umilă, o rugăminte, nici nu îndrăznea să creadă aşa ceva, Jean e un sălbatic, Jean fuge întotdeauna, chiar de cînd era copil îi spunea „pisoiul care cutreieră de unul singur“… Biată voce bătrînă! Biet schelet povîrnit, biată faţă care imploră, biată privire înceţoşată de lacrimi şi care rămîne goală, cenuşie, albăstrie, decolorată de ani şi de supunere. O să moară. Şi tu, scumpa mea, la crematoriu… Dumnezeu e un ticălos.

Jean Calmet plecă de la Peupliers înainte de cină. Nu se simţea în stare să mănînce în faţa acelei femei bătrîne cu gesturi încetinite: mîna care nu mai poate tăia carnea, gura din care se prelinge un firicel de salivă, care şuieră mestecînd, gura aceea zgomotoasă…

Pe cînd urca spre oraş, îl urmărea privirea uzată ca de un prea vechi reproş: irisul care fusese de un albastru-miozotis şi care ajunsese şters, care pălise, care începuse să semene cu privirea orbilor – dar poate că inima vedea acum mai limpede, mai profund decît ochiul? Jean Calmet visa şi revedea scene din copilăria lui. Apoi îşi aminti de petele de bătrîneţe de pe mîini, pete cafenii, aproape violet. În curînd îşi va pierde memoria, va confunda totul, nu va mai fi în stare să se mişte singură… Stăpînul ei a murit. Trebuie să moară şi ea. Cine va închide ochii bietului obiect împuţinat între perne? Jean Calmet se sufoca la volanul maşinii ce avansa cîte zece – zece metri prin străzile aglomerate ale serii.

*

Gimnaziul stabilise o zi pentru excursii de studiu în toată ţara şi 2 G, clasa lui Jean Calmet, intenţiona să meargă la Berna, puţin în derîdere, puţin dintr-un vechi respect atavic, ca să-şi bată joc indirect de capitala helvetică, de băncile ei, de hotelurile de lux, de masivitatea ei, de dialectul care aduce cu olandeza.

– Putem invita prieteni?

Jean Calmet acceptase.

Întîlnirea fusese stabilită în holul mare al gării din Lausanne. Într-o frumoasă dimineaţă de sfîrşit de mai se adunară, cu pălării ca de cowboy, la gît cu batiste indiene, în picioare cu ghete, purtînd în spinare saci ai armatei americane plini cu benzi desenate şi cartuşe de ţigări. În grup, cîţiva invitaţi: băieţi de la Belle Arte, două fete de la Şcoala normală… La cîţiva metri, François Clerc îi adună pe ai lui.

– Tu unde mergi? întrebă Jean Calmet.

– La Payerne. Abaţia, ştii, muzeul, apoi o raită pe coline…

François surîde cînd Jean Calmet îi spune că el merge la Berna.

– Vrei să plonjezi în mistica federală?

Hotărît lucru, acest proiect îi făcea pe toţi să rîdă. Jean Calmet se simte puţin lezat, chiar dacă se amuză, chiar dacă rîde şi el. Ştie prea bine că Berna îl intimidează inexplicabil: autoritatea Bernei, istoria în piatră şi ciment a Confederaţiei, forţa ei militară, aliaţele, execuţia duşmanilor din teritoriile subjugate şi misterul acelor fraze atît de des repetate pe malul lacului Leman, pe un ton de

respect şi de iritare infantilă: „Ei au decis, la Berna… Mergi şi întreabă la Berna… Consiliul federal a votat… Berna pretinde…“

Se întoarce la elevii lui.

Îi numără cu o privire discretă. Marc lipseşte. O să vină oare?

Jean Calmet se pregătea să se îndrepte către peronul I, cînd, în ultima clipă, un cuplu frumos pătrunse prin intrarea principală cu geamuri: Marc şi Thérčse. Jean Calmet îşi înghiţi saliva, i se puse un nod în gît, începu să tremure, dar nu-i slăbi din priviri pe cei doi care se apropiau parcă dansînd prin holul zgomotos.

Se ţineau de mînă.

Nu aveau nici un bagaj.

Marc – slab şi lung, cu şuviţa de păr pe faţă, cu chipul şi mînile bronzate, şi suplu – corpul, iar picioarele bine făcute strînse în pantalonii cîrpiţi!

Thérčse, despletită. Valul de aramă îi cădea în două cascade pe umerii goi. Purta o bluziţă albă cu fir de argint şi pulpele întindeau pînza blugilor la fiecare pas.

Se apropiară de Jean Calmet zîmbind politicos, dădură mîna, îi adresează cîteva cuvinte!

Jean Calmet bolboroseşte un salut, numără din nou nervos biletele, are impresia că se clatină, că e gata să leşine.

– Să mergem, zise el în lumina neagră.

Peron brutal luminat, tren mare, verde, tropăieli de-a lungul lui, vagon rezervat, salturi pe platformă, alergături, strigăte, chemări. Jean Calmet înghesuit între Béatrice şi Daisy; în faţa lui, Cristophe desfăcea pliculeţe de chewing-gum şi le întindea celor din jur. Jean Calmet

închide ochii, se cufundă într-o materie vîscoasă, opacă, se sufocă. Marc şi Thérčse. Toată ziua. Numai ce au ieşit din pat şi au coborît alergînd din Cetate pînă la gară. Mînă în mînă. Strălucitori dis-de-dimineaţă, bătuţi de briza lacului, încă răcoroasă după noaptea de munte a Savoiei şi al luncilor de pe malul Ronului. Iar el, Jean Calmet, singuratic şi posomorît în faţa lor! Simţea dispreţ şi furie. Împotriva lor, împotriva lui, împotriva luminii şi împotriva vîntului care zbura prin compartimentul ale cărui ferestre erau deschise. Pentru o clipă dispăru în noroiul acru. Se bălăci. Se scufundă. Muri de ruşine…

Cînd deschise ochii, trenul traversa platoul verde al Alpilor bearnezi, acoperiţi de zăpadă ca pe ambalajele de ciocolată; pajişti, sate, păduri albastre, păşuni imense, înflorite, dese, şi umbra de smarald a lizierelor. Marc şi Thérčse stăteau în picioare la o fereastră. Pletele li se amestecau. Marc îşi lăsase un braţ pe umerii ei goi, strîngea lîngă el dulceaţa aceea de fată, mijea ochii în bătaia curentului, uneori îşi punea capul pe gîtul ei şi îi mîngîia fruntea, nasul, cu buzele pe pielea aceea şiroind de aer matinal.

– Căprioare! Căprioare!

Trei vietăţi zvîcniseră dintr-o pădure şi alergau în salturi mari de-a lungul lizierei, pentru ca apoi să dispară în desiş.

Marc şi Thérčse ridicară geamul şi se aşezară strîns unul lîngă altul, cu picioarele întinse pe bancheta din faţă. „Ce frumoşi sînt, gîndea Jean Calmet. Cît de puri. Marc este amantul Thérčsei. Eu, cînd am vrut să fac dragoste cu ea, m-am dovedit neputincios şi ridicol. Ne-pu-tin-cios. Am

ajuns un amărît. Sînt gelos. Dumnezeule mare, ce-am făcut ca să mă lipseşti de toate? Sînt ferecat în mine însumi, separat de ceilalţi, lipsit, vinovat din cauza Legii Tale pe care o îndur ca un copil umilit. Oare bariera va cădea vreodată? Oare îmi va fi dat să am parte de afecţiune, îmi va fi acordată, înainte de căderea definitivă în obscur?“

Se apropiau de Berna.

Oraşul apăru solemn şi prosper. Pe umeri le căzu o povară: opt secole de putere şi vigoare indestructibilă. Nu mai cînta nimeni. Fusese nevoie de cîteva clipe pentru a-şi reveni din şoc. Ajunseră în centru: piaţa de alimente, piaţa Ursului şi, brusc, cupolele Palatului Federal strălucind pe cerul albastru. Coloane, scări monumentale, ziduri înalte, anexe, acoperişuri coclite; cu o certitudine absolută, edificiul exprima forţa, perenitatea, credinţa în virtutea democratică, înţelepciunea domestică, dispreţul faţă de modă. Toate erau tasate, legate strîns, respirînd în acelaşi timp, flancate de bănci enorme şi solemne, o sănătate de bătrîn viguros, prosperînd pe grămada lui de aur.

Această putere îl irită pe Jean Calmet. Elevii lui începuseră din nou să se amuze. Descifrau, luîndu-le în derîdere, devizele patriotice şi armele cantonale de pe frontoane. Unii dintre ei intonaseră cîntece revoluţionare în care introduceau în batjocură fragmente de imnuri religioase ale Elveţiei sfinte, alţii schiţau un pas de dans, mimînd nişte beţivani loviţi în moalele capului de atîta spendoare. Veselia ajunsese la culme cînd elevii unei şcoli de sergenţi-majori, conduşi de un căpitan mărunţel de dragoni, îşi făcu apariţia în piaţă în pas de defilare. „Zu-miiin’ Befehl, Halt!“ Patruzeci de chipie încremenite, patruzeci de uniforme

lucind precum corăbiile încărcate cu fistic; apoi, la comanda „Drepţi!“ se aude ca un plesnet pe care le repercutează în ecouri multiple colonadele sfintei pieţe. La treizeci de metri, Jean Calmet şi clasa lui ascultau dialectul gutural al ofiţerului care, extaziat, releva misterele fără sfîrşit ale Palatului.

Urcară şi coborîră pe străduţe cu arcade, se opriră un moment sub un orologiu de unde ieşeau pline de ifose personaje în costume de gală şi căruţe articulate, trecură prin dreptul altor bănci care reproduceau mistic stilul fronton-cupole-coloane ale templului federal, se opriră în faţa ambasadelor ale căror grilaje, ecusoane şi limuzine blindate, cu pneuri albe, îi duceau cu gîndul la parodiile unor filme de spionaj, cumpărară bere şi cîrnaţi de la chioşcuri, băură şi mîncară în aer liber, îngrămădiţi pe băncile verzi ale unei promenade care domină Aar-ul, aruncară sticlele goale în fluviu, luaţi la zor imediat de un supraveghetor care-i făcu „Welsch student“, cîntară cît îi ţinea gura o strofă din *Internaţionala* sub nasul bătrînului foarte încurcat şi scandalizat, în fine, ajunseră la Groapa cu Urşi şi imediat le reveni buna dispoziţie, se amuzară cu o plăcere ce părea să vină din copilăria lor atît de apropiată. Era ca o fîntînă foarte largă, pietruită grosolan, împărţită în mai multe spaţii bine aerisite, în mijlocul cărora un arbore înalt, uscat, tot numai gheare, se înălţa precum un condamnat la moarte. În fundul gropii, în prima cavitate, un urs foarte mare, foarte negru, dolofan, cu grumazul cocoşat de grăsime, se ridica în două picioare şi-i implora pe spectatori, imitînd hazliu un om care se roagă, care îşi împreunează mîinile. Rostogolea nişte ochi rotunzi, dar mersul

lui hotărît şi crud, dinţii ascuţiţi, un firicel de bale prelins din botul lung şi mobil, ghearele, mai ales, curbate, lungi ca nişte lame de oţel negru, îi dădeau un aspect de ferocitate paradoxală şi comică. Un om îi aruncă un pumn de morcovi şi ursul se lasă să cadă suplu, se auzeau ghearele rîcîind pămîntul, apoi se refugia ca să-şi ronţăie morcovii zgomotos. Jean Calmet îşi amintea ce i se povestise, copil fiind, într-o zi cînd venise la Groapă cu părinţii: un ţînc căzuse înăuntru, paznicul plecase după cumpărături, nimeni nu putuse interveni, copilul fusese devorat de ursul enorm sub ochii înspăimîntaţi ai părinţilor şi ai mulţimii! Doctorul nu-l cruţase de nici un amănunt, admirînd rapiditatea ursului, voracitatea lui extraordinară. „Ştii, adăugase el, fixîndu-şi curios propriul fiu, a devorat băiatul cu totul, la sfîrşitul ospăţului au rămas doar doi pantofi.“ Iar doctorul. Iar tatăl lui. Nu era oare el masculul acela musculos şi nesătul care domnea în fundul Gropii? Să se fi întrupat încă o dată ca să-şi zdrobească fiul cel mic sub asprimea autorităţii lui? Numai pantofii: Jean Calmet, îngrozit, retrăia povestirea tatălui, simţind teroarea de atunci, căutînd fără voia lui, pe pavajul acoperit de excremente proaspete şi resturi de legume, urmele oribilului ospăţ, petele de sînge şi cei doi pantofiori de care fiara se lipsise.

Dar elevii lui scoteau strigăte admirative de pe cealaltă parte a rampei, fetele îl chemau. Jean înconjură fîntîna şi li se alătură, asistînd la spectacolul caraghios şi deosebit care-l făcu să uite de scena sîngeroasă. O ursoaică mare, blajină, împingea cu botul trei ursuleţi cu guleraş alb care se zbenguiau, se rostogoleau, îi săreau în spinare, făceau tumbe, o zbugheau brusc la fugă, galopau, se întorceau între

labele şi botul mamei lor cu o plăcere vizibilă. Ursoaica clătina capul la dreapta, la stînga, supraveghindu-şi progeniturile, părînd că rîde. Păi sigur, toată lumea putea să vadă, rîdea, cu botul deschis, fericită, înveselind asistenţa. Cu o lovitură de labă proiectă un pui, ca pe o minge, de peretele de piatră: mirat, poate că-l durea, ursuleţul scoase un răget răguşit şi rămase, aiurit, în soare, în tip ce mama îl chema cu un soi de behăit jalnic.

Jean Calmet încetă să mai privească animalele şi se întoarse spre elevii lui. Aplecaţi peste balustradă, lipiţi de piatră, cu unghiile instinctiv înfipte în ea, urmăreau mişcările animalelor cu o curiozitate extraordinară. Deodată, Jean Calmet se simţi pălind, i se făcu frig, o senzaţie de greaţă îi aruncă din stomac un pumn de acid: de cealaltă parte a Gropii, proiectaţi pe cer, îmbrăţişaţi, superbi, Marc şi Thérčse stăteau în picioare, înlănţuiţi, pletele le fluturau în vînt, trupurile lor la unison se asemănau, îşi plecau capul unul spre altul pe fondul cerului scînteietor… Jean Calmet începu să tremure. Închise ochii. Îi deschise din nou. Cei doi erau tot acolo, ca pentru a-i aduce aminte de eşecul lui cînd se culcase prima dată lîngă Thérčse. Ca pentru a-i aduce aminte de vîrsta lui. Pentru a-l îndepărta de odăiţa din Cetate. Pentru a-i interzice s-o mai vadă pe fată…

Cu moartea în suflet, simţi în inima şi în gîndul lui toate cuţitele geloziei. I se făcuse ruşine, pentru că el îi iubea din dragoste şi pentru că îi iubea din afecţiune pe Thérčse şi pe Marc. Da, îi era ruşine, suferea de ruşinea aceea, dar un tumult confuz striga în el nişte lucruri care se precizau, care deveneau dure, care se solidificau murdar:

„Neputinciosule! Idiotule! Gelosule! Ce mai aştepţi ca să laşi locul liber o dată pentru totdeauna?“ Se clătina sub injurii. „Să laşi locul liber! Auzi, imbecilule? Cam de multă vreme ar fi trebuit să înţelegi!“

Elevii se adunau şi se puneau în mişcare pe străduţele înguste. După-amiaza era pe cale să capete culoarea aurului stins. Urmau să ajungă la un pod străjuit de obeliscuri, cînd clasa încremeni dinaintea unui moment uluitor. Răsunară strigăte, rîsete. Jean Calmet, care de o vreme mergea ca un somnambul, ridică ochii stupefiat: un Căpcăun stătea pe un trunchi de coloană deasupra unei fîntîni, devorînd un copil pe jumătate înghiţit, ale cărui fese goale şi pulpişoarele grăsuţe se zbăteau în gura lui însîngerată! Jean Calmet miji ochii ca să vadă mai bine scena înspăimîntătoare. Îndesat, cu faţa lată, gura căscată, imensă, dinţii rari înfipţi în spinarea copilului, Căpcăunul exprima o plăcere surdă, iar nasul lui gros şi lat, ochii albaştri, tot rictusul figurii, totul îi insulta pe trecătorii nevoiţi să asiste la crima lui. Îţi dădeai seama, văzîndu-l atît de sigur pe el, lacom şi viguros, că nimic nu ar fi putut întrerupe infamul lui regal. Monstrul era instalat confortabil, îmbrăcat într-o tunică de un roşu sîngeriu, în nădragi verzi pînă la genunchi, pătaţi de o rugină asemeni unor stropi oribili. Cotul drept ridicat în sus, laba enormă susţinînd ţîncul gol în gura larg deschisă şi stacojie. Sub braţul stîng, o rezervă de carne proaspătă: o fetiţă grăsuţă, cu păr lung, faţa descompusă de ţipete şi plîns, biată victimă gata pregătită să fie hăpăită la masa următoare. La cingătoarea Căpcăunului, tot pe stînga, un coş din care ieşeau busturile unor fetiţe şi băieţei urlînd cu gura larg deschisă. Erau foarte palizi şi pielea lor

făcea un contrast izbitor cu tovalul arămiu al asasinului. Un copilaş reuşise să iasă din coş pînă în dreptul burţii, încerca să fugă, depunea un efort teribil, se crampona de piciorul Căpcăunului ca să se ajute, şi această tentativă zadarnică – lacrimile, trupuşoarele care se contorsionau – sporea oroarea răspîndită de uriaşul pe care nimic nu-l putea opri să înfulece. Un alt copil era atîrnat de cingătoare, pe dreapta, alături de cuţitul de măcelărie. Şi el se zbătea, lovea cu picioruşele în genunchiul monstrului căruia se vede că-i plăceau mişcările acelea, se bucura, era nerăbdător să guste din carnea vie care se contorsiona priponită în legături şi în coşurile lui. Carnea proaspătă trăia şi se zbătea chiar pe coapsa lui, pe pielea lui, stîrnindu-i apetitul, provocîndu-i rîsul. Veselia Căpcăunului! Jean Calmet făcuse o descoperire cutremurătoare: Căpcăunul semăna cu tatăl său. Să fi fost oare Căpcăunul o nouă imagine a părintelui resuscitat din crematoriu pentru a-l avertiza şi a-l persecuta mereu? Era chiar doctorul, umerii lui largi, spatele îndesat, forţa aceea apăsătoare, jovială şi crudă degajată de tot acel trup. El era, fără tăgadă: siguranţa aceea în situaţii grele, lăcomia insolentă, ochii albaştri sfidînd lumea ca două focuri atotputernice, rîsul întins pe faţă şi dinţii rari sub buzele groase. Jean Calmet îşi amintea de ritualul fiecărei seri, scrîşnetul cuţitelor ascuţite unul de altul:

– E aşa frumuşel copilul ăsta că-ţi vine să-l mănînci. De altfel, chiar am să-l mănînc. Am să-l ronţăi aşa, crud!

Şi mîrîiturile, balele, mimica de nerăbdare şi de poftă care întovărăşeau feroce ascuţirea, şi mîna groasă a doctorului strîngînd gîtul lui Jean, imobilizat pe genunchii lui la fel de tari ca şi cei ai oribilei statui…

Jean Calmet îşi dădu seamă că uitase de elevii lui. Ei se distrau, se stropeau cu apă din fîntînă, cumpărau cărţi poştale cu statuia: *Kindlifresserbrunnen,* silabiseau ei dîndu-şi silinţa. Fîntîna Devoratorului de copii! Fîntîna Canibalului! Şi Jean Calmet îşi aminti de Cronos, care îşi devorase de vie progenitura, de fantasticul Saturn înghiţindu-şi descendenţii, de Moloh însetat de sîngele tinerilor puri, de teribilul bir de carne proaspătă plătit de Creta divinului Minotaur din adîncurile labirintului său şiroind de hemoglobină. Şi el. Tatăl lui îl devorase. Îl hăpăise. Îl nimicise. O ură turbată îl ridica împotriva Căpcăunului-doctor, împotriva tuturor celorlalţi căpcăuni care îşi masacraseră fiii, copiii, tribut constant împrospătat cu carne tînără, cu carne pentru mîncăruri, cu carne pentru plăceri, cu carne de tun, toată această carne pe care ei o sacrificaseră înspăimîntător de la o vîrstă a lumii la altă vîrstă a lumii, ca să se hrănească, să se distreze, să-şi potolească foamea, să crească! „Gilles de Rais[1]! Erzsebet Bathory, nevăstuică însetată de urlete! Şi voi, hăitaşi din Leipzig şi din Mainz, ascunşi prin văgăunile voastre, privind noaptea cu ochi înroşiţi, voi, spintecători de fete, voi care daţi tîrcoale prin sălile de operaţii, hoţi de copii pe care îi îndesaţi în tolbe. Voi care devoraţi măduva, sugeţi sîngele, toţi vampirii, toţi măcelarii, toţi cei care sfîşiaţi, tăiaţi, tranşaţi copii bucălaţi şi dolofani, voi care lingeţi gropiţe însîngerate, ucigaşi de îngeri, asasini de fecioare rumene!“ Jean Calmet privea ţintă statuia Ucigaşului şi

[1] Gilles de Rais (1400-1440), mareşal al Franţei. Nenumăratele crime comise împotriva copiilor au condus la executarea lui (n.tr.).

vedea înşirîndu-se o întreagă galerie veninoasă, împroşcată de sînge. Iar tatăl lui era ultimul monstru al descendenţei atroce! Şi a trebuit ca Jean Calmet să-i fie oferit ca fiu mai mic, cu mîinile şi picioarele legate, la discreţia Căpcăunului, slab, imobil, neputincios!

Neputincios.

Asta era. Terorizîndu-l, devorîndu-l, însuşindu-şi-l ca pe un obiect pe care îl zdrobea, însîngerîndu-l după bunul său plac, doctorul voise să-l sterilizeze pentru a-şi păstra puterea de tată, de şef autoritar şi dur, aşa cum ţinea să rămînă cu orice preţ. Fraţii lui fugiseră. Surorile lui fugiseră. El rămăsese în puterea Stăpînului, el, Jean Calmet, şi fusese asasinat.

Tinerii începuseră să devină nerăbdători, înserarea cobora asupra oraşului. Plecară spre gară. Întorcîndu-se, Jean Calmet aruncă o ultimă privire Căpcăunului care îşi continua imperturbabil abjectul festin.

Inima îi era plină de amărăciune şi de furie. Ce ticăloşie. Thérčse şi Marc mergeau înaintea lui. Se ţineau de mijloc. Jean Calmet se uita la fesele lor mişcîndu-se în blugi, la picioarele fine, musculoase, la felul lor de a păşi. O clipă şi-i imagină pe cei doi tineri daţi pe mîna preoţilor lui Moloh sau Baal, o văzu pe Thérčse, pe jumătate goală, zbătîndu-se în coşul purtat în spate de Căpcăun, auzea ţipetele lui Marc, pe care uriaşul îl strîngea de gît, îl sfărîma, îl îndesa – cum face Saturn – în gura mare cît o cavernă! Picioarele băiatului se agitau grotesc în aer, pîrîiaşe din preţiosul lui sînge curgeau pe cazaca monstrului înfometat! Dacă nu moare ca un martir, va sfîrşi în pulbere, ca toţi ceilalţi, sau putrezind într-o groapă.

Membrele i se vor desprinde şi se vor adînci în pămîntul muiat de ploaie. Sărmanul Marc! E doar o chestiune de ani. Baal sau coasa…

În gîndurile acelea triste, Jean Calmet îşi recunoştea gelozia şi se simţi umilit de josnicia ei. Cît a fost ziua de lungă, Thérčse nu i-a adresat nici un cuvînt. Nici o privire. El îşi regăsea singurătatea ca pe o meteahnă. Cine îi va mai reda viaţa? Devenea devorator la rîndul lui. Începea să viseseze la sacrificii, auzea trosnind oasele celor care îl respinseseră, îi îngropa… I se făcu frică, i se făcu frig. Ajunseseră la gară. Felinarele se aprindeau. Frumoşii copii cîntau cînd urcară în tren.

IV

JERTFIREA

Am strigat mormîntului: tu eşti tatăl meu!

Iov, XVII, 14

După cîtva timp, într-o seară, Jean Calmet bea solitar o bere la *Lyrique,* cînd se deschise uşa cafenelei şi intră un personaj pe care evită să-l privească, prefăcîndu-se că nu-l recunoaşte, chiar dacă acesta, din locul unde şedea, nu-l slăbea din ochi şi încerca să-i atragă atenţia. Tipul comandă şi el o bere, o bău grăbit, plăti, îşi îmbrăcă impermeabilul şi, cînd să iasă, se abătu din drum şi se apropie de Jean Calmet cu mîna întinsă.

– Vă mai amintiţi de mine, nu-i aşa?

Jean Calmet şi-l amintea chiar foarte bine.

Slăbănogul era Georges Mollendruz.

Mollendruz, şeful unei grupări hitleriste care avusese neplăceri cu poliţia.

Mollendruz care edita pe cheltuiala lui un mic ziar neonazist, *Europa reală,* în care eructau cîţiva nostalgici ai măreţiei Nürnbergului de dinainte de război şi ai soluţiei finale.

Jean Calmet, agasat, îi întinse o mînă reticentă. Celălalt o luă – avea palma umedă – şi se aşeză fără să aştepte să fie invitat.

– Acceptaţi o bere, domule Calmet? Fac cinste!

Glasul se voia cordial, dar de cîteva clipe Jean Calmet încerca o vie nelinişte care nu înceta să crească: ochii spălăciţi ai lui Mollendruz îl priveau insistent, cu o curiozitate neplăcută, mîinile îi tremurau continuu… Mollendruz reprezenta o tristă companie: era considerat un om de nimic.

Jean Calmet îl întîlnise prin bistrouri în timpul studenției. Erau cam de aceeași vîrstă. Pe vremea aceea, Mollendruz milita într-o secție a Zvasticii și etala fotografii ale lui Hitler pe sub nasul mesenilor puși pe zeflemea.

Nu se știa prea bine din ce trăia acum: ca jurnalist, trimitea articole ziarelor belgiene de extremă dreaptă. Fusese dat afară din mai multe școli particulare, unde se încăpățîna să predice fascismul și revoluția europeană fiilor de nababi ai automobilului veniți să-și rateze bacul la Lausanne. Pentru a subzista trebuie că dădea oarecare meditații la el acasă…

Mollendruz afișa grimasa unui zîmbet.

– Ați rămas tot la Gimnaziu?

Lui Jean Calmet i se făcu silă de această întrebare.

– Încă nu m-au dat pe ușă afară, răspunse el fără plăcere. Avea impresia că Mollendruz îi întina elevii provocîndu-l să vorbească de munca lui.

– Ați citit ziarul nostru, domnule Calmet, în ultima vreme?

Jean Calmet nu-l citise.

– Ciudat, reluă Mollendruz, îl expediem tuturor instituțiilor oficiale și, în plus, fiecare profesor îl primește regulat la domiciliu. Asta se numește informație, cred că sînteți de acord.

Și adăugă cu un zîmbet suspect:

– Ne vedem forțați să luptăm împotriva propagandei de stînga care vizează cancelariile zi de zi…

Jean Calmet asculta stupefiat limbajul acela. Omul continua, mijind ochii.

– Nu sîntem decît o mînă de oameni, dar eu am încredere, va veni și ziua noastră! Nu putem lăsa Europa să meargă la pieire sub loviturile subterane ale maoiștilor și ale anarhiștilor iresponsabili care guvernează sub oblăduirea lui Nixon. Aproape peste tot, grupări înrudite cu a noastră se organizează sau se reorganizează. La Paris, la Bruxelles, la Londra, în Germania, evident, la noi în Geneva, oamenii reacționează, oamenii conștientizează, se înarmează, răspund, demonstrează! Nu mai e de suportat, domnule Calmet! Ceea ce ne trebuie nouă este un nucleu de oameni hotărîți, militanți, care nu se dau în lături de la manifestări dure. Amintiți-vă de prietenii lui Hitler și de Societatea Anonimă de la München, care organizau reuniunile de propagandă prin braserii. Erau mitraliere în cele patru colțuri ale sălii, domnule Calmet, opozanții erau ciomăgiți cum trebuie și exterminați! Treaba nu lîncezea! Cînd mă gîndesc că orice golănaș de comunist ia cuvîntul și debitează tot ce vrea…

Sub imperiul patimei, glasul oțețit mai urcase cu un ton, ochii mici, de liliac, luceau urît între pleoapele înroșite.

„O fi băut? se întreba Jean Calmet. Nu, e din cauza iritării, el crede în tot ce spune. O să plec. Am să mă ridic, am să-i refuz mîna întinsă și am să părăsesc cafeneaua. Nesuferit tip.“ Astfel gîndea Jean Calmet și totuși nu se ridica: o tulburare grea se insinua în el, apăsătoare, imobilizîndu-l sub privirea lui Mollendruz. Cafeneaua era plină, se făcuse cald, conversațiile și rîsetele alcătuiau o hărmălaie în care Jean Calmet era paralizat ca o insectă prinsă în clei. Mollendruz tăcuse. Jean Calmet alinie banii pe masă.

– Gata, plecăm? rosti Mollendruz cu regret. Chiar aşa? Nu veniţi la mine să bem un pahar? Ca între colegi… Locuiesc prin apropiere, să ştiţi. Nici măcar nu m-aţi lăsat să plătesc rîndul meu.

Ce era în capul lui Mollendruz? Laşitate? Invidie faţă de colegul din învăţământul public? O frică umedă, o teroare meschină, un cutremur din centrul fiinţei care-l făcea să arunce priviri înroşite în jurul lui, să inspecteze rapid fundul cafenelei, să spioneze un vecin, să clipească spre geamul cabinei telefonului, apoi să-şi întoarcă privirea spre Jean Calmet, să şi-o aţintească asupra lui, într-o fracţiune de secundă, cu o răutate ironică, interogativă şi vrednică de milă. Asta era, Mollendruz se întreba dacă demonstraţia lui avea să prindă. Douăsprezece fără un sfert, miez de noapte. Uşa cafenelei era deschisă în ploaie, chelnerii adunau sticlele, ultimii clienţi îşi îmbrăcau hainele gata de plecare. Mollendruz insista.

– Veniţi la mine să bem un păhărel de bere!

Impresie proastă. Jenă. Furie împotriva lui însuşi. Dar printr-un soi de mimetism, a cărui tristeţe o sesiză primul, Jean Calmet se vedea incapabil să-i ţină piept lui Mollendruz sau chiar să-i dea un brînci pe loc. Celălalt se lipea. Ieşiră împreună.

– Într-adevăr, locuiesc chiar alături, repetă Mollendruz sub ploaia rece. Doar un păhărel, în viteză…

Urcau pe Avenue Georgette. Ultimele troleibuze se întorceau la depou, în zgomotul cauciucurilor care împroşcau trotuarul.

Două minute. Ajunseră la Villamont.

– Aici stau, spuse Mollendruz şi deschise uşa unui imobil la parterul căruia se afla o florărie. Jean Calmet

observă în treacăt oribilul roşu viu al ciclamelor de seră sub cele două reflectoare ale vitrinei.

Mollendruz deschise uşa, aprinse lumina şi îl trase de braţ pe oaspetele lui pînă în pragul unui birou şi-l introduse ceremonios.

– Priviţi, domnule Calmet, priviţi! Toate astea trebuie să vă spună ceva, nu?

Jean Calmet rămase prostit, incapabil să facă un pas, în timp ce sudoarea începuse să-i curgă pe frunte şi la subsuori.

În fundul încăperii, sub un stindard al Celui de-al treilea Reich, cu zvastica şi vulturul cu aripile întinse, trona o imensă fotografie a lui Hitler cu privirea extraordinar de vie. Se mai puteau vedea colecţii de trofee şi de decoraţii printre care se distingeau cruci de război, fanioane, arme, fotografii şi mai multe insigne.

Mollendruz îşi lăsase mîna pe umărul lui Jean Calmet.

– Ce ziceţi, domnule Calmet, nu vă uimeşte muzeul meu? Priviţi aici. Ultrarară. Cunosc persoane care ar da o avere pentru o piesă ca asta.

Şi desfăşură pe masă o brasardă neagră cu marginile argintii pe care se vedeau litere gotice dintr-un argint mai oxidat:

SS-Schule Braunschweig

– Una dintre cele două şcoli de la Waffen SS, domnule Calmet. Vă daţi seama?

Mîngîia stofa neagră, îşi plimba îndrăgostit degetele pe relieful literelor ascuţite; îi întinse brasarda lui Jean Calmet care se cutremură ca la atingerea cu pielea unui şarpe şi se grăbi s-o pună la loc pe masă.

– Waffen SS, visa Mollendruz. Deschideți albumul ăsta, domnule Calmet!

Îi puse în mînă un caiet mare, legat ca un album cu fotografii de familie. Amintiri de la parade, de la concerte, de la ceremonii militare ale gloriosului corp de armată.

– Dar ați venit să beți o bere, domnule Calmet! Am şi uitat!

Dispăru, uşa frigiderului pocni, Jean Calmet îl auzea mişcînd sticle şi pahare. Se aşeză într-un fotoliu şi aşteptă. Stingherit, transpirat, nu reuşea să scape de flăcările aruncate de stindardul roşu: în centru, pe aria ei circulară, crucea îmbîrligată îşi învîrtea întruna brațele aidoma unor picioare de păianjen malefic. Sub ea, lucind în rama neagră, Adolf Hitler privea insistent în direcția lui Jean Calmet, de parcă ar fi căutat să-i vorbească de dincolo de spațiu şi timp, de parcă ar fi căutat să întîlnească ochii bietului om aşezat într-unul dintre fotoliile adeptului său pentru a-l convinge cu orice preț.

Mollendruz se întoarse de la bucătărie cu sticlele şi servi berea.

– Tęte-ŕ-tęte cu Führer-ul nostru, ce ziceți, domnule Calmet! Sînt perfect de acord cu dumneavoastră, portretul acesta este uluitor. Trăieşte! Cheamă! Ah, ce atitudine are bustul, silueta cambrată, fantastica forță a ochilor!

Şi adăugă pueril, ca pentru sine:

– Nu ştiu ce m-aş face fără fotografia asta…

Şi apoi mai tare:

– Un nazist autentic, unul dintre secretarii Kommandaturii din Lyon, mi l-a dăruit în semn de încredere. Da, fotografia vorbeşte de la sine, Führer-ul nostru nu-i mort,

domnule Calmet. Ca şi genialul proiect al Marelui Rich, ca şi Europa reală. Luați simbolul nostru aşa cum este el: zvastica. Vedeți? Ea trăieşte! Nu încetează să se rotească aşa cum se rotesc soarele, pămîntul, planetele, imagine a vieții pe care nimic n-o poate întrerupe! Altminteri, un semn foarte simplu: de cîte ori am intrat prin pisoare şi am găsit un graffiti cu zvastica. Gravat cu vîrful boldului, trasat cu creionul, zgîriat pe tablă, n-are importanță, simbolul este prezent, radiază, iradiază, cea mai bună dovadă că nimic nu poate ucide crucea Reich-ului!

În clipa următoare se petrecu un lucru surprinzător. Mollendruz îşi lăsă paharul de bere pe măsuță şi porni vioi spre portretul lui Hitler. La doi metri de fotografie, încremeni, bătu tare din călcîie şi ridică brațul:

– Heil Hitler!

Ca un lătrat în tăcerea casei adormite.

Jean Calmet tresări, dar Mollendruz nu-i dădu timp să se reculeagă. Se întoarse spre oaspetele lui cu o expresie de sfidare în ochii mici.

– Vom învinge, domnule Calmet. Vom lua Europa, vom recuceri lumea întreagă!

Se agita ca un manechin. „Şi eu, ce caut eu aici? se întreba cu amărăciune Jean Calmet. Sînt şocat şi toată comedia asta îmi întoarce stomacul pe dos.“ Pierduse noțiunea timpului. Îşi bea berea maşinal. Uitase de Thérčse, şi de elevii lui, şi de lecții; se pierdea în ceva searbăd şi vîscos. Berea era lipicioasă. Paharul la fel şi totuşi îşi turna mereu de băut.

Trecu aproape o oră, în timpul căreia Mollendruz, surescitat, îl puse pe Jean Calmet să răsfoiască un teanc întreg

de *Gringoire* şi de *Eu sînt pretutindeni,* detaliindu-i o planşă cu profiluri israelite – nas, gură, lob al urechii, dispunerea firelor de păr, umeri, burtă, talpa picioarelor, toate erau pe larg comentate sub un titlu cu litere majuscule:

ÎNVĂŢAŢI SĂ-I RECUNOAŞTEŢI PE YUPINI!

Gheaţa îi ardea stomacul. Se ridică brusc, furios, disperat. Nici nu-i trecu prin cap să-i strîngă mîna lui Mollendruz. Acesta, pricepînd că mersese prea departe, stătea nemişcat în pragul uşii, puţin adus de spate; doar ochii săi sondau chipul lui Jean Calmet cu o satisfacţie vizibilă. Jean Calmet îl salută cu o înclinare a capului, coborî scara şi ieşi în aerul rece.

Nu mai ploua. Trei ore de dormit. Cu toată umilinţa acelei seri pe umeri, Jean Calmet se îndrepta spre Villamont stăpînit de trista idee că, din tot corpul profesoral al gimnaziului, doar el era pe stradă la ora aceea, venind de la o vizită abjectă. Şi, în restul de noapte care-i rămăsese, ca pentru a-l pedepsi, tatăl lui îi reveni în vise: cînd taurul ce gonea pe panta neagră şi îl zdrobea, cînd în cabinetul de la Lutry, cu doctorul care-l sufoca în braţele lui de căpcăun în faţa orologiului înalt asemeni unui sicriu pus în picioare. Şi, în revărsat de zori, cînd mierlele îşi începuseră cîntecul prin grădini, cineva strigă: „Heil Hitler!“ din fundul unei curţi, şi Jean Calmet se trezi din febra care-l cuprinsese.

În timp ce se rădea, urmărind din ochi pe pielea lui cum progresa lama, încă mai rîgîia berea pe care nu avusese timp să o digere.

Troleibuzul mare, albastru intră în piaţa Saint-François prin artera secundară din dreapta. Jean Calmet stătea în

plin soare în faţa vitrinei lui Manuel care presta diferite servicii la domiciliu. Deodată, un şobolan zvîcni dintr-o gură de aerisire, chiar alături de el, şi o luă în zigzag, înnebunit, pe trotuar. O fracţiune de secundă! Jean Calmet nu avusese decît timpul să gîndească: „Un şobolan!“ – mai tîrziu îşi va spune că era un şobolan mare, cenuşiu, cu spinarea jupuită şi coada lipsită de păr şi va crede chiar că înregistrase zgomotul ghearelor mici pe trotuar – că şobolanul se aruncă în lumină, orbit, aleargă fără să vadă nimic, troleibuzul ajunge în dreptul bisericii, accelerează ca să treacă pe verde peste Grand-Pont, şobolanul se precipită – „Nu, nu!“ cugetă prosteşte Jean Calmet, „Şobolanul şi troleibuzul se vor întîlni prin forţa împrejurărilor“ – gata, s-a făcut, enorma roată din dreapta a muşcat corpul rotund, fusiform al şobolanului, cei opt metri ai vehiculului încă mai defilează prin faţa lui Jean Calmet care nu se clinteşte, care se uită la pata de un roşu lucitor între maşinile ce încetinesc şi se opresc una după alta.

Jean Calmet se apropie.

Şobolanul plesnise sub greutatea troleibuzului.

De aproape se vedeau două resturi distincte. Prima, cea observată de pe trotuar, era învelişul şobolanului, pielea care rămăsese legată de capul complet stîlcit. O formă roşie, mai exact un contur, coada ataşată de sacul plesnit, craniul aplatizat ca o frunză stacojie, botul cu doi dinţi care se vedeau bine în praf, curbaţi, ca de copil. Întregul profil e de un roşu uleios care începe să capete deja reflexele metalice ale sîngelui pe cale să coaguleze.

Cealaltă rămăşiţă era un pachet de viscere roz şi verzi care ţîşniseră la doi metri cînd sacul plesnise.

Ora trei după-amiază.

Jean Calmet avea întîlnire cu Thérčse.

Mergea pe strada Bourg, gîndind la martiriul şobolanului. De ani de zile animalul se cuibărise prin pivniţele şi ungherele de sub magazinele de modă, ale celor de încălţăminte fină, de bijuterii scînteietoare; ani de zile dăduse tîrcoale, scormonise, inventariase, clasase, balizase întregul lui labirint de sub eleganţa cea mai insolentă a Europei. Sub stocurile de vizon şi rîurile de diamante. Sub grămezile de caviar. Sub rubine, carate, mecanisme electronice. Sub pieile tăbăcite şi botinele cusute de mînă. Şi într-o după-amiază, pe la orele trei fără douăzeci, a ieşit din văgăunile lui. Hazard? Expulzat de o soartă rea? Gonit de alţi şobolani? Capriciu? Dorinţă de a vedea lumea? Se săturase de sălbăticia lui, ieşise la soare şi fusese zdrobit patru metri mai departe. În climatul nostru nu e bine să fii independent. Nu e bine să rămîi nesociabil, exigent în oraş. Jean Calmet îşi amintea de ariciul care-l sfătuise într-o noapte cu lună, de pisica după care se luase pe malul lacului. Şi ei erau la fel, nişte franctirori, nişte smintiţi, nişte singuratici, nişte panicaţi. Doi ani, trei ani, şobolanul trăise, sfidase oraşul, mîndru, violent, concentrat asupra poftelor şi dorinţelor lui, jefuitor la pîndă, senior silenţios, apărat de fortificaţii sub centrul oraşului, creier solitar care alerga ca o lanternă mică prin culoarele de umbră, inimă opusă inimii publice, inimii zgomotoase din miezul zilei!

Jean Calmet ajunse în capul străzii Bourg, coti la stînga, traversă Saint-Pierre şi se angajă pe podul Bessičres, care se arcuia, foarte sus, peste strada Saint-Martin. Era podul

sinucigaşilor: de mai multe ori pe săptămînă cîţiva se aruncau în gol şi se zdrobeau treizeci de metri mai jos, în faţa pompelor de benzină ale garajului Peugeot. Pompistul păstra la îndemînă un sac de rumeguş ca să absoarbă balta de sînge peste care maşinile clienţilor lui riscau să patineze şi să se murdărească. Fără să mai aştepte sosirea ambulanţei municipale, acelaşi pompist, prin tradiţie, acoperea cadavrul dezarticulat: oricînd se putea vedea cuvertura împăturită cu grijă alături de o pompă de benzină. Era murdară şi părea scorojită de cruste brune.

Traversînd podul, Jean Calmet se ţinea cît mai departe posibil de balustradă, din cauza ameţelilor, şi îşi imagina de fiecare dată întregul mecanism delirant din ultimele clipe ale condamnatului. „Mă opresc pe trotuar; mă prind zdravăn de balustradă; îmi trec piciorul peste bara de metal; acum văd strada de jos, garajul, asfaltul orbitor în fundul abisului; nu şovăi; vreau să mor; nu şovăi; îmi fac vînt; la naiba, sînt în gol, cad, răsuflare tăiată… eu…“ Jean Calmet auzise vorbindu-se că îţi pierdeai cunoştinţa înainte de a ajunge jos.

Oroare.

Mijlocul podului.

Cei care se aruncau erau şi ei nişte sălbatici, nişte avizi, nişte tăcuţi pe care lumea îi ciopîrţise şi îi trimisese la moarte. Ca şobolanul. Ca toate animalele eroice care se bat împotriva hidrocarburilor, a vanităţii, a superstiţiilor, a plăcerii imbecile, a laşităţii: ulii împuşcaţi în plină zi, vulpi hăituite cu gaze, bursuci ucişi în capcane cu lovituri de bîte, cucuvele crucificate, şoareci înecaţi în găurile lor, botgroşi străpunşi de carabine cu aer comprimat, veverițe otrăvite cu stricnină, pui de ciută cu labele retezate de

secerători mecanice, mistreți mitraliați în somn, iepuri strangulați, cerbi doborîți cu puști de asalt, pisici luate ca țintă noaptea de automobiliști, broaște, arici de pe străduțe, asemeni unor omlete însîngerate sub vîntul răcoros… Thérčse îl aștepta la *Evęché*.

Cît mister în fata asta! Ca miezul unui fruct, și învelișul e la fel de misterios, lucește blînd, raze sălășluiesc în pletele care îi luminează chipul frumos aplecat asupra unei cărți, fruntea înaltă, pomeții bine conturați, gîtul la care curge un colier de fier ce se pierde în bluza brodată. Poartă blugi și saboți. O fată tînără. Va împlini douăzeci de ani pe 16 august. Zodia Leului. Sub bluza albă cu o platcă de broderie demodată, pieptul se ridică în două gheme. Jean Calmet ar vrea să-i descheie gulerul, să elibereze un sîn, să-l prindă cu gura și să sugă, să sugă viață de la acest izvor, să se cufunde o dată pentru totdeauna în afecțiunea maternă.

Ea ridică ochii.

Două fîntîni verzi.

Surîse, dinții străluciră o secundă, lăsă cartea pe masă. Era *Crinul din vale*.

Jean Calmet, în picioare, o privea.

– Mergem să ne plimbăm prin Cetate? întrebă ea.

Trecură prin spatele Catedralei, de-a lungul săpăturilor unde Jean Calmet văzuse o elevă de-a lui aplecîndu-se peste scheletul unui călugăr și punîndu-i o floare între dinți.

Thérčse mergea cu picioarele goale în niște saboți butucănoși din lemn vopsit în alb, și pasul ei răsuna vesel pe străduțele pustii la ora aceea a după-amiezii. Jean Calmet se mira din nou că fata asta era atît de ciudat de aproape de vîrsta copilăriei, de basme, de scenele gravate pe aramă

din cărțile vechi cu coperte roz, de planșele pătate pe care librarii și anticarii le expun în vitrine, suspendate cu cîrlige de rufe. De parcă ar fi fost destul acel toc-toc al saboților ca să învie un întreg trecut de minuni proaspete în care Jean Calmet recunoștea puterea Thérčsei – fiicele ei, surorile, verișorii din peșteră și din păduri, piticii, zînele, vrăjile, animalele punîndu-se pe vorbit pe malul apelor, tinerele trezite din moarte printr-un sărut, nevestele închise în camera roșie în timp ce drumurile colbuiesc și iarba înverzește imensele țarini de la poalele munților Jura, de unde coboară noaptea.

Asta îl frapase la ea cînd o văzuse pentru prima oară la *Evęché*. Amestecul de prospețime și de o foarte veche înțelepciune. Aspectul leagăn și aspectul pisică. Candoarea și suplețea. Blondul, nocturnul. „Spiritul zînelor, Thérčse, și eu care n-am știut să te iubesc! N-am putut. N-am putut.“ Saboții țăcăne pe asfalt, e un zgomot distinct și plăcut, destul de înalt, și de îndată uriașii încep să se burzuluiască, băiețelul să-și semene pîinea în crîng, iar păsările să pîndească de pe acum firimiturile albe din înaltul crengilor. Toc-toc. Saboți ironici, ei rîd, fac zgomotul lor vesel, își bat joc, n-am putut, cucu, toc, saboții, sărman bătrîn smintit, eu sînt tînără, am douăzeci de ani, mă duc și vin, mă distrez, plîng, fac dragoste cu Marc, desenez pisici, ling înghețată, plec de la Belle Arte, mă întorc, o am pe mama la Montreux, nu-mi pasă de nimic. Soarele se prăvălește roșu în spatele chioșcului unde cîntă muzica. Am sîni rotunzi foarte frumoși, foarte nerăbdători cînd îi atinge limba lui Marc. Eu am un coșuleț. O talie lungă, cum se spune în cataloagele de confecții. Jean? Domnul Calmet? L-am iubit vreo două,

trei zile. El e profund. Îl înțeleg fără să-l înțeleg. Nu pomenește niciodată de el. Are niște ochi care vorbesc prea mult. Într-o după-amiază a țipat într-o cafenea. L-am luat la mine acasă. Doream să fac dragoste. N-a mers. De atunci se uită la mine cu o privire şi mai nebună. Marc mi-a zis într-o zi că i-a povestit despre tatăl lui: un tip ciudat, tatăl lui, la fel de bizar ca şi el în ieşirile brutale. Brută inteligentă, ce mai. Periculos, s-ar părea. Eu o am pe mama la Montreux, iar tatei i-a venit straşnica idee să moară ziua în amiaza mare, pe un gheţar. Jean m-a poreclit Fata cu Pisica. Poate pentru că am un sex aşa de dulce, şi cald, şi umed. Poate pentru că fac tot ce-mi place. L-am trădat. Cuvîntul e tare? Îl iubesc pe Marc. Cu atît mai rău pentru Jean. Nu vreau să-l fac să sufere. Poate să vină la mine cînd vrea, n-am să mă eschivez…

Păi nu, nu-i chiar aşa simplu, şi el ştie asta. Dar astfel îşi provoca Jean Calmet suferința pe străduțele bătrîne ale Cetății, într-o după-amiază de vară, cînd trandafirii atîrnau pe spalierele de la Barre şi mierlele se chemau prin castani. Se rănise tot timpul de-a lungul străduțelor; muzica saboților sfîrşise prin a-l obseda; zîna, alături de el, fredona şi culegea garoafe de pe zidurile vechi, minunîndu-se de parfumul lor de vanilie. Îşi punea florile în coşuleț. Încă o amintire de poveste, cînd tîlharul stă la pîndă în hățişul de mure şi îşi compune o figură cumsecade ca s-o agațe pe fetiță.

Ora patru. Îi lipseşte aerul. Se sufocă. O căldură grea, umedă. E clipa în care ai vrea să laşi strada, să te închizi în sala din fund a unei cafenele, să urci o scară la întîmplare, să te întinzi într-o încăpere răcoroasă. Ora lupului, spunea doctorul, la Lutry, spionînd ochii băieţelului. Mutra cărămizie

apăru dinaintea lui Jean Calmet, încremenită în cruzimea ei. „Aşadar, sînt făcut să sufăr, îşi spunea el mergînd. Carne ciopîrțită. Carne bătută în cuie. Copilăria? Răvăşită. Restul zdrobit. Tatăl meu, Liliane, Thérčse… N-au mai rămas decît prostituatele, Pernette grăsana, iar după, e şi mai rău. Şi mama?“ I se făcu ruşine să se gîndească imediat la mîncare, la gura aceea bătrînă al cărei zgomot solitar răsuna în sufrageria pustie, iar afară, soarele coboară deasupra lacului, sîngele înserării cade pe pardoseală. Mama e singură. Mama o să moară, oh, peste doi, peste trei ani, tremură din ce în ce mai tare, s-a frînt după moartea tatei, toată ziua aşteaptă un telefon, vorbeşte singură, rămîne aşezată ore întregi în fața ferestrei, iar crepusculul îi luminează biata figură zbîrcită, deapănă amintiri, priveşte în gol…“

Cerul deveni cenuşiu, întunecat, brusc se făcu violet şi bubui tunetul; o ploaie argintată începu să cadă răpăind violent asupra oraşului, smulgînd frunzele copacilor, rostogolindu-se în torente pe pantele Cetății. Thérčse, care fugea înaintea lui Jean Calmet cu saboții în mînă, se întoarse să-i zîmbească. Ajunseră în fața locuinței ei.

– Vino să te usuci, îi spuse, şi Jean Calmet regăsi coridorul îngust, micul palier, cartea de vizită prinsă pe uşă:

Thérčse Dubois
studentă

Imediat se apropie de el, cu fața ridicată, cu ochii ei de fîntînă verde pierduți în privirea lui, şi cîteva secunde Jean Calmet îi recunoscu dulceața. După genul de falie care se căsca în el, el ştiu că misterul acționa, umplea rana cu păduri,

pisici, păsări, cu drumuri magice în zori, sate întrezărite pe coline de smarald cu lucerna sub lumina albă pe care dansează vîntul. Thérčse se apropie şi mai mult, îi simte părul ud pe buze, îşi pune gura pe fruntea ei umezită de ploaia caldă.

Rămaseră o clipă nemişcaţi, tăcuţi. Stăteau în picioare în faţa ferestrei deschise şi furtuna răpăia întruna pe acoperişurile lucioase ale gimnaziului.

Apoi ea se desprinse, închise fereastra şi îşi descheie bluza:

– Un duş, spuse ea. Am început să dîrdîi!

Jean Calmet nu se mai formaliza de promptitudinea gesturilor ei. Într-o clipă hainele fură expediate grămadă într-un colţ al încăperii şi ea, goală şi suplă, aleargă în sala de baie.

– Jean! Vino să mă freci pe spate, mi-e frig!

Thérčse stînd în cadă.

Plete, plete, tot aurul acela revărsat pe umerii care se înroşesc sub duş, spatele se curbează, se oferă jetului.

Jean Calmet se aşază pe marginea căzii.

– Săpuneşte-mă, spune Thérčse.

Seamănă cu o fetiţă, îşi stropeşte umerii, lasă duşul pe fundul apei. Se culcă, întinde picioarele, se ridică în capul oaselor, îşi propteşte spinarea de peretele căzii, se uită la Jean Calmet cu un aer întrebător.

Lui Jean Calmet îi este frică. Şi dacă tatăl lui venea să-l vadă? Dacă ochii Căpcăunului îi ucidea pe loc? I-o lua pe Thérčse. Îl dobora pe el, mezinul; hohotele lui de rîs răsunau în urechile lui Jean Calmet, care ia totuşi săpunul şi-l pune în mişcare pe gîtul zînei, mîna lui atinge muşchii, îi apasă, degetele urmăresc clavicula, urcă spre gîtul neted.

Lira umerilor.

Ascunzătoarea subsuorilor.

Parcursul braţelor pînă la palmele care se întind, întoarcere la subsuorile cîrlionţate, la clavicule, drum foarte dulce spre ceafă; în trecere, dă la o parte părul, mîngîie puful sub ploaia de aur, atinge vertebrele cu unghia, Thérčse se scutură şi el revine la gîtul fin şi alb.

Duritatea gîtului.

Fragilitatea claviculelor.

Rezistenţa sînilor sub palmă. Mîna insistă, le urmăreşte iute conturul, degetul mare zdrobeşte sfîrcul, pleacă, mîna apucă din nou mărul suplu, strînge, rotunjimea nu se modifică.

Mîna coboară, recunoaşte curba şoldului.

Bazinul se saltă, se oferă ca un coş cu minuni. Buric plin de spuma săpunului. Pubis alb tot: garoafă care străluceşte. Picioarele lungi, degetele mici pe care Jean Calmet le numără şi iar le numără ca pe nişte arşice, ca pe boabele de mătănii netede şi calde. „Fata mea, fetiţa mea, te iubesc. O, dragostea mea, o, copila mea, îţi număr bob cu bob unghiile trandafirii. Pisicuţo, îţi semăn degetele prin pădure, mulţumită lor îmi voi regăsi drumul…“

Apoi Jean Calmet o zvîntă într-un prosop mare, roşu.

Apoi îi pieptănă părul lung din care picura apa.

Apoi puse foenul în funcţiune, conectîndu-l pe „aer cald“, şi avu surpriza să vadă pletele, rigidizate şi închise la culoare de apă, regăsindu-şi supleţea şi aurul pe măsură ce suflul opera.

Apoi trecu foenul pe „aer rece“ şi mîngîie îndelung capul, gîtul, cînd mai de aproape, cînd mai de departe, coborînd pe ceafă şi pe umeri jetul răcoros, se întoarse la

tîmple, la frunte, sculptînd cascada părului care zbura, se rula sub suflul aparatului, urca iar pînă în creştet, regăsind brazda luminoasă dintre umeri, pe unde alergau minusculi peri aurii, se juca revenind să spulbere tufa de aur care fugea de îndată ce se apropia jetul foenului, dădea frisoane şoldurilor, se rotea în jurul sînilor a căror piele se făcea imediat ca de găină, întîrzia pe sfîrcurile brune ce se contractau brusc şi se acopereau de grăuncioare tari. Şi ce simţea Jean Calmet în timpul acestor jocuri? O vedea pe Thérčse tulburîndu-se, iar el era cuprins de un soi de exasperare sensibilizînd acest trup mătăsos, fără ca dorinţa să crească în el. Mai întîi îi apăruse dinaintea ochilor tatăl său, care îl măsura cu un aer ironic: „Încerci să te exciţi, Jean Calmet, tu ştii bine că e imposibil. Ele îmi aparţin mie, lacomele astea. Las-o în pace pe fată. Vezi bine că n-ai să fii în stare s-o ai.“ Şi doctorul rîdea în pragul camerei. Jean Calmet continua totuşi, persevera, şi era conştient că inventa mîngîieri din ce în ce tulburătoare pe măsură ce simţea cum îl invadează ruşinea. „Neputincios, îşi spunea el; fac să ardă carnea asta, iar eu rămîn paralizat.“ Umilinţa îi aducea lacrimi în ochi. Foenul urmărea un inamic imaginar între omoplaţii Thérčsei, care se apleca pentru a simţi mai deplin întreaga dezmierdare. Respirînd iute, dominată, crispată de dorinţă, era extraordinar de frumoasă,şi Jean se detesta cu furie. „Tata n-ar lăsa să-i scape o asemenea pradă.“ Se injuria fără menajamente. Îşi imagină sexul turgescent al bătrînului, bîta noduroasă, glandul mare, violet, ţintind spre acel miez adorabil de fruct, membrul se apropia, avid, vizînd peştera roz, pătrunzînd în ea, făcînd să izbucnească ţipete şi hohote de bucurie…

Thérčse gîfîia uşor.

– Jean, vino în patul meu, întinde-te peste mine, Jean, spuse ea; şi lipindu-se de el, îşi zdrobea sînii de pieptul lui, îşi înnoda mîinile în jurul gîtului său, îi atrăgea capul spre ea, îi lua gura în gura ei.

Cu moartea în suflet, Jean Calmet se lăsă dus spre pat şi întins pe spate ca un copil. Ţinea ochii închişi, o umilinţă duşmănoasă îi pusese un nod în gît. Stomac crispat. Greaţă. Furie. „Tatăl meu a avut-o pe Liliane, i-am surprins eu, fata stătea goală în dreptul ferestrei şi el îi pipăia sînii… Ea a atins, a cules, a supt glandul enorm, umflat al doctorului.“ Jean Calmet se sufoca de durere şi de tristeţe. Neputincios. Din uşă, tatăl său rîdea cu hohote. „Măi Prîslea! Ţine-te bine! E momentul să arăţi ce eşti în stare să faci!…“

Acum Thérčse îi scotea hainele cu o pricepere tandră. Îi descheia cămaşa, o arunca de pe el, Jean Calmet îi simţea degetele agile pe piele, apoi o mînă desfăcea cureaua, îi deschidea pantalonul, fugea pe şolduri, se întorcea la pîntec şi se strecura sub slip… Duşmănos, Jean Calmet se smulse din îmbrăţişare. Se ridică, trase pe el cămaşa, încinse cureaua, ieşi din încăpere fără să se uite la pat şi trînti uşa. „E pentru ultima oară. N-am s-o mai revăd, îşi spunea el coborînd scările. Niciodată! Niciodată!“ Hohote de ruşine şi de disperare îi urcau în gît. Se regăsi în stradă ca o fantomă. Se lăsa noaptea. Nu mai ploua, din curtea gimnaziului se ridica o mireasmă de pămînt reavăn şi de frunze ude care îi sfîşia inima.

Jean Calmet coborî strada, coti spre Catedrală şi o porni pe podul Bessičres. Mergea cu capul în piept, reme-

morîndu-şi necazul. Brusc ridică ochii, îl zări pe Bloch, un amic de pe vremea cînd era la colegiu, Jacques Bloch, farmacist, care venea din direcţia opusă pe acelaşi trotuar. Bloch îi zîmbi şi-l salută cînd ajunse în dreptul lui.

– Ovrei împuţit! rosti Jean Calmet destul de tare ca să fie auzit. Mai făcu cîţiva paşi rînjind, apoi repetă limpede: Ovrei împuţit! Se apropie de balustrada podului şi privi în gol. Ameţeala şi întreaga lui josnicie îi provocau o greaţă puturoasă. Multă vreme vărsă fiere pe vîrful pantofilor.

Trei zile înainte de moartea lui – era într-o vineri, 15 iunie – Jean Calmet se trezi foarte devreme şi îşi aminti cu oroare de ajun. Bineînţeles, nu ştia că avea să moară şi putea să creadă că va face aceleaşi gesturi, că va suferi din cauza aceloraşi spectacole, că le va îndrăgi şi îşi va îndeplini îndatoririle ca în oricare altă zi.

O porni pe jos de la gimnaziu şi se opri la *Evęché,* unde comandă o cafea. Aşteptînd să plătească, se juca pe masă cu o monedă de cinci franci şi, o fixă brusc, cu o atenţie exasperată. Observă ceva ce nu mai văzuse încă! Pe faţa lată a banului solid, bărbatul încarnînd Elveţia degaja o forţă calmă şi o siguranţă care-l răneau. Stătea în profil: frunte înaltă, calmă, nas puternic şi regulat, gură îngustă, bărbie proeminentă. Apoi hainele descopereau un grumaz puternic şi un tors musculos; pe cap, de unde răzbeau cîteva şuviţe de păr ondulat, purta un clop de ţăran din vechea Elveţie, aşa cum sînt reprezentaţi întotdeauna cosaşii, vînătorii, măcelarii, drepţi şi puternici prin credinţa lor. Dar omul era bărbierit, ceea ce îl făcea să se abată de la produsele cu imaginea lui Wilhelm Tell şi să-l apropie de secolul nostru. Şi greutatea

metalului, inscripţia lungă care încununa personajul: CONFŚ DERATIO HELVETICA. Frumuseţea frustă şi regularitatea trăsăturilor îi confereau bărbatului o forţă senină care agrava solitudinea lui Jean Calmet.

Plăti furios şi aruncă moneda în buzunarul vestonului.

CONFŚ DERATIO HELVETICA. Mergea să predea o lecţie de latină. Profilul bărbatului îi revenea în minte, insolent, batjocoritor. De ce îşi repeta textul impertinent în simplicitatea lui calmă? Asta era, descoperi el cu groază, latina era limba paternă. Limba sacră, limba puterii şi a indestructibilului. Şi el, Jean Calmet, peste cîteva momente avea să citească din latină, să traducă, să comenteze, să pună iar în circulaţie limba aceea. Gîndac de umezeală, limax, avea să se caţăre pe monumentul etern, să-şi tîrască labele murdare, mandibulele, solzii, balele pe piatra sfîntă! „Dar cine eşti tu, Jean Calmet, ca să îndrăzneşti a insulta casa tatălui tău? Crezi că vei pătrunde în ea vreodată? Ea rezistă! Se apără! Te domină, fortăreaţa! Din înaltul istoriei, din profunzimile vigorii ei, te priveşte şi vede sărmana ta dimensiune de insectă la baza ei, căznindu-te să-i ronţăi pielea pietrelor".

Doborît, Jean Calmet asculta glasul cumplit tunînd în urechile lui. Profesor de latină! „Profesor de latină? Stăpîn cît timp eşti acolo. Dar nu ţi-e un pic ruşine, Jean Calmet, tu, ăl şubred, să îndrăzneşti a te agăţa de oracolul meu? Eşti întinat. Fără suflu. Şi de ani de zile îndrăzneşti să-mi murdăreşti zidurile, să-ţi însuşeşti părţi din casa mea. Limba tatălui, Jean Calmet! N-ai să mai pătrunzi acolo! N-ai dreptul, mă auzi? Ea este a celor tari, limba asta. Aparţine puternicilor pămîntului!"

Jean Calmet se opri. Grupuri de elevi, îmbrăcați în culori vii, treceau pe lîngă el privind spre înalt. Se întoarse: la vreo treizeci de metri venea François Clerc. Să-i vorbească? Să-i ceară ajutor? La ce bun? François Clerc n-a ştiut niciodată ce-i teroarea. N-ar înțelege. Îşi preda cursurile, crea, era generos şi puternic. Jean Calmet porni din nou şi, cînd ajunse în piațeta Catedralei, coti rapid la dreapta şi se adăposti cîteva momente în holul cinematecii.

„Nu pot. Nu pot să mă duc acolo, îşi spunea. În dimineața asta e Vergiuliu, al treilea an. Nu pot."

Ieşi, se asigură repede că nu-l vede nimeni, dădu fuga la *Pomme de Pin* şi din bistrou telefonă la gimnaziu că e bolnav în dimineața aceea, că va fi cu siguranță şi sîmbătă şi că va reveni luni, fără îndoială. Doamna Oisel îi aminti că proba scrisă de bacalaureat începea luni la ora opt şi că de mai multe săptămîni fusese desemnat să supravegheze una dintre clase. Jean Calmet promise că vine şi închise telefonul.

Era liber. Începu să respire.

Brusc, simți nevoia să se asigure că cenuşa doctorului stătea încuiată după gratiile columbariului. „E cum nu se poate mai mort, ticălosul, îşi spuse el. O grămăjoară de cenuşă. Eu n-am să mă las să ajung o mînă de praf." Şi, pe străzile însorite, coborî spre crematoriu.

Se simțea aproape bine cînd ajunse la cimitir.

Iedera strălucea pe zidurile bătrîne. Jean Calmet porni pe alee. Vrăbii zburau pe deasupra ierbii. Mierle țopăiau printre tufele de stînjenei şi de trandafiri. Jean Calmet se

opri să se uite la ele. Cînd îşi reluă mersul, un jet de apă îl stropi în trecere; şi iar vrăbii, iuți şi drăgălaşe, scăldîndu-şi aripile în apa scînteietoare.

La capătul drumului se profilau coşurile crematoriului.

Jean Calmet urcă treptele unei scări, pe dreapta, şi îi apăru columbariul. Se apropie. Grilajul era închis. Mai întîi, ca orbit, nu deslușea decît forme vagi în umbră. Apoi văzu: în fundul nişei se ridica urna mare de marmură pestriță. Aplecîndu-se, Jean Calmet putu să citească inscripția cu toată certitudinea:

DOCTOR PAUL CALMET
1894-1972

Bun. În privința asta avea linişte. Dar dacă glasul îl ataca din nou? Dacă ochiul îi scormonea în inimă? Urna era închisă după gratii, dar părea că doctorul se afla în aer, viclean, infailibil şi mai mobil acum, cînd era mort. Cuvintele lui îi tunau în craniu şi-i răsunau în vise. Privirea îi străpungea creierul, îi împovăra mişcările, rîdea de intențiile lui cele mai secrete. Devorat de viu, Jean Calmet făcu un gest de dezgust şi se întoarse spre grădină. Soarele devenise alb, căldura creştea… Străbătu cimitirul şi ieşi în stradă.

De parcă ar fi vrut să-i adune pe ai lui într-un album de familie inutil şi disperat, luă un taxi şi coborî la poarta din Peupliers. Nu intră imediat. Făcu înconjurul casei, ajunse la lac prin livadă şi se întoarse pe lîngă şirul de lauri. Ferestrele de jos erau deschise. Sus, la dreapta, sub aco-

periș, obloanele camerei erau închise. Cu atît mai bine. Ochii doctorului încetaseră să străpungă zidurile. Jean Calmet se revăzu prostrat, în umbră, prefăcîndu-se că citește, așteptînd ca dintr-un minut în altul privirea sau glasul Căpcăunului să-l scoată din ascunzătoarea lui și să înceapă circul. Dar obloanele cabinetului erau și ele închise, și încercă o satisfacție care îi aduse inima la loc. Ajunse la intrare și sună. Mama lui îi deschise și se lumină.

– Jean, tu ești, Jean, dragul mamei. Ești liber azi?

Jean Calmet nu răspunse. Își sărută mama, intră în vestibul și recunoscu de îndată mirosul copilăriei lui, izul de dezinfectant, de medicamente și de mere de iarnă care urca din subsol. Se întoarse spre femeia bătrînă și o cuprinse în brațe: o grămăjoară de oase deformate, chipul făinos de paiață, fruntea ridată, rozalie la tîmple, unde șuvițele de păr întinse cu grijă lăsau să se vadă pielea străbătută de firicele roșii…

Sufrageria era în întregime luminată de soarele de la ora unsprezece. Limba lungă a pendulei bătea în cutia cu geamuri. Masa lucea. Pe perete, faianța era de o curățenie perfectă și în fața ferestrei, pe un fotoliu, se vedea o broderie pe care mama lui o lăsase din mînă la auzul soneriei. „Se luptă, își spuse Jean Calmet. Încearcă să reziste. Singurătatea, vîrsta, nu contează. E adusă de spate, nu mai doarme, totuși își face menajul. Munceşte, mănîncă în fiecare zi. Sînt sigur că-și aduce farfuriile pe masa mare. A rezistat toată viața, în felul ei, fără un cuvînt, aparent resemnată, și poate că asta e decență sau orgoliu? Nu cere nici un ajutor de la nimeni…“ Privea cu dragoste curățenia,

lucrul întrerupt de pe fotoliu, și cînd femeia bătrînă se așeză din nou, el își trase un scaun lîngă al ei și-i luă mîna cu blîndețe.

– După cum vezi, îmi fac de lucru, dar obosesc imediat…

Venele de pe mînă erau proeminente, albăstrii, vîrsta își pusese amprenta pe pielea zbîrcită. Începură să vorbească de munca lui, de gimnaziu. Ea îi transmitea veşti despre frații și surorile lui. Primise vizita pastorului. Nu se ducea la slujbă decît o duminică pe lună…

Jean Calmet se uită la fotografiile nepoților lui – mama tocmai le primise: căuta asemănări, regăsea amintiri, vorbea de livadă unde nimeni nu culesese cireşele, avea de gînd, în toamna asta, să doneze recolta de mere spitalului.

– Fiindcă nu le mănîncă nimeni… spuse ea gînditoare.

Ridică ochii spre Jean Calmet:

– Prîslea al meu, spuse ea, și ochii cenușii, ochii spălăciți, ochii obosiți căutau cu îngrijorare în ochii fiului ei.

Jean Calmet își feri privirea și se ridică. Făcu cîțiva pași, se uită la orologiu de parcă îl vedea pentru prima dată, la lemn, la cadran, la mecanismul care se zărea sub faianța pictată printr-o deschidere dreptunghiulară.

Urcă la etaj, deschise ușa camerei lui, dar nu aprinse lumina. În fundul încăperii, vag luminată dinspre coridor, zări un pat de copil, o masă, o bibliotecă mică unde rămăseseră cîteva din cărțile de atunci. Trecu prin fața dormitoarelor fraților lui, prin fața camerei celor două surori. O deschise și fu cuprins de neliniște: ce căuta el printre spectrele alea? Strigăte, plînsete, hohote de rîs răsunau pe

palierul pustiu. În fundul camerei surorilor lui, pe o comodă, luceau jalnic cîteva păpuşi. Sfios, stinse lumina, păpuşile dispărură, închise uşa fără zgomot. Trecu prin faţa cabinetului – CONSULTAŢII zilnic de la ora 13 la 19, cu excepţia zilei de joi –, dădu să intre, bătu în retragere şi se întoarse la mama lui care nu se mişcase de la locul ei.

Se aplecă spre ea şi-i dădu o sărutare rapidă pe frunte. Ea se ridică pentru a-l conduce. Îi va propune oare să rămînă la masă? Nu îndrăznea. Tăcea. Articulă un *la revedere*, Jean Calmet îi ură *sănătate*, îi apucă din nou mîna şi i-o sărută. Îl însoţi pînă la uşă:

– Să te întorci curînd!

Luă troleibuzul şi urcă la Rovéréaz fără să se oprească în vreo cafenea, de frică să nu îl zărească vreun elev sau cineva de la secretariat.

Două zile înainte de moartea lui, Jean Calmet tot nu ştia ce avea să i se întîmple. Era sîmbătă, 16 iunie. Se trezi devreme, ca de obicei, dar în dimineaţa aceea gîndul îndatoririi ce o avea de îndeplinit îl împinse numaidecît la masă, unde deschise cartea de telefon.

Ideea îi venise în noaptea aceea, între două vise: trebuia să-i scrie lui Bloch. Trebuia să-i explice despre Mollendruz. Să-i povestească drama. Să nu-i ascundă nimic din tulburarea profundă a acelor ultime săptămîni. Bloch va înţelege, îl va scuza şi astfel ruşinea va fi spălată, iar el, Jean Calmet, va înceta să-şi mai sfîşie inima la gîndul cuvintelor nedemne.

Luă un plic şi scrise adresa de mînă:

Domnul Jacques Bloch
Farmacist
7, Strada Teatrului,
1005 Lausanne

Apoi începu scrisoarea.

Dragul meu Bloch,

scrise el, dar cuvintele nu-i veneau. *Dragă,* după injuria de acum cîteva seri? Bloch va rupe scrisoarea abia deschisă! Nu. Bloch era un om bun. Bloch ştia. Trebuia să aibă încredere în Bloch. Era un fost coleg de şcoală, totuşi nu putea să refuze explicaţia pe care i-o dădea limpede.

Jean Calmet citi cele scrise şi continuă:

Dragul meu Bloch,
Ai fost mirat, fără îndoială, alaltă-
ieri seară, pe podul Bessičres

şi se opri din nou. *Mirat*... Era puţin zis. Trecuseră patru mii de ani de cînd era înjurat Bloch. Verii lui din Polonia sfîrşiseră în cuptoare. La Paris, bunicul lui purtase steaua galbenă. *Mirat?* Atunci cum era să-l ardă încă o dată, să-l tortureze, să-l deporteze, să-i distrugă toţi copiii, toată rasa? Să-i vorbească de Mollendruz? Dar ce amestec avea Mollendruz în treaba asta? Jean Calmet era netrebnicul. El, care nu fusese în stare să ţină piept cîtorva ore ridicole. El, pe care îl bîntuia în somn fotografia lui Hitler. El, care crezuse că se răzbună pe umilinţa lui degradînd prima persoană ce-i ieşea în cale, fugind de la Thérčse. El, mizerul, care începea din nou să mănînce ovrei, pentru că

îl turbase slăbiciunea lui. „Cuptor-căpcăun, gîndi Jean Calmet. Mengele-căpcăun. Mollendruz liliac-căpcăun. Vampir fleşcăit. Jean Calmet-căpcăun. Şi eu din răzbunare. Ce josnicie!“

Luă iar tocul şi se strădui să continue:

... pe podul Bessičres, auzind cum te făceam…

Nu, e cu neputinţă. Doar n-o să scrie porcăriile astea. Trebuia să fie mai concis. Să nu pomenească nimic. Să lanseze un cuvînt, un strigăt din inimă. „Bloch va şti să citească printre rînduri. Îşi va da seama că sînt nefericit. Nu pe tine te vizam, Jacques Bloch, asupra mea mă înverşunam. O să scriu în după-amiaza asta. Rupse foaia şi puse plicul la vedere pe birou. Lipi şi un timbru, dar nu ştia că scrisoarea nu va fi trimisă niciodată şi că plicul va sfîrşi sub sigiliile judecătorului de pace, cu timbrul lui cu tot, printre planurile lecţiilor de latină şi ultimele circulare adresate profesorilor de limbi clasice din gimnaziu.

După-amiază, liber fiind, coborî în oraş şi se duse să se bărbierească la domnul Liechti. Era plăcut să stea întins pe fotoliu, să fie săpunit îndelung, să simtă lama alunecînd pe pielea lui, fîşîind.

N-o să-i scrie lui Bloch.

Hoinări pe străduţele din Palud.

Trecînd pe la Louve, ezită să intre la Pernette şi pînă la urmă renunţă: probabil că avea clienţi sîmbăta – italieni, spanioli, se simţi în plus, continuă să rătăcească, dar regretă mai multe ore trupul gras, lucios şi roşul de buze ca de rodie. La un chioşc din piaţa centrală cumpără *Satiricon,*

format carte de buzunar, şi-l aruncă într-o gură de canal o sută de metri mai departe. Îşi reamintise că nu avea dreptul că întineze latina. N-avea chef să lupte pentru a se convinge de contrariu.

Se întoarse acasă.

Hoinăreala pe străzi îl ostenise. Dîrdîia, deşi era cald. Adormi imediat.

În noaptea aceea nu avu vise, cel puţin aşa crezu, şi se trezi complet odihnit.

A doua zi, duminică, 17 iunie, la sculare, Jean Calmet se masturbă şi cînd ajunse să simtă o biată plăcere, îşi aminti de glumele camarazilor din timpul armatei: „E mai simplu decît să ai de-a face cu o femeie. Nu-i nevoie să fie chiar aşa de tare. Oricum e mai puţină oboseală“. Rîsete. Dar ei, ei aveau neveste. Dezgustător. Cu degete lipicioase, Jean Calmet intră în sala de baie şi se privi pe furiş în oglindă.

Se culcă din nou.

Cînd se trezi, clopotele bisericilor băteau şi îşi imagină grupurile de credincioşi aşteptînd în piaţa din faţa bisericii, pastorul în veşminte liturgice ieşind din sacristie şi urcînd domol treptele altarului, naosul rece de unde se înălţau cîntări. Îşi petrecu ziua fără să facă nimic. „Să-i scriu lui Bloch? Lasă, mîine.“ Nu-i scrise nici Thérčsei, deşi avusese o vagă intenţie. „Cu ea, totul e pierdut. La ce bun să-i explic ce n-am ştiut să-i spun iubind-o?“ Apoi simţi dorinţa s-o revadă din întîmplare pe drumul gimnaziului. Oare l-ar saluta? Păi sigur, ar veni spre el, în jurul lor ar fi arbori şiroind de lumină, vînt, albastrul cerului deasupra

acoperişurilor şi o terasă unde să se aşeze şi să bea o bere. Ar fi prieteni. Vara ar fi lungă. Şi în toamna asta, la începerea şcolilor, ar judeca lumea cu o privire limpede.

În ziua morţii lui, care era luni, 18 iunie, Jean Calmet nu se ridică din pat. Evident, nu putea să ştie că ultima lui zi sosise. Totuşi i se arătară semne pe care unul mai isteţ sau un om mai puţin nesigur ar fi izbutit să le interpreteze mai limpede.

De exemplu, nu telefonă la gimnaziu şi, pentru cineva atît de conştiincios ca el, această lipsă de politeţe elementară reprezenta o prostie de neiertat.

Şase şi jumătate. Era culcat în pat, pe spate, se simţea istovit, visa cu ochii deschişi. Ce va face toată dimineaţa? Nimic, chiar aşa, nu va face nimic. Să telefoneze totuşi? Nu avea putere. Imposibil. Un gust de salivă scîrboasă. O oboseală fosforescentă ca după un marş lung pe timp de noapte.

Oare visase? Nu-şi mai aducea aminte. Nici un coşmar. Febră deloc. O mîzgă albă.

Îşi luă sexul în mîna dreaptă, gîndindu-se la camarazii lui din armată. Oricum, e mai puţină obositor. Mai simplu.

Dar fără ruşine de data asta.

Batistă de hîrtie mentolată.

Între somn şi trezie.

Ceva mai tîrziu se sculă, dar nu se îmbrăcă. Rămase în pijama: o pijama gri cu dungi albastre, din nailon, un dar de Crăciun de la mama lui. Mergea în pijama dintr-o încăpere în alta, cu picioarele goale, lăsîndu-şi peste cărţi şi hîrtii o privire prin care nu trecea nimic.

Ridicase storurile, iar grădinile din Rovéréaz aruncau în apartament o lumină verde. Se făcuse şapte şi jumătate. Oamenii grăbeau spre oraş. Jean Calmet nu se clintea din loc. Alt semn. Minute lungi, rămase în faţa ferestrei privind cum se mişcau frunzele şi păsărelele într-un desiş de aluni din capătul aleii de la intrare. Pe urmă se aşeză la birou şi mişcă din loc nişte stilouri pe o sugativă.

Era ora opt cînd intră în sala de baie. Deschise briciul.

Lama sclipea pe capacul de metal. O scoase, închise briciul şi-l puse la loc în cutia lui albastră.

Luă lama şi se întoarse să se întindă pe pat.

O clipă, o privi în lumină, cu mîna întinsă. Lama îşi profila conturul dreptunghiular ale cărui margini luceau. Din clipa aceea acţionă cu repeziciune, cu o hotărîre surprinzătoare pentru cineva care tărăgănase gestul zile întregi.

Ţinînd lama strîns între două degete ale mîinii drepte, o apăsă pe încheietura stîngă şi cu tăişul mîngîie uşor tendoanele şi artera proeminentă, la doi centimetri de palmă. Lama era foarte ascuţită. Jean Calmet simţi metalul tăind pielea, se cutremură fără voia lui şi îşi privi braţul: o mică linie roşie se umplea de sînge acolo unde trecuse lama. Nu o puse pe noptieră, aşa cum îşi dorea cu tărie.

În clipa aceea se hotărî destinul lui.

Brusc, o forţă extraordinară pe care o concentra într-un singur punct apăsă lama, o înfundă în încheietura stîngă şi tăie lent artera radială şi carnea.

Apoi o smulse din rană, apucă lama între degetele mîinii stîngi şi tăie încheietura dreaptă.

Grijuliu, lăsă lama însîngerată pe măsuță, lîngă veioză şi cărți.

Spre marea lui surpriză, sîngele nu țîşnise. Supura, cald, gros, era ca o aspirare care-l gîdila pe uşoara arsură a celor două răni. Băgă de seamă că nu gîndea: îndeplinea de un minut gesturi a căror precizie îl absorbise. Îşi dădu toată silința. Sîngele nu curgea destul de repede, trebuia să-l ajute. Lăsă mîinile să-i atîrne pe lîngă pat, imobile, în timp ce două pîrîiaşe stacojii se prelingeau din încheieturi pe palme şi picurau pe degete.

Jean Calmet aştepta şi gîndurile lui se precipitară cu o limpezime acută. Era o traversare, o trecere unde se înfiora ca într-o văgăună de umbră. Îi apăreau figuri, locuri: fața arsă de soare a unei tinere zărite într-o cafenea, tricota, avea la gît bijuterii arabe din metal împletit. Verret prostrat în cancelarie. Un arici cu botul lucios sub lună. Livada din Lutry. Un şarpe orb fusese tăiat în două de o coasă şi cele două bucăți arămii se contorsionau la soare…

Gîndul îi reveni la încheieturi. Sîngele aproape că nu mai curgea. Începea să se coaguleze, sigur, din cauza aerului uscat din dimineața aceea de vară, şi Jean Calmet îşi aminti că trebuia să-şi cufunde brațele în apă caldă pentru a favoriza scurgerea.

Cînd se ridică, cele două pîrîiaşe roşii filtrau din nou, dar observă cu dezgust că sîngele se adunase în două băltoace lipicioase pe pardoseală şi se întrebă cine va curăța mai curînd sau mai tîrziu. I se făcu rău. Se întrebă dacă mai putea să meargă. O aripă neagră, dureroasă, îi străbătea creierul ca o migrenă, cleşti îl muşcau mai sus de cot şi de coapse.

Cu pumnii întinşi înaintea lui, reuşi să ajungă în sala de baie şi îngenunche în fața căzii. Sîngele murdărise mînecile pijamalei. Jean Calmet le sumeți şi deschise robinetul de apă caldă. Pe faianță căzură picături de sînge şi se risipiră în stele pe albul curat. Robinetul făcea un zgomot infernal. Jean Calmet reduse volumul şi-şi cufundă încheieturile în apă. Acum sîngele țîşnea.Toată cada era stropită în roşu. Trebui să facă un efort extrem ca să rămînă în genunchi, cu torsul drept, cu brațele întinse, în timp ce robinetul continua să-i sfredelească craniul şi tot felul de zgomote îl loveau ca ecoul unui oribil tumult: lacul ce lua cu asalt zăgazul, la Lutry, nopțile de furtună, clopotele oraşului vechi şi fîntîna din piațeta Marelui Consiliu unde porumbei vin să bea apă şi să se scalde, seara, cînd hîrşîitul scaunelor şi rîsetele adorm inima şi memoria mai sigur decît oboseala unei zile. Dar şi el ațipea. Avea impresia că se boltea deasupra faianței acoperit cu sigilii de un roşu închis. Deşi încerca să se ridice, cădea din nou, iar brațele, mereu întinse, atîrnau acum ca două greutăți insuportabile. Nu mai simțea de mult țîrîitul apei pe încheieturi. Nu mai simțea sîngele fugind din el. Închise ochii. Era gata să adoarmă. Uşor. Să doarmă.

Pe punctul să-şi piardă cunoştința, se apucă de marginea căzii. Ațintindu-şi ochii pe faianță, văzu sîngele în dîre stacojii, într-o rețea roşie, indescifrabilă, dîre care se roteau, se întîlneau, se întretăiau, se amestecau ca nişte constelații ilizibile. „Steaua! Steaua galbenă! gîndi el. Din nou ea!“ şi se întrebă dacă Bloch îi va ierta vreodată măgăria de pe podul Bessičres. Apoi îl strigară surorile lui. El se juca în

fundul grădinii. Era timpul gustării. Urca spre terasă cu un efort infinit, traversînd livada, sprijinindu-se de pomi ca să se odihnească, cu ochii închişi, şi simţea clătinarea ramurilor deasupra capului. Meri. Erau nişte meri şi piţigoii lui Simon cîntau în frunzişul sclipitor.

Se prăbuşea, îşi lăsă braţele să atîrne pe marginea căzii; acum sîngele izvora în jeturi mici, cu o iuţeală surprinzătoare. Înnebunit, Jean Calmet încercă să se ridice, să scape din capcana acelei încăperi înspăimîntător de sonore, să strige după ajutor, repede! repede! Încercă să-şi apropie braţele ca să se ridice: imposibil. Căzu la loc. Şi lacrimile începură să-i curgă pe obraji, avea ochii plini de sare arzătoare, plîngea, sughiţa ca un copil disperat. Măcar să închidă apa! Dar braţele nu se mai supuneau. Capul cădea, lacrimile se amestecau cu sîngele pe faianţă şi hohotele puternice îi implîntau acum dureri violente în fundul gîtlejului. Văzu o adunare de tineri frumoşi care îi zîmbeau, era la cafeneaua *Evęché,* apoi într-o clasă cu pereţi galbeni, îşi aminti de Isabelle care slăbea văzînd cu ochii. Apoi, epuizat, se prăbuşi ca în mormîntul lui.

Aşa a murit Jean Calmet.

I-au trebuit douăzeci şi cinci de minute.

În Cetate, chiar în momentul acela, începea bacul. Jean Calmet fusese înlocuit în grabă. Unul dintre decani distribuise subiectele în locul lui şi supravegehea sala 17 de la catedra lui plină de pete vechi de cerneală. În penultimul rînd, Marc blestema de pe acum traducerea din Tacit pe care Jean Calmet o alesese fără prea mare convingere.

La o sută de metri depărtare, Thérčse se trezea în odăiţa ei. Ziua se filtra prin jaluzele. Zi de iunie, cuvertura făcută ghem era aidoma unui bulgăre de aur.

La Lutry, doamna Calmet se sculase de multă vreme. Mestecase o bucăţică de pîine, băuse ceai, făcuse curat, apoi se îmbrăcase şi se pieptănase. Acum şedea pe fotoliul ei, nemişcată, şi privea în lumina ferestrei.

Cuprins

Jacques Chessex 5
Crematoriul 11
Spiritul lui Dionysos 81
Gelozia 121
Jertfirea 167